

۶ ادعیه

تاهرت ترجمه شید عطار

دیوان فرشته

اوقودر نظم کرز اولو صحیح

الله ولي التوفيق والهداية

بنام خالق و حی و توانا	قدیم و قادر و بینا و دانا
ثنا و حمد و شکر بی نهایه	سپاس و منت بی حد و غایه
آکا کم وار ایدوب بو کایناتی	یرتدی هم حیاتی هم مماتی
یوغیکن اولدی وار اولدی عالم	هم ایتدی قدرتیله خاکی ادم
انوکن سلندن ایتدی انبیایی	خصوصا کم حبیبی مصطفی یی
صلوتیله سلام اول شاه دایم	که آنکله دین اسلام اولدی قایم
دخی اصحاب و آلینه که بونلر	انوک شرعینه اولدیلر مسخر
پس اندن صکره بلمرحوم و مغفور	خدایی اول کمالاتیله مشهور

[illegible]

کنز الدرر

2

اکبرزاده نظم ایدوب آبجلیق افندی حق لغاتی

که والدلر بو محتاج و گدایه / اوله روحینه رحمت بی نهایه

دخی معصوم اگن جهد ایله مرحوم / اوقیتمشدی لغتلری که منظوم

اوقیدم اولا تحفهٔ حسامی / معطر اولدی انوکله جان مشامی

شو رسم اولدم لغت علمنده ماهر / لغتلر کم بلمسم اولیدی نادر

دخی منظوم اوقیدی چوق لغاتی / ایچوردی طبعمه آب حیاتی

گداده ساله اولدقده خدایی / ایدوب رحلت قودی دار فنایی

بکا که اولدی لغت علمی مسخر / نه علمه بشلسم اولدی میسر

خصوصا علم ربانی که سلطان / جلال الدین دیمشدر مغز قرآن

کتاب مثنوی کیم قوت جاندر / ضیا ونور چشم عاشقاندر

بکا کشف اولدی بی تعلیم استاد / انکله ایدرم عشاقه ارشاد

یقین بلدم که بر نورسته معصوم / لغتلر اوقیه وزنیله منظوم

اکا هر علم اولور البته آسان / اولور عالمده بر مرد سخندان

خدا شاد ایلیه روحین حمک / ویره جنتده اعلاسن مقامک

کتوردی نظمه بو گنج در مکنون
سلیس و شوخ و رنگامیز و موزون

جهانده یقدی بر شمع منور
سویتمز حشره دک نفعین کوررلر

حدیثنده بیوردی فخر عالم
بو معنایی که اولدر خیر آدم

که اوله دائما خیره اته ساعی
ایده لر خلق اندن انتفاعی

دلادم که بزم بر خوشنجه نامه
نظیره اوله اول تحفه خامه

که بوندن داخی اوله چوق فواید
نیجه نفع ایده لر اندن زواید

شکردن کونه کونه پشسه حلوا
اولور بر ذوق هر بیرنده تنها

مزین اولسه بر محبوب زیبا
کیوب انواع الوانیله دیبا

ویرر هر رنک اکا بردرلو زینت
کلور عشاقه درلو درلو حالت

ندکلر وار ایسه انده جواهر
کتوردم بونده الا که اوله نادر

قودم انلاری که استعمالی یوق قدر
ولی اولماین انده بونده چوق قدر

کتوردم مثنویدن چوق غرایب
که اوله مولویلر بوکه راغب

اولان تحریر انده وار در بونده اما
داخی وار بونده نیجه تحریر رعنا

یوق انده داخی قطعه اولدقجه آخر　　کتوردم تحفه‌یی الحنده بر بر
تمام اولدقده هر بر قطعه موزون　　یازدم انده بر بیت همایون
که اوله فارسی بر مصرعی هم　　بری ترکی اوله نه بیش و نه کم
که ترکی قرشیه اوله مقابل　　بلورا اهلی که اولور بو نظم مشکل
بو رسمه ایلدم اول بیت ترتیب　　که بیله مبتدی احوال ترکیب
چو الطاف خدا گوستردی اتمام　　دیدم بن داخی تحفهٔ شاهدی نام
گدا کم شاهدی مولوی یم　　دیار منتشاده مغلوی یم
الحمد لله که مردی معنوی یم　　که غواص بحار مثنوی یم
مرادم بو که تحفه بوله شهرت　　کله اوزانیله اطفاله قدرت
ایده لر فرقیله اوزان حاصل　　اولالر علم مولانایه قابل
زهی عزت زهی دولت سعادت　　انکچون که اوله بو علمه لیاقت
ولیکن قورقرم بر جاهلی دون　　که انک اولمیه کر طبعی موزون
ایده موزونیله تقطیعی تفهیم　　ایده جهلیله هر معصومه تعلیم

رکیک اوقراده بو موزون کتابی
یقین بلکل که بر اوغلنجق اول
اولور طبعی رکیک و سست و مغبون
مگر بر حاذق و استاد کامل
کلور وزنه ولی بولمز سلاست
قوشک اگریله بر تازه نهالی
یه یکی بر دغه کم اوله اول خاک
خدا قهر ایلیه اول جاهلی کم
اکا کم اولمدی منظوم مقدور
خراب ایتمشدر تحفه حامی
بنم بو تحفه‌می سن صقله یا رب
نصیب ایتمه بونی ذهن سقیمه
فاعیلن مفاعیلن فعول

خراب ایده او طبع مستطابی
او قویه شعر ناموزون و مهمل
قلور محروم اولمز داخی موزون
انی جهدیله ایده وزنه قابل
قلور طبعنده البت بر رکاکت
بویله طوغرلورمی اکله مثالی
قویاسن بوالی یومق ایده‌می پاک
او قیدر نظمی گر اولوب معلم
چو تعلیم ایتمک استر باری منشور
نجه کر طبع و ناموزون و عامی
بشولردن که اولمیه طبعی مهذب
نصیب ایت طبع پاک و مستقیمه
درشن جان بدر علمه دون کون

لؤلؤ تر دردیشنک لالهٔ حمرا یوزک عنبر سارا صچک نرگس شهلا کوزک

مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن منسرح کشف طی ضمّ اولا بو دد کوزک

کم اتتا شاهدی حیدر له یاد	ایکی عالمده یا رب ایله دل شاد

قطعة الاخرى

تنکری نینک ادی در بر ایزد و یزدان خدای
داخی بزرک اولو یول کوستریجی رهنمای
همدخی پیغمبر اول کیم ویره حقدن خبر
بای تونکز دریو خشوله درلر گدای
لب طودق و رخ یکیق چشم کوز و روی یوز
کرنکه مژکان مژه دست ال ایاق اولدی پای
کوش قولاق دوش اوموز موش صچن هوش اوص
منکب
دود دوتون بو دایدی زود تیز و رود چای
کارد بچق آرد اون دمرنه پیکان دمیش
نیزه سنکو زه کریش تیر و کمان اوق و یای
خور کنش و یر زمین ژاله چه کوک آسمان

یغموره باران دکل ابر بولت ماه آی

کاو اوکز استر قتر خر اشک ایشتر دوه

اسب ات مادیان قسرق و هم کره طای

فائده سز عبث نسنه بیهوده دی

هم دخی بیهوده سوز سویلیجی ژاژخای

ناقره و طنبور در چنکله شش تار رباب

اقلق و بربط قپوز دم د دکب دف نای

بو سوزمی ازبر ایت کوکلکل آچ یاپسینی

این سخنم یاد کن ژنک دلت می زدای

مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن

کم بو کتابی اوقور علم اولور اکا قولای

قطعة الاخری

کیت برو سوی لبکو کل بیا | ازچه ندن چون نته نیچون چرا

ای منم دلبر خلق حسن
دنیاده اول عمر بقا بیله
سن
طیله و قفیله سر بعید
کلن

اچ طونه شلوار دی تک استین
نغز دیکل کوکچه بیننه مغز
اولدی دریچه پنجره در قپو
خویش خصم قوم وقبیله تبار
کربه کدی ناوه تکنه قاره واش
تله فق و دام طوزق نام آد
طوزتمک و اتمک وایت نان و کوشت
بغدیه کندم دی وارزن طارو
ارغه دی کاریز واولق ناودان
همچو توکس می ننماید مرا
مفتعلن مفتعلن فاعلن

کوکلکه به اهن و قفت قبا
چغز و وزغ غوک در قوربغا
کوشه بوجاق اورته میان آرا او
یاد دی بیگانه بلش آشنا
اولدی ستاره دره در بنیا
شت مله نام اشم وکلکچ دار
ماست یوغرت بوزچه آشی ماستبا
ارپه وبوکرلجه جو ولوبیا
داخی دکرمن نه در آسیا
سنجلین کمه کور نمز بکا
ای شه خوبان جهان مرحبا

قطعة الاخرى

اچق کشاده وپیشانی الن ابرو قاش

دخی برادر و همراه قرنداش و یول داش
صمنلو بلچوق کهکل کرچ کچ و قم ریک
سفال سقسی در خشت و سنک کرپیچ و طاش
صو آب و خاک در طپراق آتش اود یل باد
هم اشک کوز یشیدر خشک و تر قوری یاش
خریدن آلمق و صتمق فروختن بخر آل
دی سوداکریه کالا اندر متاع و قماش
بکنجی بذر کر و کشت اکن شیار ازلش
بکار اک بذر و بیچ بکوب دوک بجج جابش
برشمق آشتی آمیختن قرشمق در
یواشش نه رام و صواش جنک در دخی پرخاش
اوقی درس کیجه کوندز صغرلین اولمه
بخوان بکوش شب و روز همچو کاو مباش

مفاعلن

مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

سنکله اولیدم کشکه با تو بو دم کاش

قطعة الاخری

زغن چیلق اولدی وقرتال دال
ستاره واختر دکل یولدزه
هلاله نو دنور یاریسی
آری یه دی زنبور وکندو قوان
بلوک صاچ ارو تو وصر قوغ ونک
دی اوغلنجه کودک وکینک کرز
بنامش نه فرتوت وقرغل دوموی
سخن دارم از در به از من ستان

کبوتر کوکرچین قنت پر وبال
دی رویینه اولکر یکی آی هلال
صمان اوغریسی کهکشان آبه شال
شکوفه چچک انکبین اولدی بال
دی کیسو ومرغول وفرخال وخال
جوان دریکیت یور اوغل پیر زال
قری پیره زن آی ویل ماه وسال
شوزم وار ایو الجوذن بندن آل

فعولن فعولن فعولن فعول

کدیسه جمال وقلیسه کمال

بر ترکیبه کلمه د الا اهلا و دردن اول بلا جمل
فعولن فعولن فعولن فعول
تقارب بحر وقصر اولدیکی بو ایکی اصول

بوسنه قرولی توطرالده فستك كمان بادبنه نوح ظالم اولور شبو یدکان
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات بحر مضارع اخرب ومكفوف ذو عیان

قطعة الاخرى

ذر سنجیه باده و مل پیاله جام
قرنق کنیزک و قوله دی بنده هم غلام
کنجشك سرچه صرچه دخی آبگینه ذر
سورچه طینه یعنی بلغزد خبر پیام
بربند دربر کملارك افسار در یولاز
فتراك ترکی زین ایر اولدی اویان لکام
کفکیر کپچه تابه طغن جو الکه دی دیک
جوشید پخت قیندی وپشدی چیک خام
شمشیر و تیغ دی قلیچه دشنه خنجره
کیمخت صغری قینه غلاف ایدی هم نیام
ای دستگیر دامنت از دست کی هلم
ای ال طتوجی اتکگ الدن قچن قویام

مفعول

شهها سعادت ایتی تو تدی جهانی سربسر تا افتاب طلعتك آفاقه صلدی نور فر
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن بحر رجز سالم دوددا جزا مثمن بر کهر 7

مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

علم اوکرنن کشی بولیسر در یوجه مقام

قطعة الاخری

قارین شکم نافه کوبك بلدر میان قوشق کمر

داخی زنخدان در اکك سینه کوکز در داخی بر

مرغ آب و چرغ اوردك چقر تیزی کند یعنی قیر

آهن دمر در مس بقر کومش نه سیم التون نه زر

ارزیز قلی در روی توج آسان کلز دشوار کوج

ار کچ نهاز و کبش قوچ دیشی وارکك ماده نر

کار ایشدر کفته کزلو ایش کاندر جاع و بوس اوپش

خوی کرده یعنی درلمش عورت زن و شوهر ار

خم کوپ در دسته سپو آن بو او ته این برو

اوك ارداشغه یوقرو پیش و پس و زیر و زبر

بورجک اوده وامت کذار ارقم قشی لیثم نجار
بونده کتور انی بیاراندهٔ الت آنجا بسر
اولتورمه بلمزارله قچ کندوکی قورتار ای اوغل
منشین بنا دانان کریز خود را رها کن ای پسر

مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

حقا که جاهل صحبتی نار جهنمدن بتر

قطعة الاخرى

چشمه بیکار اولدی کوزه برق
انداختن وفرو فکندن
ذرد اولدی صر وکبود درکوک
هم سرخ قزل الثیل دررسبز
لخت اولدی چومق قتی دررسخت
کف آیه وناخن اولدی طرنق

استامه مجوی جوی ارمق
اتمق دخی اشغه برقمق
قاره سیه وسبید در آق
نیل اولدی چوید کرینه طوقمق
هم ایری درشت نرم یومشق
انکشت سترک اولوبرمق

مفعول مفاعلن فعولن بحر هزج اخرب مقبوض محذوف
مفعولن در سریع وزنی ... محذوف

کالوج

کالوچ کجه مشت یوم رق	کشتی کمید رعربچه ذورق
هم شیب و فراز انش یوقش در	یوکسک خو بلند و پست الحق
بر آن جهیدکینه که شد هراسان	قورتلدی اوبکا کالدی قورقوق
مفعول مفاعلن فعول	علم الجره در سعادت الحق

قطعه الاخری

میچکد یعنی طمرهم رگ طمردی قابانه خون
بازه تلمش چوق سماط آراسته بسیار خون
بازگونه عکسنه در داخی کالکونه فک
درلو درلو کونه کون بابشلاغه سبزگون
کوده تن روده بغرسق بکرک اویکن کرده شش
ایکو پهلو ایکاسو و کیشتیان اوچه سرون
رسته قورلمش ولیکن بسته بغلو دسته چپ
موی قل خامه قلم نامه بیتی در جامه طون

صوج گناه و صچ بیفشان صچ برکی الیشه بشاش

اور بزن قو برکین بهراش قوص بتراش یون

بر ایکی اوج در دو بش یک دو سه چار و پنج و شش

التی هفت و هشت و نه ده یدی سکز طوقز اون

بیست و سی یکرم اوتوز چل قرق پنجاه اللی در

شصت و هفتاد التمش و یتمش در رکالیوه یون

دخی هشتاد و نود صد سکسن و طقسان یوز

بیک هزار و صد صنه بشمار میکن آزمون

ایچرو کل اکلر یک یوخسه قلغل طشره ده

اندرون اگر شناسی ورنه میهمان در برون

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات حیف اکا کم دام جهل الچنده قلمشدر زبون

قطعة الاخری

بور زیدن اوز نمکدر نوردیدن درمک

[illegible] فاعلاتن فاعلات [illegible]
مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن [illegible]

بزمی را

9

زمین را چوک برکندن تذریبیری طلکوز درمک
ربودن قیمغه درلرنمودن یعنی کوسترمک
زدودن لیصدن اچمقد بسودن دردخی سورمک
رسن ایپ تافتن بوکمک یوورکم یافتن بولمق
رسیدن ایرمک ودرمک بجیدن بافتن اورمک
خرامیدن خراشیدن صلنمق طرملامق درمک
صورمق اولدی دامیدن دمیدن یعنی اوفرمک
غریدن اولدی سرتنمک بکردیدن دردونمک
کزیدن دراصرمق داخی سکلایدن ایت اورمک
یلک تف سوختن یقمق درزیدودوختن دکمک
خمیدن روفتن یعنی اکلمک داخی سوپرمک
اولور انکاشتن افراشتن سنرمک وقالدرمق
دخی پنداشتن برداشتن صنماق وکوترمک

طپیدن در طلا بیمق دمیدن سبزه اورمک
رمانیدن در اورکتمک رسانیدن ایرکورمک
چه باشد سر دبر ازیخ زمردم خویشتن دیدن
تولا صوو عزق بوزدن آدمیدن کندو زن کورمک
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیل
کر کدرکت اوزین بلمزلره کندوی بلدرمک

قطعة الاخری

سیده شیر و تودیدی قیمغه قلبه در آغز هم آغز دهان
سوریه کلکه تلکه توره دی دله صکره دله دی زبان
کره یاغی مسکه و یاغک آدی نهره در اولو بهره در
اوده زهره دی قوق و طوق بری آیدان بری ماکیان
اولو خانه کی دخی کی قحچن قتمه دی دکل بحیه دی
قتمه دی نی سکره دی پی الکه دی مخ سکک استخوان

اوکی کوف بط قاز و فاخته اوکیک کلاژه خو صقسفن

قوش مرغ دکی بچه یوری دریوه لانه درخی آشیان

شو کچوچک اوکه اوله یای الچون اکا کاژه دکی قمش اولسه اول

دی اکانین اوه خانه دی درکه ستو اشک آستان

سکایکرک اوکه قول اوله سن دین اولوسنه قوبولنی آنی

بتو بهتر انکه رهی شوی ببزرک دین بهل این و آن

مفاعلن مفاعلن مفاعلن مفاعلن

کوچوچکدن اول کاداب اوکرنه بیوییب عزیز اوله بی کمان

قطعة الاخری

تکرک ظلو و کچه دخی دی برف قره دی یه دمه

دی میش قوتون قنروییه بره چو بانه شبان شرمه

دی غلّه تخل بغوندرغه دی اوغ و تیا یه هید و لی

او کندره غاو تنک صبان اقینه دی هیش و وزوله نسمه

کوزنی کیشی وکیشینه قولتق ایلکینکیش چکیب چکمه یعنی مکش

دی ابلهه کول وشیدا دلودی کنج اوبا فلیسوه سمه

سن آته جانی ادب بولنه یوریکه اوکه سن یر قمودن

تو جان به پر براه ادب بروکه شوی سره زهمه

مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن مفاعلتن

حرامی یمه یلانی دیمه دی عیش وغمه شکر بو دمه

قطعة الاخری

هم پایه دی تابستان دی کولکیه هم سایه

هم داخی زمستان قیش دی قوکشیه همسایه

هم یاز بهار اولدی پاییز کوزه دیرلر

اسسی دی وصوق دی کرمایه وسرمایه

اولکم اوله اصلی آری اول پاک نژاد اولدی

اولکم اوله اصلی لحق اول اولدی فیرومایه

آماده

11

آماده یرقلمش پرداخته دوزنمکش

نازلنمق و دوزنمک نازیدن و پیرایه

ماهی بلق اولدی مار ایلان و قرنجه مور

عقربله چیان آدی کژدم در و صدپایه

امروز که اندوزی فردا ایمیان آید

بوکون که قزانورسین یارن کلور اورتایه

مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

یوقدر اکی عالمده ایلک کبی سرمایه

قطعة الاخری

قوقمیشه درلر کندیده کنده

فرخنده فرخ قوتلو و خرم

بل آفریننده یار دستجی

هم بیلجی یه پوینده درلر

بک بسته اوزلش قوبمیشه کنده

شاد اغلمق کولمک کریه خنده

رزق ویریجی در روزی دهنده

سکردیجی یه درلر دونده

هم چالکی هم دلپیچی
خودراستو دن کندوی اوتمک
هرچه نخواهی رو خواه در تو
مستفعلاتن مستفعلاتن

اولدی کشنده داخی کشنده
لاف اورو جیدر هم کپ زننده
هر نه دلرسن وارسته سندن
سن سندن غافل اولمه اکنده

قطعة الاخرى

دی چوریه پیراهن و اقلیمه دی کشور ٥ دم چیه قوبجیه آهنکر و زرکر
درخور ندرر لایق و هم داخی سزاوار
آرام دولنمک بزک آرایش و زیور
یار رندرر میز دو داخی یراشور
می زیبد و ماند قلیه می ماند بکبزر
دندان دش ارشدر بلک و تار ارشدر
پودار غنجه دی پشم لوکه قالیه بستر
یوقر لغه بالاتر و بالابوی خوی در

ایلرلکه

ایلرلکه دی پیشتر و کریلکه پستر

رهبر قولغز بریمش اوجی پی رو

بیکا دصوتش صورته دی چهره و پیکر

می داد بمن ویردی بکا عدل در داد

دادار دکل عادله دی قردشه دادر

ملک اسی خداوند و خدیو شتاب ایو

برده قره وبش قول دخی درلر قوله چاکر

هم اولدی سپهدار و سپهبد چری باشی

دارا اولو سلطانه دی حکم ایدجی داور

مریخه دی بهرام و زحل در دخی کیوان

کون بتدوغی یر باختر و طوغدغی خاور

کوجلویه توانا دیدلر لیکن بها در

الپ اولدی و نیو اولدی دلیر اولدی دلاور

شاشی یه دی لوچه دخی لوک السزه بی دست

لنک اغسخه دی دلسزه لال ایدی و صغر کسر

قزامغه سرخیزه دی دژپیه دربز

دنبل چبان آتژخ سکل ارمرد اویوز کر

بیهروز ظفر اونکولک اولدی سکالش

یاداش کشی کین اودشمک دخی کیفر

بویرق طوت و کریوله و طوغری یوری دایم

فرمان برو درشو بره و راست روا یدز

مفعول مفاعیل مفاعیل فعول   علمه عمل ایت تا بوله سن جنت و کوثر

قطعه الاخری

ندر اصطره ستره قزمق دیر ستردن

بلکوفان فسانه مثل و قصه سترون

دهی دکمه نشاندن دخی صحمغه فشاندن

13

دخی صیقمغه قشردن دخی طوکمغه قبردن

بغل اولدی قولتق آغز بوجغینه لنج درکر

بوجغه دی کنج ایکین اوتورق درر نشیمن

دیمش اوتلغه چراکاه داخی اوتلو یر علف زار

اوته دی کیاه اورق داس ندرر لوار اورکن

شم اولدی چارغ آددی اشم اولدی دخی راین

قره اوه دیدی خرکه قلبق نه اوله کرزن

بهمه لتو نیکویی کن بتو پند اینک ازمن

قمویه بس ایلک ایله سکا اوکت اشته بندن

متفاعلن فعول متفاعلن فعول

یرمزله یاراوله ایولردن ایلک اوکرن

قطعة الاخری

یالچق کل آهنک الچی هم قلچق اولدی داس

میتن کلنگ و کورک پارودی داخی ماس
طورنه کلنگ درنک طاغ تکجه‌سی لی ننگ

عار اولدی ختینه سنیت منت دیمش سیا
قپلان پلنگ و قولک تنک اولدی دارهم تنک

مانی کتاب ارژنک دی ژنک ایس و پاس
هفتدانه درعشور آشی و یاغ روغن

بریان آشی نه دی کوداب درلر چناغه کا.
انجام صوک و دشنام سوکمک ستایش اوکمک

دشت اووه در لکن طشت ینکان دنلدی طا
انکور اوزم ارکد رآلو مرود امرود

سیب المه نار انار و کلنار دی کرا
اتماچه باشه آله طوشنجل و طوغن باز

یوهه دلوجه طوغن هم شب پره یرا

ایومک

14

ایومک سونمکیله اولدی بطر ولیکن
هم خار خاردر اوله کوکلده تاسه
شادی مکن تو با سور انده میار باسوک
سونمه سن دوکونه غصه کتورمه یاسه

مفعول فاعلات مفعول فاعلات

سلطان عالم اولدی قانع اولن پلاسه

قطعة الاخرى

ایو خرس وطکوزنه خوک وکراز
درسکه واریندی ندیت قرش
سوزن اکنه کز ارشون وسوفار
پهن بصی یوغن سبتبر وقصه
دیده کوز کور بین وبق بنکر
قمجی درتازیانه یورت المک ر
سک مکس ایت سکک دی خر کز او باز
قوله بازو دی هم قلاجه دی باز
اوق کزیدر دخی دی صندیه کاز
کوته وکرد دکرمی اوزون نیه دراز
یق بسوز از بای وایله انباز
ترکتاز اولدی هم سکردبتاز

قلتی مقدر جهیدن و بازی
مردمک ماش و مرجمک منجو
بمدر قور قو صیر و دربیمار
هم کم اکسکدر فراوان بول
بیش خورد اوتمه فاصله دی خوید
کوکلمز کتدی کلمدی ینه
ای کوزل یوزلو بک کولو نازلن
فاعلاتن مفاعلن فعلن

ایون و قلتی برجه اوینه بباز
هم قجی سر مدر صوغن خوبیاز
دخی بسیار چوقدر اندک آز
اولدی خورسند قانع و حرص آز
کفه کسمک دی اورتغه انباز
دل ما رفت می نیامد باز
ای بسته خوبرو بخند و بناز
ایره مقصوده هرکه صقلیه راز

قطعة الاخری

بوتراغه دوزه دی چوزه پلچه نشیه حبیز
لوله درنا بیزه دی صوله چپ لوله ریشتر
صمریه چرک دیمشلر دخی سرکین لیکن
سدکه یوخه چمین درلر و هم داخی کمیز

غمزه

15

غنده اور محکه دی صار و آرو منج وستوه

اونکولک خو سیته اولدی هم استیزه ستیز

کارگاه اولدی دکان چنبره آهنجه دکل

پای باف اولدی سه جلها دخی کرباس اوله بیز

پیشه دی صنعت بیشه مشیستانه دکل

معنی کفش و درفشک بری اشمق بری بیز

قرغیه زاغ دی دام آغ و پناغ اپلک اوجی

بند بغ و راغ طاغ باغله بستان پالیز

بر یوریش یورکم سکاقیامتده گرک

روشی رو که ترا باید در رستا خیز

فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن

کورمیه هیچ سعادت یوزن اوغلن کاوله حیز

قطعة الاخری

دل بنده در دستکاو جاکر هم جان   شیرین لبکه دخی دواغم حیران
مفعول مفاعلن مفاعیلن فاع   بو وزن رباعی دردنه اولدی پنهان

تنگ حمله و قعر اوزم لکا گیدر تاک	هم رز دراوزم چبوغی برتقدر چاک
یپرق دخی برگ دراغج حاصلی بار	گوک تیخ ویلک سمد دردخی کاک
بوغمق خفه کردن اولدی سیلی درورس	جلد اولدی لغت ده چابک هم چالاک
هم ژرف درگ شکرف اولو کاف و شکاف	دی یارغه کو چقور درداخی مغاک
یوک بار دخی یول اوج کره سه بار	تاج افسر کرسنج آج زاج اولدی زاک
اول کاولدی ایو طوغری اگه نه قور خو	انکه شد نیک راست اوراجه پاک
مفعول مفاعلن مفاعیلن فاع	دولتلو اوکم عیبدن اوزین ایده پاک

قطعة الاخرى

زن بخشن اولدی الک هم دخی ماشور دراک
هم دخی آتشو کل سرخ اولدی سبوس اولدی کبک
خواهر و قیز قرداشه دی مادر انه اتا پدر
آدمه مردم دی ولی مردم چشم اولدی بیک
همه و هیز مدر اودن هم دخی خاکستر کل

عاشق اولالی گل تر درد دله چاره ارر   بر صنمی صبر مقله سنه چاره ایدر
مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن   بو رجز مطوی بل تا اوله سن اهل هنر

اذر

آذر اود انگشت کومر اخگر کوز یعنی زلک

زنده دری ژنده یمالو طونه دی دخی آدیم

صختین و چرم گون پوست دری خوابت دلک

بوزآته دی خنگ و سمند اولدی قوبه اولدی چمش

سرکش و سکسک یلکن نرم رو اول که اوله دوبلک

چند شتابی بکنبه این ریوتشت تا بکجی ❀ نیچه ایورسن یزوغه بو کیرشک قندیه دک

مفتعلن مفتعلن مفتعلن ❀ هر نه صنوبر سکا ایشکه هب شکه کلسه گرک

قطعة الاخری

دیده زه هموار دی هم دخی یکسان ❀ کبس برابر قصج اورسه دی سندان

تیشه کسر درفجلج درد دخی خاک ❀ دربیه چوب ای هسم اکه سوهان

طغ دیسینه دی شیخ کریوه بلک ❀ کوه تخبس کوه طاغ اورکجه کوهان

اولدی طمان الدرم بزمله تخنو ❀ شبنم چه هر طمان عرش کرزمان

هم دخی رخشنده در الدره سبحی ❀ هم دخی تابان دردا خی درخشان

پادشاها نعمتک مزید اوله هرگاه دولت و نصرت معین و یاریجک الله

مفتعلن فاعلات مفتعلن فاع مطوی و مجذوع کلدی منسرح ای شاه

معنده دریاب خوش اکله دیمک در

هم زه وزاد دول ودوش یوین یوشبان

بکلم حسین صاریچ خم شد اکلدی

اکری کژ ویوز چهر روی بکردان

بکمذر کچ ای ایچ بخور بیاشام

قونق آلن میزبان قونغه دی مهمان

میوه یمش بیوه طول خربوزه قاون

یاتکه تاو اوزیم هم اوله تاوان

قیش اوی کاشانه دز کاخ درر کوشک

چرد غه ورواره دی هم دخی ایوان

مونسه دی غمکسار درد وشه همدرد

دم نفس و همدم اشن صوکه دی پایان

خرقه رکوا رقه لیث بیل میاندره آب روان دی اقر صویه روان

من

من بن و بتمن من وكيله درصاع
اولدی كران و سنك آغرو بيني
صورر اسك صولجان نه اوله چوكان
ژاله صوده بينلن لتو لعغه دزر
مهر گنش داخی بل مهر و مهاری
كی دخی كيدر بپوش داخی پپوشان
قاشوی بسلايجی و صقلايجی در
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاع

اولجكه تيمانه دی عهده دی تيمان
دخبر قيز قز كران هم اوجز ازران
يوه لنن طوتحق كويك و غلطان
هم دخی داغر جغه دی درانبان
ساوی و بورندرق دوه جی شتربان
رنيغه دراج طون يقه سی ياقه كريبان
باهمه پرورد كارهست نگهبان
يار اوله دائم سكه همت مردان

قطعة الاخرى

چه نه قوتش كمی چينه دخی قوچی سخن حسن
حسود اولدی بداندیش اوزین كورجی خودبين
يوغن زفت بخیلیه دكل زفت ولی زفت
ندر قیر دی تیره بولانق توره آیین

پرند ابریشمه هم دی دیباج ایپک کز
گوزل خوب اوله زیبا ولی زشت اوله چرکین
تذر طاغ ارکی تلک قلم کلک قورو اوزم
مویز اولدی قوز گوز دخی مودنه مرسین
دخی قوته دی زور دخی دیر گنج ودوز
اراق طاغ اشکی گوز دخی گور دریسین
کر اوله طلوا قچه دکل کیسه پرسیم
کر اوله حنق التون دکل کاسه زرین
دکل صلقمه خوشه دخی آزغه توشه
قیق نان خورش اولدی دکل هکبیه خرجین
کوکل نیجه بر آلدرسنی سامرز و طتلو
دلا چند فربد برا فربه و شیرین
مفاعیل فعولن فاعیل فعولن درش علم و کماله ایده ارساکه تحسین

وطو

هیچ اره خوز بقمغل بلکیم اول بر هنر   معدن اگرچه تیمر در جیون قرسن جغر کهر

مفتعلن فاعلن مفاعل مفتعلن فاعلن مفاعل   طیلکه خنبیله رجبز ادلدی روان در استر

قطعة الاخری

شانه طرق بیق بروت هم صقل ادی ریش در

ریشه چخقدر ردخی بریت بش ادی ریش در

طاشغی دبه بادکنداق کی کوز خو کوز بشت

کوبه و صاقلی قبا کوسج و بلمه ریش در

قویرغه دم دی ریم اریک نیم رم صرم دوال

صو صغری باشی بذرکایه کاویمش در

کوز قپغینه پیله دی پرطلو در کبد و قبق

بوتش تهی دباش سبرارتق یعنی بیش در

چیره یکین دی کمنونه زیره و خیره یوشدر

بالی آرینک چو نوش دیکنی داخی نیش در

مشتلغه دی مژده و مزدکری دو نم کری

ویژه آری ریزه اووق یک ویژه بر قرشدر

قلقنه دیرلر اوق و یای قوقحق ادی کیشی در	رونق فردخی دگر بلته بتر وکیم
زاهد پارسا دکل مذهب و دین خوکیشی در	طپنچه‌غه دی پرستش و بلمگه دی پرورش
ساج ایغی سرپایه درهم دخی شیخ شیشی در	اتلو سوار و مرتبه پایه پیاده در بیا
بو در الیو یکچی صوکه کلاه اوکه صوصمیشدر	ایلنبت آب خوشگوار آید اگر ایتشی تشنه
علم و کمال و معرفت عارفه اوزکه عیش در	مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن

قطعة الاخرى

غریب آلدمق اولدی فریبیدن الدنمق
کشی جابلوس ایتمک ندر یعنی یلدنمق
کشیدن ندر چکمک کشیدن ندر احمق
لغتده بمنکیده قیقویب طوطلدنمق
غنودن ام غنمق اویومق نخسبیدن
بیالش نهادن سر خویصد وغی یصدنمق
بلنمک سیندن گزیدن اوکرتلامک

[illegible]
فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن

سرایدن

سرایدن ایرلامق بشرمیدن اوتمق

چشیدن درر طیتمق یمک خوردن وایمک

مزیدن مکیدن هم بغزیدن اکرمق

شتابیدن ایومکده درنکیدن اکلنمک

دی فنجا وغلطیدن کرنمک یوالنمق

چریدن دراوتلامق هم اغشتن اصلامق

شدن تر زباران یعنی یغموردن اصلنمق

به از جانست این گفتار اگر می کنی باور ۵ بو سوزیکیدر جاندن کرایدرسک اینغق

فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن ۵ کشی اوصلولقدندر ایشی اوصلویه طنمق

قطعة الاخری

حم آغاجی کیشرو قین آغجی غوشس

برابر اوتکی کونه دی دکی دنه دی

دوشک جامه خواب اولدی عریان یلنجق

اغجد الکن خولدر بوم بیغوش

دن اصراغی کیجه یه دوش پرندوش

در آغوش کن قوچ قوجاغ اولدی اغوش

سمک خلمدر داخی بینی بورنز   قفا حیره قولق دبیدر بنا گوش

دی کرپی یه چیزی و میمونه بوزینه   هم آهو کیک طوشنه هم دی خرگوش

یمک خوردنی سیر توق روزه اوروج   ادک موزه اولدی پیچ اولدی پاپوش

اوچوق دوتمشه دیو فرسای دیرلر   خرد عقلدی اوکی کتمشه بیهوش

دو قشمقدر آسیب و آشوب اورکی   اوروش رزم در قاتی غوغا خلالوش

فرشته سروش و ادب اولدی فرهنگ   دلویه دیوانه هم داخی مدهوش

صلیو یردیسک دی رهاکن دی تن زن   دیسک اسم اول هم دی میباش خموش

دیاین سکا دیجک کرسین الیشت   بکویم تو کفتنیها تو بنیوش

فعولن فعولن فعولن فعولن   اوله م غلغل توش ایت استاده خدمت سقن

قطعة الاخرى

هم بریدن اوجمغ وهم داخی اوجمق اولدی بهشت

دوزخ اولدی طامو آدی کنشت اولدی آگدی بکنشت

انجیل ادی انکلیون بت برست بوتپرست طبجی ۵۵ ۱۱ .

هم تلیه هکبه درر هم کلیه اولدی کشت

سسج دریه آلتی زلق تجخ اولدی رنج و فرخ

چرکن و چپل دخی دی چرکنه خشوک دی و زشت

کاسه در بشکه اوله ازل انه یزدیه

خواهد آیدن سبرت و نخست هرچه نبشت

فاعلاتن مفتعلن فاعلاتن مفتعلن

طبع و طبیعت در آدمک نهاد و سرشت

قطعة الاخری

جاه منصب جاه قوبی راه یول | کاه صامن که دخی کاه هو مر اول
قیننا زن مادری بل شوی ایر | ینکه قیننا ته بیوه زن بدر
یول قز بورنی درر فرزند اوغل | کوبکو داماد در اوینا شی مول
خشمکین طیره تبیره دیر طول | اوغل اوغلیدر نبیره کیری پوک
دوله در قاچره غه یلکن بادبان | امجکه پستان دی چلقوین پستان

یال یش دوشاب بکمز خاب دوشی   کیک کلک ییره کیک و بت شش
بچکره طمله کفلو اتمک فخفره   اریجقو کف کلاش و هم کبره
پوز هم بدفوز آغز آور درژم   غصه و قیقو نژند و هسم و ژم
طورمق اولدی ایستادن گاستن   اولدی اکسلمک و قلقمق خاستن
هم پرستو قرلغج سیماب در   ژلیوه چیکلک جرس اکت سرخابدر
دیده بان کوزجی طنق درهم گواه   صیغناجق ییره دی جای پناه
دی قجاجق ییره هم جای گریز   دیبه تارک دی تادک داخی نیز
تا سدر یوزده چغت هم داغ مغول   اور درزا نو درز و طویق پژول
چشن بییر امدرشی لالنک در   هم سیچکی و مصلق بنک در
قور قلی ایشه دکار سهناک   پلچق البته چکلری صند وغه لاک
بزغ صوبندی کوزن اولدی صعن   خاک توده اولدی طپراقدن بغن
اولدی آوردن کتورمک ریختن   دو کلمک قچمق درر بکریختن
ماخجی پالان اتی در اشتلم   عربده در طنغه دی سنب و سم

اسمالک

اسنمك آسا و سرفه اوكسرك — كزلو در پوشيده پوسيده چورك
اويقوده خورلدمق اولدى تخست — هم شكسته درر صنق بوتن درست
مهره بونجق مهر هم والا زنه — قاو چقمق سوخته آتش زنه
كاسه كونيك يوزرلك سپند — هم ونيزه كونلك و قوشن بورنى بستند
غلبه انبوه قصنى انكشتر د — آو در نخجير هم يه تچى درد
طرملادى خست بالق آغى شست — نيست يوق آرى او در وار هست
سوسبو هر بايه در پوسو كمسين — هم يزك انكشتر قاشى نكين
پنبه پنبق هندوانه قاربوز — ايكى در يوزينه ميمون ياريوز
دست ابرنجن بلازك كوشوار — كوپه تهو چل صغرجق قوشى سار
هم صوده يوزمك شنا ويدندرر — هم دخى صزمق تراويدندرر
هم بناليدن اكلدامك درر — هم زنوييدن سكلدامك درر
هم صرتمق خود كما ريدندرر — هم سكوب قنمق كواريدندرر
مستمند اكلو درر لاغر آرق — تلخ آجى اكشى ترش غوره قورق

او قماشه درخنورو باردان
اغلیسن در دیده اولدی زرزار
خستکی درصیر ولق درد اغریدر
یافتن بولمق دیمک گفتن درر
لو دیمک درشبه دیمک هیبت شکوه
باد بیزن بادزن هم یلپزه
ایچقرق اولدی زغنگ اما آروغ
بوکلمک اولدی سکیزدن ستور
ایچ یعنی پیه و قفردق جغزدر
ایچ درون هامون یزی قیرک کنار
بلکه همتا دکل همزاد اکز
کورخانه دخمه درکیکش فراخ
هم چریدن اوتلمق اوتله چر

قبقجی قدرا و قلغو دروازدان
لابه یلوارمق ارقدر هسم نزار
آصلن آویخته درزد او غبر بدر
هم دلک دلکاندر سفتن درر
اولدی کرد ستانده برطغ کرده کوه
بی مزه طتسز وطتلو بامزه
اولدی کاکرمک دخی یالن دروغ
القیه دراکوش درنیش شحوز
دوده اوبه چادره خیمه چره
اولدی سپورکه دکن جاروب خار و
اکیر اولدی کول و دریا دکز
هم چقل چاقل شغال و سنکلاخ
اوجی و چرجی یزشک و پیلور

لوخ زاج اولدی ماهی پشیار
کوده آماس شش در آبله
که بجیدرمه اولودر ایوه به
انجمن آبستن و زادن دمک
هم درخت و شاخ آغاج داخی بداق
سبر وله کندر کنف ایله کنو
دیوچه اولدی سلک دخی ذلو
پابرهنه یالن ایاق و بندکی
بس بسیار خیلی بس ایمه اول پس
هم طرو کاورس بغوله بجوق
بیره بولی در طبرخون تخکلون
رشک کونی پشنگ قنغ برکستوان
رسته و خسرو خسوینه ندر

بویل اماسال اولدی بلدر اولدی پار
تن قبر جوغی صونک در کوبله
هم کروهه یومق و دوکم کره
درنک و یکلو طوغرمق رنج امک
می نهند قورلر نهادند رقومق
لق دخی نالق پلاس و ینکی نو
یوبشو بکذار قو بو غنم کلو
قوللق اولدی قای هم بسم بارندکی
ییتشن قالمشلره فریادرس
هم دخی الجوع و آتشدان اوجق
قوزجنکی شمدی اکنون و کنون
آت طونی درجو اشق یل پهلوان
ارصر ایسے قینتا قینانه در

دارلیق هستی درو پیوسته در | اولسوق تیب اولن آهسته در
کوچک پستو بستی خاتون ستم | کوچ تفک زبطانه کورک اولدی دم
بکر قیز دوشیزه کالم ارکورن | عورت و پلخم و فلاخن در صپین
یوجه بلا یورجی دلا در | هم اویق تندیسه پیه آگه در
هم نیستاندر قمشلق پرنیان | اولدی ناخشلو هویدا در عیان
تکنه درز نبر چلگر که در ملخ | شوخ کرد چرک تازیچه و سپخ
دنبه قویرق ستمه تب رخنه گد | بخیه معنیده نکنده در دک
کیجیک خارش دخی اولدی زریر | صارولق هم یازجی اولدی دبیر
گردن آرج اولدی قلچق غلملیج | هم سپاریدر اکز از دف البیج
بیدر سوکت کز الغندر نهال | تازه دال اولدی بوین اولدی یال
اوته دارو دی سیسام کنجد در | پسته فستق اکده هم سنجد در
اولدی گهواره بشک بلمتر نونک | آند سوکند و گروه اولدی بولک
ساو اگند و در سو ساوین دگر | دوک اگ پره و قولای پرخوکلر

کسرب

سراب قورشون شوره درچورق سرآب   شوره یرکم کورلنور ایراقدن آب
هم چو الدز توزاوله پندوز گرد   اسسی گرم اولدی صووق اولدی سرد
کاج سیلی اولدی کرج اولدی دلم   هم برین اولدی سیرشیم در یلم
محنت و اشکنجه اولدی پیچ پیچ   یوله عزم اتمک یراغ اولدی بسیج
هم نوا نغمه نصیب اولدی نوا   هم کشی کاکا دریشی کوج کیا
خب کن ابسم اولدمک بلچق خلاب   زب گلز اولدی و صافی اولدی ناب
ازبرایت کم درت درمعنی تاب   بیر تاب آفتاب ماهتاب
بیری قزمق بیری طاقت بیرسی   زلفک ایپک اکلوب بوسه کلمسی
هم کتن بک اوق لی فحص ست هم   بر حلیمک آدی زردشت ای دوم
یا دلب آچلمش اولسه گفته دی   اکلوب طولشمش اولسه خفته دی
اولدی اسر غم عرابجه ضیمران   فلکن دریکبنی تر کی همان
کوک کبی یعنی سپهر اسپهرم   اولدی هم ریحان اوتیمق اولدی شرم
فام گونه کبی یعنی زرد فام   صار وسین کلگونه کبی ای همام

توتن کلخن شام اغاجی مرخ در
معنده نادان و غافل در لوند
لاف اور سوز چینه یعنی ملند
دی وداع اتدی دیسک بدرود کرد
اویناق بیدار عاشق کرم دار
الچه پول بنا ای هنجار در
یصلو چیلق سوکوار موشخوار
اغلمق مویدن افسانه سمر
هم دخی خشخاش اولدی کوکنار
هم خزینه اولدی کنجور ای پسر
ایکی کوی دراز و مروز دریر
هم علم بر شهر آدیدر هم طراز
لینه خور انزر زدر احمر لمق

کشنک کرخ اولدی برز هم برخ در
هم دخی تعیینه یوق صاغش در اند
هم یوز اولسن حرون اولدی و تند
حمله و جنک اتمکه درلر نبرد
هم خشل آهار و محکم استوار
اولو لشکر بشی سالار در
هم یوکش کشتی یه دیرلر بردبار
هم برنج بورنجق شبه در قحبه غنز
هم سوکویه کلر در سوسمار
استیوجی کمه اولدی خوزه کر
اول ولایتده که شهدی در مری
دی یراغه آلت و چلقویه بساز
هم بوینک کبز اولدی کرز اولدی چومق

اسمک د ۱

اسنمك درخامیازه وشاشنی گاژ

اسنی لك تفسی اورته یاری آدی تموز

هم فسوس اولدی دخی حیف ایلمك

چغزاجی چرکلی چین درهم دنس

هم منش طبع وسکالش حیله مکر

پهلوبچه اولدی کونش رخش وخش

مغ کور شغله فروغ و هزل لاغ

هم بغول اولدی درگد اخی گزاف

زشت چغریق ونشانه در هدف

قاشده آلنده چین آژنگ در

هم بکالا در بغلتاق اولدی هنگ

دخی چربك هزل اولدی چنکلوك

هم تبوراك ایکی تخته درکه خوش

گر اوله تلبیوس خرمن اولدی تراز

دخی فی الجمله دمکدر رهنبوز

داخی هزل بیهوده سوز سویلمك

چرك دربرشهر آدی درهم طبس

بوش کثرت یعنی جمع زید و بکر

بلخ ده برشهر الدر امق دردرخش

قارگو مغ کیجه قارا کوسی ماغ

بیهوده سوزدر عقلبز در نشاف

قف در بر نوعه قب قاو اولدی خف

صقلغ و آواز خنبک طنکدر

قوتی دخی شیوه لو محبوبه شنك

الی اباغی اکری اولن تاس خدوك

بغلیوب چتلادبن اورکوده قوش

کوچك و غملو خنك غمناك در
داخی نافرجام و داخی ناسزا
معنده توزیم یعنی گستریم
هم شخولیدن دررا ورمق صفیر
هم دخی توزیدن و توليد نك
هم بخارا جانبنده آمون دکل
حیز ما بوندر تکی خاتون دخی
سرتتنی سبزثنی یعنی غنز غنزان
هم طرلغمق ترنجیدندرر
اودمك قوللوغی توزیدندرر
اولدی فرسودن بزولب اسکمك
طعنه پیغاره بزرك اولدی فره
دخی بتمك اولدی رویدن دخی

ناوك اوقدر شك اوتی هم ناکدرر
اول کشی اولا که لایق اولمیا
ترك دیدی شایلم بیر اغلیم
هم نکوهیدن یرب بنجماکه دیر
معنی قازمق اکرمق بلك
براوایه اوجغه کانون دکل
پادشاهلر اولدی کیهان ای اخی
هم عشیره و قبیله دودمان
داخی اورته قیش ایی بهمن دررر
صغلیوب طمتق سپوزیدندرر
دنی شادروان درربویك دوشك
اولدی هم براشده ارتقلق فره
اولدی روزیدن زلبونه سغبه دی

هم کرا

هم گرازیدن صلنمق بر طلبه
نستّرین نسرین کلیدر تیره ماه
هم صوصزمق درزهیدن طنطنه
هم لوینه دریواشه هم دخی
دردزه اوغلن طوغرمق زحمتی
اولدی نخسیدن زبون اولمق ایکن
خمره بلغوریشوربا سی کوچك
ماه کانه ایلق اولدی پیشگاه
یافه هذیان سوزکه اولا هرزه او
دیدلر پاچیلکه اول پرحسبره
اولدی خنه خنه معنی ده زهی زهی
هم خدو تکرك تکرمك درتغو
کندرکله سیلغ معنیلری

یورك یوجك عورتی درواهله
کوزه درلر اولو یولدر شاه راه
دی چاغلدویه چای آواز نه
طوشغه درلردوشاخه ای اخی
کاغه ناداں یاره بلکل رشوتی
دمدمه آوازه شلّه فرج زن
خمره اولدی خوبدق قرمق ددك
صدر فرزانه اولودر وقتگاه
هرزه سوزسویلایجی دریاوه گو
ایق آلتینه الکه بتمایه قسره
دی الجی بوشنه تی یعنی تهی
هم دخی بریرکزامك دررفو
اولدی کندوری ودستنبو بری

دکلکل ابجد حسابن ای پسر ٥ کم الفدن یی یه دک بر بر شمر

صای یدن قافه دک اون اون اکله یک ٥ قافدن غینه یوز یوز صیسلر غینه دک

چون حساب ابجدی بلدک تمام ٥ تحفه‌مک تاریخنی بل ای همام

بو حسابله اوزره ایت بو مصرعدن شمار ٥

قالدی سندن شاهدی نو یادکار

١٠٠ ١ ٣٠ ٤ ١٠ ٦٠ ٥٠ ٤ ٥٠ ٣٠٠ ١ ٥ ٤ ١٠ ٥٠ ٦ ١٠ ١ ٤ ٢٠ ١ ٢٠٠

فاعلاتن فاعلاتن فاعلات ٥ بو کتابی اوقورن ایچ آب حیات

شاهدیه هر کم ایلرسه دعا ٥ ایده محشرده شفاعت مصطفی

٥ تمت اللغة الشاهدیة بعون الله تعالی ٥

٥ فی تاریخ سنه اثنین وستین ٥

٥ والف ٥

٥ تمت ٥

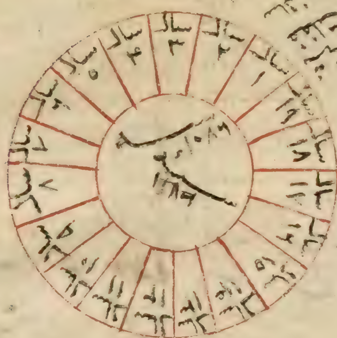
تمام اولدی بو کتاب ملا انتظار

کتبه الفقیر محمد زمان بن محمد رضا ...

ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ی
١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	١٠
ک	ل	م	ن	س	ع	ف	ص	ق	
٢٠	٣٠	٤٠	٥٠	٦٠	٧٠	٨٠	٩٠	١٠٠	
ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ	
٢٠٠	٣٠٠	٤٠٠	٥٠٠	٦٠٠	٧٠٠	٨٠٠	٩٠٠	١٠٠٠	

تا توانی حاجت مسکین برآر

تا برآرد حاجتت را کردگار

قابله
قاعدت
اولدی
شوال

27

شرح پند نامهٔ عطار

شکر وسپاس بی قیاس شول قادر قیومه که لطف بی غایت وکرم
بی غایتندن مجز شعار ونبوت دثار رسوللر کوندردی تا زمرهٔ بنی
ادم که اکرم مخلوقات واشرف موجوداتدر انلرک پند ونصیحتی
سببیله کفر وضلالت وخذلان وغوایت وادیسندن خلاص بولوب
صراط مستقیمه سلوک ایده لر تا که اول بی نظیر سبحانه حقه عبو
دیتی ادا ایتمک ایله مظهر عفو رحمت وسزای لطف ومغفرت اوله
لر در نعت سید المرسلین وصلوات موفور وتحیات بی قصور
رسول ثقلین وسید کونینه اوزره اولسونکه جریدهٔ عالم اول شکر
گفتارک درر بارلرندن سعادت دارینه دلالت وهدایت ایدیجی
پند نامه اولدی واول صلوات تحیات آنک آل واصحابی اوزره او
لسونکه جمیع اقوال واحوالده صدق وخلوص ایله اکا مرید وتابع
اولمشلر در سبب تالیف کتاب فصل بهارده روز نوروزده
نشان ویرن برکون یاران صفا وخلان وفادن بر طایفه خوب و
دلکش ولطیف وروح فزا بر مقامده بر برینه ایله نشاط وسرور
وبشاشت وحضور ایله ملاطفت ومصاحبت ایلر ایکن علم ومعرفت
ایله اراسته وزهد وصلاح ایله پیراسته عزیز وپسند ومحترم
وارجمند بر خصال حمیده ایله متصف اولان عمر بن حسین درکه
نوا نام بر لطیف وشریف مقامده پیدا وظاهر اولمشدر رحمه تعالی
حضرت عز اسمه انی دنیاده معمر وبرخوردار ایدوب آخرتده
سعادت واصل ایلسون مراد ایدندیکه شیخ عطار حضرتلرینک

قدس

29

قدس الله سره العزيز پند نامه نام کتابی که حقیقتده کیمیای سعادت
وسرمایهٔ سیادتدر ترکی ایله شرح اولنوب دیباجه‌سنی افتاب
رفعت فلك رتبت دولتمند سعادتمند عظیم القدر کریم الشان
صاحب الجود والاحسان سخن شناس ونکته دان معزز ومکرم
سلطان سلاطین جهان خاقان خواقین زمان ظل الله فی الارضین
کهف الانام والمسلمین باسط العدل والانام ناشر الجود والاحسان
ماحی الظلم والطغیان المؤید بعون الرحمن رفعت اقلیم پادشاه
سلطان مراد خانك مقرب ومقبولی درحق تعالی حضرتی انی التفات
پادشاهی ومواهب شهنشاهی ایله مسرور واسوده حال ایدوب
مرفه البال ایلسون بو اوصاف ایله موصوف وبو القاب ایله معروف
اولان ذات پاك ودر تابناك زیرك اغا حضرتلرینك اسم شریفی ایله
معنون ووصف لطیفی ایله مزین اوله تاکه اول کتاب مستطابدن
منتفع اولانلر کمسلر اول جود وسخا ایله خاتم طیك کرمی دفترینی
طی ایدن صاحب سعادتی دعوتره باعث اولان عمر بن حسینی
الام زمانه ایله شکسته حال وپریشان بال قلیل البضاعه شارحی
اولان شمعی‌یی دعاء خیر ایله یاد ایلیلر قطعه سعادتمند عالم زیرك
اغا جهانی نام نیك ایله طوتوبدر انك اسم شریفنده محقق
خصال نیکی هب معلوم اولیدر دیکر مراد اولان بو فانی دهر
اچنده ایونامیله شهرتدر جهانده سخاو لطفله بولدی ایو
نام اکه ماتندکم اوله بو جهانده بیت نام نیکو کر بماند زادمی
به کز وماند سرای زرنکار خدای رب العالمین اکه دنیاده

عمر طویل و ثواب جزیل ارزانی قلوب جنت عدن و دیدار شریفنی
میسر اید امین یا مجیب السائلین چونکه طالب ترجمه اولان
اهل دلدن بو صواب و لطیف التماس کوردم جان و دلدن صفای
خاطر ایله اول کتاب سعادت آثارك شرحنه شروع و مباشرت
ایلدم زیرا اول صاحب دولتك و باعث ترجمه اولانك کمسنك احسا
دیده سی و کرم و لطفنك شرمنده سی اولمش ایدم لیکن بر وجهله
شرح ایدمکه مستور و پوشیده اولان نکات و معانیسی عیان
و روشن اولا که اشکال و صعوبتدن اثر قلمیه تا که سعادت ا
بدیه طالب و دولت سرمدیه مایل و راغب اولنلر انلك نصا
یحیله منتصح و مغتنم اولوب قدر عظیمه وصول بولوب دنیاده
عز و دولتده و عقباده فوز مغفرته مظهر اولوب فائزین زمر
سنه داخل اولالر بو رساله یه منافعك شرحنك نام شریفنی
سعادت نامه قودم زیرا هر کمکه اندن مستور و مکشوف اولا
نصایح ایله عمل ایده البته سعادت ابدیه یه وصول بولمق مقرردر
پس عاقل یه تدبیره لازمدر که عمر عزیزنی غفلت ایله کچورمیه
بیت مکن عمر ضایع بافسوس و حیف که فرصت عزیز است
والوقت سیف و عمردن هر بر نفس که وارد ر انی ضایع ایلمیه
زیرا اول بر نفس بودونه عالمدن ایودر زیرا عالم فانی در اما اول
ضایع اولمین نفس دن حاصل اولان قرب سعادت باقی در مثنوی
سکندر که بر عالمی حکم داشت در ان دم که میرفت عالم گذاشت
میسر نبودش کزو عالمی ستانند مهلت دهندش دمی ولازمدر که

30

هركس مهما امكن عالمده بر يادكار قويه تاكه جهانده انك نام نيكى
خيريله ياد اولنوب روح روانى بر دعا ايله شاد ايليه نتكم
شيخ سعدى رحمة الله عليه بوستان نام كتابنده كتور مشدر بيلد
كس اندر جهان كو بماند مكر ان كز و نام نيكو بماند غرا دانكه ماند
پس از وى بجاى پل و مسجد و خان مهمان سراى هر ان كو نماند از
پشتش يادكار درخت وجودش نياورد بار وكر رفت و آثار خير
بماند سزايد پس مركش الحمد خواند ومن الله يكون العصمة و
السعادة والعون بسم الله الرحمن الرحيم حمد بى حد آن خدايرا
را اول شريك ونظيردن پاك و منزه خدايه حد سز آنكه ايمان
داد مشتى خاك را اول الله كه بر اوج خاكه يعنى بر اوج خاكدن
خلق اولنمش انسانه ايمان ويردى كل امر ذى بال لم يبدأ بحمد الله
فهو ابتر او اجذع حسبنجه حضرت شيخ بو كتاب مستطابى حمد ايله
ابتدا ايلدى واشرف نعم ايمان ايدوكنى اشعار ايچون حمددن
صكره انى ذكر ايلدى انكه در آدم دميد او روح را اول الله كه
روحى آدمه او نفخ ايلدى وظاهر كه قوله تعالى ونفخت فيه من روحى
بو سرى بيان ايلر داد از طوفان نجات او نوح را نوح پيغمبره طو
فاندن نجات اول الله ويردى كقوله تعالى فانجيناه ومن معه فى الفلك
المشحون حمددن صكره آدمى ذكر ايلدى ساير مخلوقاتدن بو نى
ذكر ايلدى زيرا ولقد كرمنا بنى آدم حسبنجه آدم و آدمى اشرف
مخلوقات ومغز موجودات اولوب مظهر ذات وصفات بارى
اولمشدر نتكم بو حديث انى بيان ايلر ان الله تعالى خلق آدم على

صورتنه ای علی صفته حدیث شریفی دخی رحمانك علی صورته ترکیبی
بیانی ایچوندر تاکه صورت ذکر نده نامعقول ظنی اولنمیه زیرا حق تعالی
حضرتی صورتدن منزه در و مولانا جامی حضرتلری سلسلة الذهب
نده بیورر بو ابیات بو سری روشن ایلر آدمی چیست برزخ جامع
صورت خلق و حق درو واقع نسخهٔ مجلست ومظهر شهذات حق
وصفات بیچونش وبر محلده دخی بو ابیاتی کتورر لر هیچ موجود
نیست در عالم که نشناسد حقیقت آدم دانکه آدم حقیقت همه
چیز عین حق را حقیقت همه نیز نبیداند عین را بچشم عیان کشته
ظاهر بصورت اعیان غیر از و در جهان نبید هیچ اشیا رونما نبید
هیچ لیک این دولت نه انسانیست بلکه خاص خواص انسانیست
انکه فرمان کرد قهرش باد را اول اتشه که انك قهری باده فرمان
ایلدی تا سزای داد قوم عاد را تاکه عاد قومنه تمام لایقنی
ویردی مراد ادبسز لکلرینی اوتوردی اول قومی باد له هلاك ایلدی
دیمکدر قوله تعالی واما عاد فاهلکوا بریح صرصر عاتیة سخرها علیهم
سبع لیال وثمانیة ایام حسوما فتری القوم فیها صرعی کانهم اعجاز
نخل خاویة فهل تری لهم من باقیة انکه لطف خویشتن را اظهار
کرد اول اتشه که کندونك لطفنی اظهار ایلدی بر خلیلش نار را
گلزار کرد کندونك خلیلی اوزره اتشی گلزار ایلدی قوله تعالی
قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم آن خداوندی که هنگام
سحر اول عظیم خداوندکه سحر وقتی کرد قوم لوط را زیر و زبر
لوط قومنی زیر و زبر ایلدی مراد التنی اوستنه و اوستنی التنه ایلدی

دیمکدر قوله تعالی فلما جاء امرنا جعلنا عالیها سافلها خداوند بیت
اولان بابا، منشعب در تعظیم ایچوندر سوایه او خصمی که تیرا
نداخته شول خصم که انک جانبنه تیرا تمشدر پشه کارش
کفایت ساخته دوزمشدر یعنی انی بر پشه سببیله هلاک ایلمشدر
بو قصه زیاده روشندر خصمدن مراد نمرود لعیندر که حق تعالی
حضرتی انی بر اقسق سورینک سببی ایله هلاک ایلمشدر
خصمی ده اولانبا تحقیر ایچوندر انکه اعدا را بدریا در کشید
اول انشه که اعداسنی دریایه چکدی وانی قهر ایلدی دریادن
مراد نیل ارماغیدر وبعض کمسنه مراد دریای قلزمدر دیمش
ناقه را از سنک خارا در کشید سیاه ومحکم طاشدن ناقه یی
چکدی یعنی ظاهر ایلدی قوله تعالی وجاوزنا ببنی اسرائیل البحر فا
تبعهم فرعون وجنوده بغیا وعدوا حتی اذا ادرکه الغرق قال
آمنت انه لا اله الا الذی آمنت به بنوا اسرائیل وانا من المسلمین
مصراع اول ایله حضرت ایله فرعون قصه سنه ومصراع ثانی ایله
صالح پیغمبرک قصه سنه اشارت ایلر که قومی انده معجزه طلب اتد
کلرنده حق تعالی حضرتی عز اسمه بر طاغدن اول ناقه یی او روسی
ایله ظاهر ایلدی حضرت شیخ قدس سره امم سابقه نک احوالنی
وقصه لرینی بیان ایلدی تا که کندونک کتاب مستطابندن منتفع او
لنروک قلوبنده اولان اعتقاد لطیف ثبات استحکام بوله تا که
حق تعالی حضرتی عز اسمه حبیب اکرمنه خطاب ایدوب بیوردی
قوله تعالی وکلا نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت به فوادک

چون عنایت قادر و قیوم کرد * چونکه قیوم قادر عنایت ایلدی قوله تعالی والنّا له الحدید قیوم باقی معناسنه در * القیوم هو الذی یقوم به کل شیء وهو یقوم بنفسه قیومدن مراد خدای متعالدر که جمیع اشیاء انکله قایم و او کندو ذاتیله قایمدر * با سلیمان داد ملک سروری * سلیمان پیغمبره سلطنت و سرورلک وردی شد مطیع خاتمش دیو و پری * دیو و پری انک خاتمنه مطیع اولدی خاتمه اسناد سینه اولنان قبیلدندر * زیرا دیو و پری حضرت سلیمانه اطاعت اتمسنه سبب اول خاتم اولمشدر * ازتن صابر بکرمان قوت داد صابرک چشمندن کرم لری آرق وردی هم ز یونس لقمه با حوت داد * هم یونس دن حوته بر لقمه وردی مراد حق تعالینک امر شریفی ایله ماهی آنی بر لقمه یوتدی دیمکدر مصراع اول ایله ایوب پیغمبرک قصه سنه اشارت ایدر زیرا صابردن مراد بونده حضرت ایوبدر که جسم شریفنی کورتلر یرایدی قوله تعالی واذکر عبدنا ایوب اذ نادی ربه انی مسنی الشیطان بنصب وعذاب ارکض برجلک هذا مغتسل بارد وشراب * مصراع ثانی ایله یونس پیغمبرک قصه سنه اشارت ایدر قوله تعالی وان یونس لمن المرسلین * اذ ابق الی الفلک المشحون * فساهم فکان من المدحضین * فالتقمه الحوت وهو ملیم * فلولا انه کان من المسبحین * للبث فی بطنه الی یوم یبعثون * حضرت یونس بطن ماهیده بونی لسانندن کیدرمدی ان لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین * و هر کمکه بوکه مشغول اولسه

در کف داود آهن موم کرد * داود پیغمبرک الّنده آهنی موم ایلدی *

البته

32

البته بلالردنه خلاص بولور بيت وقتست خوش انرا كه بود ذكر

تو يونس ورخود شكم حوت چو يونس بند رااره بسر بر مى نهند بر

بنده نك باشى اوزره ارة قوديلر ديكريرا تاج درسر مى نهند بر

غيرسنك باشنه تاج قوديلر بنده دن مراد زكريا پيغمبردر

يهوديلردن فرار ايدوب براغاجك اچنه كيروب خلاص بولمش

ايكن لعينك دلالتيله اغاج اچنده ايكن باشنده اياغنه دكن اره

ايله ايكى بچديلر ديكردن مراد ارباب دولتدر هرقنغيسى مراداو

لنورسه جايزدر ارة بچقو معناسنه در اوست سلطان هر

خواهدان كند سلطاندر اودرهرنه استرسه انى ايدر قوله تعالى

يفعل الله مايشاء ويحكم مايريد عالمى راد ردمى ويران كند بو تود

عالمى بردمده ويران وخراب ايدر نتكم طوفان نوح ايله اولمشدر مراد

حق تعالىنك فاعل مختار وحاكم ايدوكين اشعاردر هست سلطانى

مسلم مرورا سلطانلق اكا مسلم ولايعقدر نيست كس را زهرة چون

وچرا كمسنه چون وچرا دنمكه زهره سى يوقدر مراد قوله تعالى لايسئل

عما يفعل وهم يسئلون حسبنجه حق تعالىنك خصوصنده سؤالدن

جوابه كمسنك اقتدارى اولمدوغنى بياندر چون نيجه چه انيجون

معناسنه در ان يكى راكنج ونعمت مى دهد اول برينه لطفيله كنج

ونعمت ويرر وان ديكر را رنج وزحمت مى دهد اول برينه حكمتيله

بنه رنج وزحمت ويرر ديكر در ان يكى را زرو وصد هميان دهد اول بر

در ايكى يوز هميان التون ويرر مراد پادشاهلر وقارون كبى غنى اولنلر

هميان بونده كيسه معناسنه در ديكرى دور حسرت نان جان دهد

رجوما للشياطين واعتدنا لهم عذاب السعير • از زمین خشك رویاند گیاه
قوری یردن اوت بتورر قوله تعالی اولم يروا انا نسوق الماء الی الارض الجرز
فنخرج به زرعا تأكل منه انعامهم وانفسهم افلا يبصرون • آسمانرا
نیز او دارد نگاه • آسمانی دخی اول خدا نگاه دوتر یعنی قدرتیله حفظ
ایدر قوله تعالی ان الله یمسك السماء والارض ان تزولا ولئن زالتا ان
امسكهما من احد من بعده انه كان حليما غفورا • هیچ کس در ملك او
انباز نی • هیچ کمسه آنك حکم و ملکنه شریك دکلدر • انباز شریك معنا
سنه در قوله تعالی لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد و
هو علی كل شیء قدیر • قول او را لحنی و سازنی • آنك سوزینك صوتی
یوق و ترتیبی یوق در • مراد حق تعالینك کلام شریفی حرف و صوتدن
منزه ایدوکیدر • اشعار در در نعت سید المرسلین صلی الله علیه و
سلم • سید الکونین ختم المرسلین • اول رسول عالمك سیدی و مرسل
پیغمبرلرك ختمی در قوله تعالی ما كان محمد ابا احد من رجالكم ولكن رسول الله
وخاتم النبيين وكان الله بكل شیء علیما • مراد خاتم النبیین ایدوکی اشعار
در نیتکیم کندو دُرّینك الفاظ دُرربارندندر لا نبی بعدی • آخر آمد بود
فخر الاولین • اول رسول اکرم جمیع انبیا و رسلدن صکره کلدی لکن اول کلن
پیغمبرلرك فخری و کزیده سی اولدی زیرا اندن اشرف و مکرم برکمسنه خلق
اولنمدی • رحمة للعالمین اول اولدی • مثنوی خواجهٔ دنیا و دین کنج وفا
صدر بدر هر دو عالم مصطفی • آفتاب شرع دریای یقین • نور عالم رحمة
للعالمین • مهترین و بهترین انبیا • رهنمای اصفیا و اولیا • پیشوای این
جهان وآن جهان • مقتدای اشکارا و نهان • هر دو گیتی از وجودش نام یافت

عيسى اولمق جايزدر قوله تعالى قال كيف نكلم من كان في المهد صبيا قال
اني عبد الله اتاني الكتاب وجعلني نبيا • يوسف پيغمبرك قميصندن
كوردركه زليخا حضرت يوسفه بهتان ايتدوكنده حضرت اول بهتاندن
خلاص اولمق ايچون آيتدي دورت آيلق بشيكده بر طفل واردركه اول
وقت اول خانه ده بر اوله ايدي اني كتوركه بنم پاكلكمه شهادت
ايله باذن الله تعالى اول طفل آيتدي قوله تعالى ان كان قميصه قد من
قبل فصدقت وهو من الكاذبين • وان كان قميصه قد من دبر فكذبت
وهو من الصادقين • طفلدن مراد بو طفل اولمق جايزدر مرده صد
ساله را حي ميكند • يوز ييلق اولوى ديري ايلر • اين نه حق ديكره
كي ميكند بونى حق تعالى حضرتندن غيريسى نجه ايلر • مرده صد ساله دن
مراد بيمرد ركه چورمش استخوانى كورب آيتدي بو استخوانلر نيجه
حيات بولور حق تعالى حضرتى كمال قدرتنى اكه بلدرمك ايچون اوراده
انك روحني قبض ايلدي ويوز ييل انى اول حال اوزره قودي يوز
ييلدن صكره امر حقله حيات بولوب بعث نجه نهان درك اولدي • قوله
تعالى او كالذي مر على قرية وهي خاوية على عروشها قال انى يحيي هذه الله
بعد موتها فاماته الله مائة عام فانظر الى طعامك وشرابك لم يتسنه
وانظر الى حمارك ولنجعلك آية للناس وانظر الى العظام كيف ننشزها
ثم نكسوها لحما فلما تبين له قال اعلم ان الله على كل شيء قدير • صانعي كز
طين آدم ميكند • انك كبي بر صانعدركه طين آدم ايلر قوله تعالى اذ قا ل
ربك للملائكة اني خالق بشرا من طين • نجم را رجم شياطين ميكند •
نجمي شياطينه رجم ايلر • قوله تعالى ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلنا ها

بر غیرسی زیاده فقر واحتیاجندن نالان هستم قندن جان ویرر آن یکی
بوشیده سنجاب وسمور اولان برسی زیاده غنا وکمال قدرتندن سنجاب
وسموری کیمشی دیکری خفته برهنه در تنور برغیرسی زیاده فقر و
احتیاجندن تنورده عریان یاتمش ابو الدرداء حضرتلری ایچون روایت
اولنور غارندا ایلیک وقسنده خاتونی تنورده یاتر ایدی مکر کیجکلی او
لمدوغیچون ایکیسی بر آنده نماز کرمین ادا ایلمزلر دیدی آن یکی بر بستر کخا
ونخ اولان برسی کخا ونخ دوشکی اوزره یاتمش وآن یکی بر خاک خوار به
کرده بیخ اولان برسی خوارلق خاکی اوزره بوزلنمش مراد هر کز عزت کور
ممتمش دیمکدر نخ قالیچه که پادشاهلر دوشنور آن یکی بر تخت با صد عز
وناز اولان برسی تخت اوزره یوز عز وناز له آن دیکر کرده دهان از
فاقه باز اولان برسی فقر واحتیاجندن اغزینی اچمش که بر ییجک نسنه یه
قادر دکلدر ز طرفة العین جهان برهم زند بر طرفة العین ده جهانی بر
برینه اورر وخراب ویباب ایلر کسنی یارای که انجا دم زند کمسنه قادر
اولمز که بوندن دم اوزره بلکه جمیعا حکم وفرماننه سر فرو ایده ب مطیع
منقاد اولمشلردر انکه با مرغ هوا ماهی دهد اول الله که هواده پرواز
ایدن مرغه ماهی ویرر بنده کانرا دولت شاهی دهد بنده لرینه شاهلق
دولتنی ویرر مراد جمیع خصوص علم الهی یه مفوض ومسلم ایدوکین اشعار
در بی پدر فرزند پیدا اوکند پدرسز فرزندی اول الله ظاهر وپیدا
ایلر طفل را در مهد کویا اوکند بشکنده طفلی اول الله کویا ایلر فرزند
دن مراد حضرت عیسی در پدرسز خلق اولنمشدر قوله تعالى ان مثل عیسی
عند الله کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له کن فیکون طفلدن مراد حضرت

هسته بیخ تسبیح

عیسی در

عرشدن یوقاری نام او اولسم یافت آنکه معنیده فلك معراجیدر او اولدیغی تم
نه فلك انك معراجی کلدی یعنی جسمانی معراجی تقریبی نه فلکدن کذر
ایلدی انبیا واولیا محتاج او انبیا واولیا آنك محتاجی در مثنوی
هم انبیا در پناه وبند مقیم در بارگاه وبند او مهر وشیر وهمه اختر ند
او سلطان ملك وهمه لشکرند نشد وجودش رحمة للعالمین آنك وجود
جود شریفی عالملره رحمت اولدی بناءً حق تعالی حضرتی حق شاننده بیورمشدر
وما ارسلناك الا رحمة للعالمین مسجد او شد همه روی زمین جمیع یر
یوزی انك مسجدی اولدی زیرا ناسك جمعه پیغمبر کوندردی مسابه
انبیایه بو قدر رفعت وبو حالت ویرلدی آنکه یارش بود ابوبکر و
عمر اول رسول که ابوبکر وعمر رضی الله عنهما انك یاری از سر انکشتی
او شق شد قمر انك مبارك برمغی اوجندن قمر ایکی پاره اولدی قوله تعالی
اقتربت الساعة وانشق القمر بیت چو عزمش برامیخت شمشیر بیم
بعجز میان قمر زد دو نیم بعض نسخه‌ده بویله واقع اولمش آنکه شد
یارش ابوبکر وعمر حقیقتده بردر اما بکی او را رفیق غار بود اولو
بر که مراد ابوبکردر رفیق غار ایدی قوله تعالی ثانی اثنین اذ هما فی
الغار کعبهٔ معظمه‌دن مدینهٔ منوره‌یه هجرت واقع اولدوغی کیجه بر
مغاره‌ده پنهان اولدیلر کفار خاکسار هر نه قدر که جست ایلدیلر
انلردن اصلا اثر وخبر بولمدیلر مثنوی خواجهٔ اول که یار غار
اوست ثانی اثنین اذ هما فی الغار اوست صدر دین صدیق اکبر قطب
بوده در صدق از همه معنی سبق هرچه حق از بارگاه کبریا ریخت
در صدر شریعت مصطفی آن همه در سینهٔ صدیق ریخت لا جرم

قرین اوزره امثان جمع امثدر امثان ذکری قرونه اعتباریله اوزره
در باد فضل حق قرین جان او حق تعالینک فضلی و احسانی انک
روح شریفنه قرین اولسون شاد باد ارواح شاکردان او
انک شاکردلرینک روحلری رحمت حقیله شاد اولسون صا
حبش ابو یوسف قاضی شد ابو یوسف قاضی انک مصاحبی ایدی
بو وجهه در انک مصاحبی قاضی اولمش ابو یوسف در آنک
اصلی ابو در وز محمد ز و المنه راضی شده و محمد دنه احسانلر صاحبی
راضی اولمش دو المنه ونه مراد الله تعالی حضرتی در منه جمع منن در
نونک تشدیدیله که بو نوع احسان مناسبنه در حسین سادات
مثنویده ذکر ایلمش در داود طائی حضرتی که مشایخ عظامدندر
حضرت ابو حنیفه نک شاکردی ایدی ابو حنیفه حضرتی وفات اتدکدن
صکره محمده و ابو یوسفه شول مسئله ده که اشکال واقع اولوردی
داود طائی حضرتنه مکتوب سؤال ایلرلر ایدی داود طائی حضرتلری سؤ
محمدک اولسه سخن سخن محمدست کفتی یعنی بو خصوصده سوز
محمدک سوزیدر دیر ایدی سوز ابو یوسفک اولسه سخن انیست
کفتی سوز بودر دیر ایدی لیکن ابو یوسفک نامنی ذکر ایلمزدی
و انکا متوجه اولمزدی اولولردن بر کمسه ابو یوسفه نچون رعایت
اتمزسکز دیدی داود طائی حضرتلری جواب [illegible] لفت ایلمشدر زیرا ابو
یوسف ایتدی ایکی سببدن بری بو که استادی ابو حنیفه حضرتنه
مخالفت ایلمشدر زیرا ابو حنیفه حضرتلری حبسی قبول ایدوب
عزایی قبول ایلمدی بو غزالی قبول ایلدی بیت ابو حنیفه قضا نکرد و بمرد

داماد رسوله دربیان اوزره عونی امدی صاحب اسرار سلوان امد
مقتدای دین استحقاق اویست • معنی مطلق علی الاطلاق اوست
ان رسول حق که خیر الناس بود • اول حقک رسولی که ناسک بلکه
جمیع عالمک خیر و گزیده سی ایدی عم پاکش حمزه و عباس بود •
انک پاک عمی‌سی ایدی مراد عمی‌لرینک ایمانه کلمش همان بو ایکیسن بیا ندر
هر دم از ما صد درود و صد سلام • هر دم بزدن یوز درود
یوز سلام • بر رسول و آل و اصحابش تمام • بر رسولک اوزره و
انک تمام و جمیع آل و اصحابی اوزره اولسون در مناقب ائمه
دین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین آن امامانی که کردند اجتهاد
اول عظیم القدر امام‌لرکه شرع شریف و دین منیفک رونق و
نواسی ایچون قرآن عظیم و حدیث شریفدن مسئله‌سی اجتهاد ایلدیلر بیله
رحمت حق بر روان جمله باد • حق تعالینک رحمتی جمیعسنک روحی او
زره اولسون اولاامان جمع امام در فارسی قاعده‌سی اوزره اننه
اولا یا وحدت تعظیم ایچوندر • روان بونده روح معناسنه در
باد بونده امر غایبدر • ابو حنیفه بود امام باصفا • امام‌لردن
بری دخی امام باصفا ابو حنیفه ایدی که اسم شریفلری نعمان و بد
رینک ثابتدر ابو حنیفه کنیتی در • آن سراج امتان مصطفا
اول مصطفانک امت‌لرینک سراجی مراد بودر که سراج امتی حسبیجه
حضرت رسولک صلی الله علیه و سلم امتنک سراجی ایدیکه قمر اسلامه
اننه شعاع و نور ایرشدی زیرا حبیب اکرم حضرتی انک
حقنده سراج امتی دیمشدر • امت بولک معناسنه در قاعده

تا بود از وی حقیقت ریخت • چون عمر مولی بدید از قدر او • کفت کاش آن
مویی در صدر او • ان ذکر لشکر کش ابرار بود • اولدیریکه مراد عمر
حضرتی در ابرارك لشکر کش و سروری ایدی زیرا ملک عجم واکثر ممالك
انك خلافتی زمانند فتح اولدی ابرار دن مراد اصحاب در ترك جمید
بانك فتح ایلمه ایو کسه معناسنه در مثنوی خواجه شرع افتاب
شرع دین • ظل حق فاروق اعظم شمع دین • ختم کرده عدل و انصاف حق
در فراست برده از یاران سبق • کار دین از عدل او انجام یافت •
نیل هیبتش زلزله ارام یافت • انکه دارد بر صراط اول کذر • هست
او از قول پیغمبر عمر • انکه اول حلقه در اسلام و بدبست او زهی عالی
مقام • صاحبش بودند عثمان و علی • عثمان و علی رضی الله عنهما اولدر
سولك صاحب و مصاحبی ایدیلر • بودند • اولدیلر معناسنه دنی جائز
در • ان یکی کان حیا و حلم بوده • اولدیریکه مراد حضرت عثمان در حیا و
حلم کانی ایدی که اسماندن ملائکه اندن او تنورلردی مثنوی خواجه
انست که نور مطلق است • بل خداوند دو نور برحقست • انکه عرق
بحر عرفان امد است • صدر دین عثمان عفان امد است • رفعت کان
رایت ایمان کرفت • از امیر المؤمنین عثمان کرفت • رونق کان عرصه
کونین کرفت • سید سادات کفتا بر فلك شرم دارد دایم از عثمان فلك
وان دیکر باب مدینه علم بود • و اول برسی علم شهرنك قپوسی ایدی •
نتاکم مشهوردر انا مدینة العلم و علی بابها مثنوی خواجه حق پیشوای
راستین کوه حلم و بحر علم و قطب دین • ساقی کوثر امام رهنمای • ابن
عم مصطفی شیر خدای • مرتضی و مجتبی جفت بتول • خواجه معصوم

داماد

توعیرنی اکر قضا ایتمکی وتربیه دخی بوکه ابو یوسف علمی دنیانک عزت
واعتبارک ایچون تحصیل ایلمشدر همان بو خصوصده استادینه
مخالفت ایتدی بو قدر اهانته مستحق اولیجق بس هر دم استادینه
مخالفت وعداوت ایدوب ضررینه قصد ایدن کمسنک حالی نیجه
اولور ایمانسز اولمسی مقرردر نتکیم حق تعالی حضرتی لطف ایله
وشرعة الاسلام شرحنده مسطوردر انه احق الحقوق حق التعلیم
ومولانا جامی حضرت شیخ الاسلام عبدالله دن نقل ایدوب ایدرکه
شیخ الاسلام بیورمشدر که هر کمکه بنم استادکه جفا ایده
سن انی دوست طوته سن کلب سندن یکدر شافعی وادریس و
مالک ما زفر امامدن بری شافعیدر که اسم ادریس در وبری
مالکدر زفرلر یعنی بری امام مالک وبری امام زفردر یافت
زینتانه دین احمد زیب وفر احمدک دینی که مراد دین اسلامدر
انلردن زیب وزینت وفر وقوت بولدی احمددن مراد حضرت حبیب
خدا سرور انبیا محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمدر امام لردن بری
احمد حنبلی ایکن انی ذکر ایلمدی مذکور اولان امامله نسبتله انک
شیوعی اولمدوغیچون روحشان در صد جنت شاد باد جنت
صدرنده انلرک روحلری شاد اولسون قصر دین از علم شان معمور
باد دین قصری انلرک علمنده معمور اولسون در عذر کناه
میکوید بادشاها جرم ما را در گذار ای بادشاه بزم جرممزی عفو
ایله ما کنهکاریم وتو آمرزکار بز کنهکارز سن غفارسن تونکو
کاری وما بد کرده ایم سن ایو اشلرسن زیرا هر دم کرم ملکدن کناهلر

مزی عفو ایلرسن وحال بوکه بز برامض ایز وناسعقول اشلر ایدر
رزکه سنك کبی عظیم پادشاهدن خوف وحیا ایمیوب بونلك کبی قبیح کنا
هلره ارتکاب ایلرز جرم بی پایان وبی حد کرده ایم بی پایانسز وحد
سز جرم ایلمش ایز بعض نسخه ده بو بیله واقع اولمشدر جرم بیان
وصد کرده ایم اما نسخه اولی اولی در بیت توبینا وما خایف اند
یکد یکر که توبه رده پوشی وما برده در ریسالها در فسق وعصیان
کنشته ایم آخر قبیح وناسعقول عملدن پشیمان اولمشز ترک وتوبه
ایندیمعاصی بوده ایم روز وشب معصیتلرده اولمشز غافل از یوخ
نواصی بوده ایم یُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ قیامتده کافرلر علامتلر
ایله معلوم اولورلر پس اهل دوزخ اولان صاچلرندن وایاقلرندن ایله
طوتولوب دوزخه اتلور مراد دوزخده غافل اولوب عاصی اولمشز
دیکدر دایما در بند عصیان بوده ایم دایما عصیان قیدنده اولمشز
هم قرین نفس وشیطان بوده ایم هم نفس وشیطانه قرین ومصاحب
اولمشز بلکه بنده کبی انلرك امرنه اطاعت اودرز یوز بیت همی تازد
این نفس سرکش چنانکه عقلش تواند کرفتن عنان بی کنه
نکذشت برما ساعتی بزم اوزرمزه کنه سز بر ساعت کچمش یا
حضور دل نکرده طاعتی حضور قلبله بر طاعت ایلممش بر در آمد
بنده بکریخته حال بوکه عصیان ایله کندو یوزی صوینی دوکمش
شعر عربی الهی عبدك العاصی اتاکا مقرا بالذنوب قد دعاکا فان
تغفر وانت لذاك اهل وان تطرد فمن یرحم سواك بیت از ویران
جهل غایب شدم روزی چند کنون کامدم در بر ویم صیند بو هم

معنی در

معنیده رعصیانه سبیله کندونك اب رو ینی ده و کمش مغفرت
دارد امید از لطف تو • سنك لطفکدن مغفرت امیدین طوتر
زانکه خود فرموده لا تقنطوا • زیرا کندوك لا تقنطوا بیورمشسن
قوله تعالی قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله
ان الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم • بحر الطاف توبی پایا
بود • سنك الطافك دریاسی بی پایاندر • ناامید از رحمت شیطا
بود • سنك رحمتکدن نومید شیطاندر • بود بو ایکی محلده استت
معناسنه اولمق روشندر اولور معناسنه اولمقدن • نفس و شیطا
زد کر یار راه من • ای کریم نفس و شیطان بنم یولمی اوردیسه • مراد بو
ایکیسی بنی سنك عبادتکدن دور ایلدیسه دیمکدر • رحمت باشد شفا
عت خواه من • بنم شفیعم سنك رحمتك اوله مثنوی نمی تازد این
نفس سرکش چنان که عقلش تواند کرفتن عنان • که با نفس و شیطا
میر آید بزور نبرد پلنکان نیاید زمور • چشم دارم کر گنه پاکم کنی
امید طوترم که بنی کناهدن پاك ایدسن • پیش ازان کاندر جهان
خاکم کنی • اندن اول که بنی جهانده خاك ایلیه‌سن بود فی معنی در انده
اولکه بنی جهانده خاك ایده‌سن • مراد قبل الموت بنم توبمی قبول ایده
دوب عفو و مغفرتك ایله بنی کناهدن پاك ایلیه دیمکدر • چشم بوند
امید معناسنه در • اندر ان دم کز بدن جانم برد • اول دمده که بد
نمدن جانمی ایلدرسن • از جهان با نور ایمانم برد • جهاندن بنی ایمان
نوریله ایلده‌سن مثنوی خداوندکارا نظر کن بجود • که جرم امد ان
بندکان در وجود کناه اید او بنده خاکسار • بامید عفو خداوندکار

مراتشر مساری زروی توبیں دیکھتی مسارم مکن بنیش کش

درنکوهش نفس اماره میکوید عاقل آن باشد که اوستا کرد بود

عاقل اول کمسه درکه جمیع اشلرده شاکر اوله و آنکهی بر نفس خود

قادر نشود • واندن صکره کندی نفسی اوزره قادر و غالب اوله نفس

قدرت اخلاق ذمیمه نک ازاله سیله میسر اولدوغی اشعار ایتمك

ایچون بو ستمه سلوك ایلدی • هرکه خشم خود فرو خورد ای جوان

ای جوان هر کمکه کند و خشمنی یوتدی یعنی غضبنی دفع ایلدی والکاظمین

الغیظ والعافین عن الناس زمره سنده اولمق امیدیله باشد

او از رستکار آن جهان اول کمسه که جهانك قورتلمشلرندن اولور

مثنوی نکویم چو جنك اوری باید دار • چو خشم اوری عقل برجای

دار تحمل کند هر کرا عقل هست • نه عقلی که خشمش کند زیر دست

چو لشکر برون تاخت خشم از کمین • نه انصاف ماند نه تقوی

نه دین • آن بود ابلهترین مردمان • مردملرك ابلهتری اول کمسه

دور که زی نفس و هوا باشد • دوآن که نفس و هوانك اردنجه

یلیچی اوله مراد نفس پرست وهوا پرست اوله دیمکدر بعض

نسخه ده دز بربنه کز واقع اولوب معنا بویله اولور که او نفس و

هوا اردنجه یلیچی اوله • و آنکهی بندارد آن تاریك رای • واندن

صکره اول تاریك و نامعقول رایلو صانور • خواهد آمر زیدنش

از خدای • عاقبت خدای تعالی بارلغیسر در بوخود فکر محالدر

کرچه در رو بشی بود سخت ای پسر • ای پسر اکرچه درویشلك

سخت و مشکل در • هم ز درویشی نباشد خوبتر • هم درویشلکه

لطیف وخوبرك اولمز بیت نکهبانی ملك ودولت بلا ستکر پادشا
هست نامش کراست هرکه اورا نفس سرکش رام شد هرکمکه
سرکش نفسی اکه رام ومطیع اولدیه ازخردمندان نیکونام شد
ایوادلو عاقللردن اولدیه بعض نسخه ده سرکش یرینه توسن واقع
حرونمعناسنه تاده فتح وضم لغتدر بعض نسخه ده شوموش واقع
اولوب معنی بویله اولور هرکمکه انك شوم نفسی اکه رام ومنقاد
اولدیه در ریاضت نفس بد راکوشمال ریاضتده یارمز نفسله
قولاغنی بورب یعنی زبون ایله تانبیند از دترا اندر وبال تاکه
سنی وبال وکناهه اغیه هرکه خواهد باسلامت ماند او هرکمکه
استر تا سلامت قاله از جمیع خلق رو کرد اند او اول کمسه خلقك
جمیسندن یوزدندره بو معنی دن یوزدندرسون بو وجه اوزره
کردامر غایبدر مضارع صیغه سی اوزره نتانکه بو بیتده واقع او
لمشدر بیت بترسد انکه برافتاد کان نبخشاید که کر زپای
درآید کسش نکیرد دست بعض نسخه ده مصراع اول بویله
واقع اولمشدر ~~در ریاضت نفس را بکوشمال~~ ریاضتده نفسه
کوشمال وبر تادیب ایله السلامة فی الوحدة مردمان را سربسر در
خواب دان جمیع مردلری خواب غفلتده بل مراد خوابدن زیاده
غفلتدر کشت بیدار انکه او رفت از جهان بیدار اولدیه اول
کمسه اوجهاندن کتدیه مراد الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا حسبجه
جمیعا خلق عالم خواب غفلتده ایدوکن اشعار در انکه رنجاند ترا عذر وشش ده
بذیرا اول کمسه که سنی رنجیده ایله العذر عند کرام الناس مقبول

حسبنجه انك عذرنی قبول ایله • تا ببابی مغفرت بر وی مکیر • تا که
حق تعالی حضرتلرندن مغفرت بوله سن انك اوزرینه دوتمیه یعنی
املنك اوزرینه ایدرسه ان پریشان خاطر ایلمه حاصل معنی حق تعالی
حضرتلرینك مغفرتنه وصول بولمق استرسك سنی رنجیده ایدنك
عذرنی قبول ایله دیمکدر • حق ندارد دوست خلق آزاررا
حق تعالی حضرتی عالم آزاری سومز و موزیی دوست طوتمز نیست
این خصلت یکی دین داررا • بر دیندارك بر خصلتی بودر مراد
مؤمن و کامل اولان کمسه خلق آزار اولمز بلکه خلق آزار اولان
کمسه مؤمن و کامل اولمز دیمکدر • از ستم هرکو دلی را ریش کرد
هرکمسه نك قلبنی ستمدن سیاه ایلر • یعنی خلقك قلبنی مجروح ایلر
آن جراحت بر وجود خویش کرد • معنیسی اول جراحتی کندی وجودی
اوزره ایلر بیت ستمکر جفا بر تن خویش کرد نه بر جان مسکین
درویش کرد • هرکه در بند دل آزار بود • هرکمکه دل آزارلق
قیدنده اوله • در عقوبت کار او زار بود • عقوبتده انك
کاری فغان اولور • ای پسر قصد دل آزار مکن • ای پسر دل
آزارلق قصدین ایلمه • واز خدای خویش بیزار مکن • و کندو
خداکدن بیزارلق ایلمه إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ حسبنجه ظلم
سببیله حق تعالی حضرتینی کندکدن بیزار ایلمه دیمکدر • نام مردم
جز بنیکویی مبر • خلق نامنی ایلکدن غیری آلمه • کر همی خواهی که
که دیه معتبر • اکر استرسك که حق و خلق قتنده معتبر و محترم
اولاسن بعض نسخه ده بو بیتك مصراع ثانیسی مصراع اول

واقع

واقع اولمشدر مثنوی رفیقی که غایب شد ای نیک نام دو
چیز استاذ وبر رفیقان حرام یکی انکه مالش بباطل خورند
دوم انکه نامش بغیبت برند قوت نیکی نداری بد مکن احسان
ایلمکه قوت طوتمزسك كمسیه ضرر وقباحت ایلمه بر وجود خود
ستم بی حد مکن کندو وجودك اوزره یعنی کندوکه بی حد و
بی قیاس ظلم ایلمه زیرا لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعَى حسبنجه غیریلره
اتدوکك ظلم و ضرر حقنده کندو نفسکه در خَيْرُ النَّاسِ مَنْ
يَنْفَعُ النَّاسَ حسبنجه ناسك ایوسی اولدر که نفعی اوله بس خلق
عالمه نفع محض اولان زیرك اغا حضرتلری کزیدهٔ عالم و زبدهٔ
بنی آدم ایدوکنه اشتباه یوقدر حق تعالی دنیا و آخرتی معمور ایلیه
بیت جوان مرد اگر راست خواهی ولیست کرم پیشهٔ شاه مردان
علیست زروزبان از غیبت مردم ببند یوری خلقك غیبتندن
لسانکی بغله تا نبینی دست و پای خود ببند تا قیامتده کندو
دست و پایکی بندده کورمیه سن مراد غیبت سبب عذاب
دوزخ ایدوکن بیاندر مثنوی بدوزخ برد مدبری کناه که بیما
بر کرد و دیوان سیاه دکر کس بغیبت پسش میرود مباد اکه
تنها بدوزخ رود هرکه از غیبت زبانش بسته نیست هرکه
انلك زبانی غیبتدن بغلنمش دکلدر اینچنان کس از عقوبت
رسته نیست انکلین کمسه عقوبتدن قورتلمش دکلدر
اَلْغِيبَةُ اَشَدُّ مِنَ الزِّنَا درفواید خاموش میکوید ای برادر
کر تو هستی حق طلب ای برادر اکر سن حق طلب ایدی ایسك

جز بفرمان خدا مکشا دب • لیکن خدانک فرماننده غیری ایله

اچمه مراد حق سوزدن غیری سویلمه دیمکدر حق طیب وصف تره

کنیدر حق طلبی نقد برهنه درکه هستیده اولان باده خطاب اکه

محرم قدر • کر خبر داری ز حی لا یموت • اکر حی لا یموتدن خبردوتره

ایسلک حی لا یموت ابدی اولمزدیری معناسنه درکه مراد باری

تعالی حضرتی در • بر دهان خود بنه مهر سکوت • کندو دهانک او

زره سکوت مهرین قو قول عرب الزمان زمان السکوت وملازمة

البیوت • والتوکل علی الحی الذی لا یموت • ای پسر پند ونصیحت

کوش کن • ای پسر پند ونصیحتی استماع ایله • کر نجاتی بایدت خا

موش کن • اکر عذاب وبلادن تمام نجات کرکسه خاموش اول • کن

ثانی مثنوی معناسنه در • هر کرا گفتار بسیارش بود • هر کمکه آنک

سوزی چوق اوله • من کثر کلامه کثر ملاله • دل درون سینه

بیمارش بود • آنک قلبی سینه سی اچنده بیمار اولور هر کرا ده او

لان را لفظی زائد در • عاقلانرا پیشه خاموشی بود • عاقللرک

پیشه وعادتی سکوت در زیرا البلاء موکل بالنطق وحضرت علی

بیورمشدر سکوت اللسان سلامة الانسان • پیشه جاهل فراموشی

بود • جاهلک پیشه وعادتی فراموشلق بود بونده است معناسنه

اولمق روشن در • خامشی از کذب وغیبت واجبست • کذب غیبتدن

سکوت واجبدر لا کرامة للکذوب ومن ترک کلمة من الغیبة احب

الی الله من الف رکعة مثنوی زبانرا مدار جز بشکر وسپاس • بغیبت

نه کردد نوش حق شناس • ابلهست انکو بگفتن راغبست • ابله در

اول کسه که کذوب وغیبت سویلمکه راغب ومائل در بیت خبر
کورونه خاموش کن هرچه جز خیر از ان فراموش کن ای برادر
جز ثنای حق مکوی ای برادر حق تعالی حضرتنک ثناسندن غیری
سویلمه قول حق را از برای دق مکوی دق وغمزدن اوتری حق
سوزی سویلمه هرکه در بند عبارت میشود هرکیکه بلاغت و
فصاحت هواسی اوزره عبارت قیدنده اوله هرچه دارد جمله غا
رت میشود هر نکه طوتر جمله غارت اولور مراد قلبه منسوب
اولان حالات زائل اولور دیمکدر دل زبر کفتن بمیرد در بدن
کوکل بدنده چوق سویلمکدن اولور کرچه کفتارش بود در عدن
اکرچه انک سوزی لطافت وبهاده در عدندن اوله عدن مشهور
بر یرک اسمی در بعض نسخه ده کفتارت واقع اولور تا تا خطاب
ایله وانک سوی اندر فصاحت میکند واول کسه که فصاحته
سوایلیه چهره دلرا جراحت میکند کوکلک یوزینی مجروح ایلر
زیرا سعی وجهد اتمکدن قلبه زیاده اضطراب وانقباض ایرشور
روز بانرا در دهان محبوس دار بوری زبانکی دهانکده محبوس
طوت از خلایق خویش را مایوس دار کندوکی خلایقدن مایوس
ونومید طوت زیرا حق تعالی حضرتندن غیری بر فرد بر نسنیه قادر
دکلدر مادامکه ارادتله متعلق اولمیه بیت نیاسایدا زجانب
هیچ کس بر ور جانب حق نکه دارد پس هرکه او بر عیب خود
بینا شود هر کجا کند وعیبنی کورجی اوله مردی اورا قوتی پیدا
شود حق جانبندن انک روحنه بر قوت پیدا اولور زیرا غفلت و

غروردن خلاص بولوب عیب بیني اولمز طوبی لمن شغل عیوبه
عن عیوب الناس بیت مکن عیب خلق ای خردمند فاش بعیب
خود از خلق مشغول باش در عمل خالص میکوید هرکه باشد
اهل ایمان ای عزیز • ای عزیز هرکمکه اهل ایمان اوله • پاك دارد چار
چیز از چار چیز • دورت نسنه دورت نسنه دن پاك دوتر • از
حسد اول تو دل را پاك دار • اول سن حسد دن قلبکی پاك
دوت لا راحة للحسود ویل للحسود من حسده • خویشتن را بعد
از ان مؤمن شمار • اندن صکره کندوکی مؤمنلر شمار بونده • ام
حاضر در • پاك دار از کذب واز غیبت زبان • کذبدن وغیبتدن
زبانکی پاك طوت • تاکه ایمانت نیفتد در زیان • تاکه ایمانك
زیانه دشمیه مراد حذر ایلکه حسد سببی ایله ایمانسز اولمیه
سن دیمکدر • پاك اگر داری عمل را از ریا • اگر عملکی ریادن پاك
طوته سن • شمع ایمان ترا باشد ضیا • سنك ایمانك شمعنه ضیا ونور
اولور بیت اگر بیچ اخلاص در بوم نیست • از ین در کس چونه
تو محروم نیست • چون شکم را پاك داری از حرام چونکه قرنکی
حرامدن پاك وخالی دوته سن • مرد ایمان دار باشی والسلام
ایمان طوتجی یعنی صحیح مؤمن اولور سن والسلام ضیاء القلب
من اکل الحلال • هرکه دارد این صفت باشد شریف • هرکمکه بو
دارد م دورت صفت وخصلتی طوتر شریف وعزیز اولور • ورنه دارد
• ایمان ضعیف • واگر بو دورت خصلتی دوتمیه اول کمسه ضعیف
ایمان دوتر مراد انك ایمانی ضعیف اولور دیمکدر • هرکه باطن از

ازحرامش

41

چرامش پاك نيست • هر كمكه آنك بطن و باطنى حرامدن پاك
دكلدر • روح اوراره سوى افلاك نيست • انك روحنه افلاك
جانبنه يول يوقدر مراد عالم علويدر اكه فيض ايرشمز ديمكدر
چون نباشد پاك اعمال از ريا • چونكه اعمال ريادن پاك اولميه
هست بى حاصل چو نقش بوريا • اول كمسنه عمل جهتندن بوريا نقشى
كبى بى حاصل و بى فايده در • هر كرا اندر عمل اخلاص نيست •
هر كمكه عملنده اخلاص يوقدر • در جهان از بندكان خاص نيست
جهانده حق تعالينك خاص و مقبول بنده لرندن دكلدر مثنوى عبا
دت باخلاص نيست نكوست وكرنه چه ايدزى مغز پوست
چه زنار مغز برميانت چه دلق چو در پوشى از بهر پندار خلق
هر كه كارش از براى حق بود • هر كمكه انك عملى و كارى حق ايچون
اوله ريا اولميه • كار پيوسته با رونق بود • انك كارى و حالى دايم
رونق و لطافت ايله اولور بيت چو روى پرستيدنت در
خداست • اگر جبرئيلست بنيد رواست در بيان انكه پا
دشاه را زيان دارد چار خصلت اى برادر در جهان • اى
برادر جهانده درت خصلت پادشاهانه همى دارد زيان
پادشاهلره دوكلى زيان طوقنور • پادشاه چون در ملا خندان
شود • پادشاه چون اشكاره خلق اچنده خندان اوله بى كمان
در هيبتش نقصان شود • شبهه سز انك عرضى و هيبتنده
نقصان اولور • باز صحبت داشتن با هر حقير • كيره پادشاهه
هر فقير ايله مصاحبت دوتمق • پادشاهه عيب باشد كونش كبى

پادشاهه عیب در استماع ایلمك با زنان بسیار اگر خلوت
کند زنلر بله اگر چوق خلوت و مصاحبت ایدرسه خویشتنی را شاه
بی هیبت کند پادشاه کندو سنی هیبت و حرمتسز ایلر هر که او
جهانداری بود هر کملکه جهانداراق شوکتی اوله یعنی عالمده پاد
لقه شاه اولمق استیه میل او سوی کم آزاری بود انك میلی کم آزار
جانبنه اولور زیرا ظالم اولورسه خلقده نفرت و فرار ایلر عدل
باید پادشاهانرا و داد پادشاهلره عدل و داد گرك تا از عدلش
عالمی کردند شاد تا عام خلقی اندك عدلندن شاد و آسوده اولالر
ثبات الملك في العدل کر کو آهنك ظلمی پادشاه اگر پادشاه زیاده
ظلمه قصد ایدرسه نبود نکند مرد را خیل سپاه خیل سپاه اکه فایده
ایلمز بلکه بالضروره سلطنتی الندن گیدر بعض نسخه ده گنج و سپا
واقع اولور چون کند سلطان کرم با لشکری چونکه سلطان به
لشکره منسوب اولنه لطف و کرم ایده بهر او بازند سر جان به
سری اندن او تری باشلرین فدا ایلرلر انك او درینه جانلرینی
شن فدا ایلرلر مثنوی جود ارند گنج از سپاهی دریغ دریغ آید
دست بردن بتیغ چه مردی کند در کف کارزار جود ستش
تهی باشد و کارزار در بیان اخلاق حمیده چار چیز آمد بزر
گی را دلیل دولت نشنه سیادت و سعادته دلیل و نشان
کلدی هر که آن دارد بود مرد جلیل هر کمکه اول دورت نشنه بی طوتر
جلیل و عظیم القدر کمسنه اولور علم را اعزاز کرد با بی حساب
علم و اهل علمه حسابسز اعزاز و تعظیم ایلمك من تقدم عالما فکانما

42

جلس على المصحف فضل العالم على العابد كفضلي على ادناكم • خلقه را
داده جواب باصواب • خلقه صواب ولطف ايله جواب ويرمكدر
الكلمة الطيبة صدقة • هركه دارد دانش وعقل وتميز • هركمكه علم و
عقل وتميز دوتر • اهل عقل وعلم را دارد عزيز • عقل وعلمي زيا
ده طوتر اهل عقلك مراد علم اولمق روشندر • اى برادر كر خرد
ريت تمام • اي برادر اكر عقل طوتر بيسك • نرم وشيرين كوي بامردم
كلام • خلقه سوزكي نرم وشيرين سويله • من عذب لسانه كثر
اخوانه • هركه باشد ترش روي تلخ كوي • هركمكه كشي يوزلو و
اجي سوزلو اوله دوستان از وي بكردانند روي • دوستلر
اندن يوز دندررلر • هركه از دشمن نباشد بر حذر • هركمكه
دوشمندن حذر اوزره اولميه • عاقبت بيند از و رنج وضرر
عاقبت دوشمندن رنج وضرر كورر • در جوار خود عدو راجي
مده • جوارك دوشمنه يول ويرمه • مراد دوشمنكي يانكه كتور مه
ديمكدر جوار قوكشلق • از براي انكه دوشمن دور به • اول
سببدنكه دوشمن دور اولمق يكدر • زيرا مراديه اوزره سكا
فرصت بولوب انتقام اتمكه قادر اولمز • باش دايم با كبار همنشين
دايم دوستلركله مصاحب وهمنشين اول • تا تواني روي اعدا
مبين • مادامكه قادرسن اعدانك يوزني كورمه **قطعة** ديده
بر تارك سنان ديدن خوشتر از روي دوشمنان ديدن • واجبست
از هزار دوست بر ببين تا يكي دوشمنت نبايد ديدن • درميان
دوستان مسرور باش • دوستلر اورتاسنده مسرور اول • كه

خرد داری زد وشمن دور باشی • اکر صاحب عاقل ایسك دو
شمنی دور • اولکه حضوره صفاده اولاسن بیت
ای مدعی برو که مرا با تو کار نیست احباب حاضرند باعدا
چه حاجتست • ای پسر تدبیر راه توشه کن • ای پسر ازق
بولنك تدبیرنی ایله یعنی توشه تدارکن ایله بعض نسخه ده
تدبیر را توشه کن واقع اولور که معنی بویله در ای
پسر بول تدبیرینك آزغن ایله بوهم وجه در بول
تدبیرینه ازق ایله حاصل معنی آخرت یولی ایچون توشه
تدارك ایله دیمکدر • پس حدیث این وان و آن یلی کوشه
کن • پس بو و او بیتلرك معناسی بو وجهله اولمق ممکندر
سکالارم اولان توشه کی کندنك سعی ایدوب حاصل ایله
بونك وانلك سوزنه مقید اولمه در بیان چار چیزکه در
خطراست چار چیز است ای برادر با خطر • دورت نسنه
خوف وخطر لودر • تا توانی باش زینها بر حذر • مادامکه قا
درسن انلردن حذر او زره اوله • قرب سلطان و الفت
با بدان • سلطانه یقین اولمق و یرامزلرله اشنالق و
صحبت • رغبت دنیا و صحبت با زنان • دنیایه میل و محبت
وزنلر له صحبت بعض نسخه ده بویله واقع اولور قرب سلطا
نست و الفت با بدان • سلطانك قربیدر و یرامزلرله اشنالق
در • قرب سلطان آتش سوزان بود • یرامزلرله الفت هلاك
روحدر زنها قرب خدایه مانع اولور بود بونده است معنا

سلطانك قربی یعنی آتشدر • با بدان الفت هلاك جان بود • م

سنه

سنه اولمق روشن در • زهر دارد درون دنیا چو مار • دنیا
مار کبی اچنده زهر دوتر • کرچه بینی ظاهرش نقش نکار •
کورر سن مراد حب الدنیا رأس کل خطیئة حسبنجه دنیایه
محبت صرف محض ایدوکن اشعار در بیت نوشته‌اند
بر ایوان جنت الماوی که هرکه عشوهٔ دنیا خریدهای بوی
بی نماید خوب و زیبا در نظر • ظاهر انظرده خوب وزیبالو
رینور • لیک از زهرش بود جانرا خطر • لیکن انک زهر
ندن جانه خوف وخطر واردر • زهر این مار منقش قاتلست
بو منقش مارک زهری قاتلدر • باشد از وی دور هرکه عا
قلست • اندن دور اولور هرکه اول عاقلدر • هم طفلانا
منکراند رسرخ زرد • اطفال کبی سرخ زرده التفات ومحبت ایتمه
چون زنان مغرور رنک بو مکرد • عورتلر کبی رنک وبویه مغرور
والدانمش اولمه • زال دنیا چون عروس اراسته است • زال بکر
دنیا عروس کبی بزنمش در • هر زمانی زوج شوی دیکر خواسته
است • هر بر زمان بر غیری زوج استه مشدر • زال بوندن
قری معناسنه در • زال دنیایه اضافتی مشبه بهک مشبه
اضافتی قبیلندندر • عروس بونده کلن معناسنه در • مقبل
آن مردی که شد زین جفت طاق • سعادتلو اول عظیم القدر
مردکه بو جفتدن طاق اولدی • جفتدن مراد دنیادر • طاق
بونده تک معناسنه در • بیست بر وی کرد وداد نش سه طلاق
اکه ارقه ایلدی واکه اوچ طلاق ویردی • مراد دنیاسن

قبول ایلمدی دیمکدر • لب به بیش شوی خندان میکند • دنیا
بر عجوزه در زوجی اوکنده اظهار محبت ایدوب لبنی خندان ایدر
ایلر • پس هلاک از زخم دندان میکند • صکره دیشلک زخمنده
هلاک ایدر **بیت** از زه مر و بعشوهٔ دنیا که این عجوز مکاره می
نشیند و محتاله می مرود **حافظ** مجو درستی عهد از جهان سست
زنهاد که این عجوزه عروسی هزار داماد ست **در بیان چار**
چیز که علامت نکو بختی آنست حکایت شد دلیل نیک بختی
چار چیز • دورت نسنه سعادت مندلک و نیک بختلک دلیل و
نشانه اولدی • هر که این چار نش بود باشد عزیز • هر کمکه اکه
بو دورت نسنه اوله عزیز اولور • اصل پاک آمد دلیل نیک
بخت • نیک بخته دلیل پاک اصل کلدی • نیست بی اصل سزای تاج
و تخت • بی اصل بر کمسه تاجه و تخته لایق و سزاوار اولمز • نیک
بختان را بود رای صواب • نیک بختلروک معقول و لطیف رأیی او
لور • آنکه بد رایست باشد در عذاب • اول کمسه که بد رایدر
عذاب و المده اولور • هر که این از عذاب حق بود • هر کمکه حق
تعالینک عذابندن امین اوله • نیست مؤمن کافر مطلق بود
اول کمسه مؤمن دکلدر کافر مطلق در خف الله مامن غیره
عمر دنیا پنج روزی بیش نیست • دنیانک عمری و بقاسی بش
کوندن ارتق دکلدر • غافلست آنکس که پس اندیش نیست
غافلدر اول کمسه که عاقبتی فکر ایدیجی دکلدر پس اندیش وصف
ترکیبی در عاقبتی فکر ایدیجی معناسنه در • ترک لذات جهان باید

کرفت جهانك ذوق ولذتلرینك ترك ایلملك کرك. دامن صاحب
دلان باید کرفت. صاحب دلترك دامنی طوتمق وانلردن معاونت
طلب ایلملك کرك که وصول الی الله میسر اوله صاحب دلاندن
مراد مرشدلردر بیت توکزسی ای طبیب نمی روی بیرون
کی بکوی طریقت کرر توانی کرد. در پی لذات نفسانی مباش
نفسانی لذاتك اردنجه اولمه. دوست داری عالم فانی مباش
فانی عالمك که مراد دنیادر. دوست طوتجی اوله دوست
داری وصف ترکیبی در. نیست حاصل رنج زحمتی التملك سکا
حاصل ومانع دکلدر. عاقبت جون می بباید مردنت. چونکه
عاقبت مودت مقرردر پس نه لازمکه دنیانك بوقدر
الم و زحمتنی چکه سن. مرترا از دادن جان چاره نیست. سکا جان
ویرمکدن چاره یوقدر یعنی جان ویرملك. رهزنت جز نفسك
اماره نیست. سنك یولك اوریجی وصول الی الله دن سنی
منع ایدیجی قباحت ونامعقول امر ایدیجی نفسکدن غیری
دکلدر مراد جناب قدسه واصل اولمغه مانع نفس اماره
ابدوکنه اشعاردر قوله تعالی ان النفس لامارة بالسوء
اکر هوشمندی عزیزا نش مدار نفسکده اولان کافر تصغیر
ایچوندر در بیان اسباب عاقبت عاقبت را کر بجویی ای
عزیز. ای عزیز اکر عاقبت استرسلم. بی توانش یافتن در
چار چیز. انی دورت نسنه ده بولمق ممکن در. ایمنی و نعمت
اندر خاندان. ایمنلك وخاندانده نعمت و قدرت. تندرستی

اهل بیت

وفراغت بعدازان صحت وانڭ صكره فراغت چونكه بانعمت
امانی باشدت چونكه سكا هر نعمله بر اماناولا یعنی سندن نعمت
وامن اولا • عافیت را آن نشانی باشدت • عافیت سكا انڭ بر نشانی
اولور • بادل فارغ چو باشی تندرست • فارغ كوڭل ایله چونكه
تندرست اولا سن • دیگر از دنیا نباید هیچ جست • كیرو دنیا دن
تننه استمزكه كركز • بر میا ور تا توانی كام نفس • مادامكه قا
درسن نفسڭ مرادنی حاصل ایلمه تا نبعتی ای پسر در دام نفس
ای پسر تاكه نفسڭ دام وفتنه سنه دوشمیه سن **بیت** مرادی
هركه برارد مطیع امر تو شد خلاف نفس كه فرمان دهد چو یافت
مراد • زیر پای آر هوای نفس را • نفسڭ هواسنی ایاغڭ التنه كتور
كم بدوده بهرهای نفس را • ارزوی ونصیبلرین نفسه ازویه
بیت مبر طاعت نفس شهوت پرست كه هر ساعتش قبلهٔ دیگرست
نفس وشیطانمی برند از ره ترا نفس وشیطان سنی یولدن ایلدر لر
تا بیندازند در چه تر را • تا سنی چاه قیوسنه قویالر مراد صراط
مستقیم دن اضلال ایدوب باشكه بلا كتورلر دیمكدر بو معنی دخی
جایزدر اكاه اول سنی چاهه اغیلر • نفس را سر كوب دایم خوار دار ر
نفسڭ باشنی دوك ودایم خوار دوت • تا توانی دور شو مردار دار ر
مادامكه قادرسن نفسڭی حرام ونا مشروع دن ایراق طوت •
مثنوی یافت مردی كوركن عمر دراز سائلی كفتش كه چیزی كو بی
باز تا چو عمری كوركندی در مغاك چه عجایب دیدهٔ در زیر خاك •
كفت این دیدم عجایب چند سال كین سك نفسم همی هفتاد سال كور

كندی

کندن دیدوبك ساعت نمرد بلادم فرمان وبلی طاعت نبرد نفس
بدراهرکه سیرش میکند برامز وسرکش نفسی هرکه که انی طوق
ایلر درکناه کردن دلیرش میکند کناه ایلمکده انی دلیر وقوی ایلر
خلق خوردراد و رداراز هرمزه هرلذتدن کندیی بوغازکی ایراق
طوت تا نیفتی در بلاو در بزه تا بلایه وکناهه دوشمیه سن بعض
نسخه ده دوره ار برینه پاك دار واقع اولورکه اکه کوره در
مزه لذت بزه کناه زاب ونان تالب تشنم رابه مساز قرنکی لیکه
دکین اب ونانده برابله هم جو حیوان بهرخود اخور مساز حیوان
کبی کندنك ایچون اخوردوزمه مراد چوق یله دیمکدر **بیت**
فرشته خوی شود ادمی بکم خوردن وکر خورد چو اخور موقوف
فورنا وات و دوه یم بدوکی جقوردرکه اخورلرده اولور زو ز
کم خور کرچه صایم نیستی کونده زطعام ازیه اکرچه صایم دکل
ایسیك برمحوا را فربهایم نیستی چوق یمه افربهایم دکل سن ای
که درخواب همه شب تا بروز ای کسه که دوکلی کیجه روز صباحه
دکین خوابده سن بهرکور خود چراغی برفروز کندی قبرکده اوتوره
برچراغ مشعل لندر مراد قبرك روشن ومنور اولمق ایچون کیجه لرده
عبادت ایله دیمکدر **بیت** شب بکور خواهی منور چو روز ازینجا
چراغ عمل برفروز خواب وخور جز بیشه انعام نیست خواب واکل و
شرب انعامك عادتیدر خفتگان را بهر ازین انعام نیست اویو
مشلره بو انعام واحساندن نصیب یوقدر خواب وخوردن مراد
اکل وشرب در زین وانعامدن مراد چراغ برفروزك مضمونی در **بیت**

خواب خورت زمرتبهٔ خویش دور کرد آنکه رسی بردست که
بی خواب وخور شوری بیت چو انسان نداند بجز خورد وخواب
کرامش فضیلت بود بر دواب بیت دریغ ادمی زاده پر محل که
باشد چو انعام بل هم اضل ای پسر بسیار خوابی خفت خیز
ای پسر چوق اویومق استرسک قالق گر خبر داری زخود
گفت خیز اگر کندکدن خبر طوتر سک سویلمک سز قالق دل د
رین دنیای دون بستن خطاست بو دنی دنیایه محبت ایلمک
خطادر زیرا حب الدنیا رأس کل خطیئة دامن ازین کر نو چینی
رواست اگر سن اندن دامنکی دیره سن یعنی اندن اعراض قلورسا غد
این سن روا و معقول در ازچه بندی دل بدنیای دنی دنی
دنیایه نه سببدن محبت ایدرسن چون نبی جاوید در وی بو
دنی چونکه دنیاده اولمقدن جاوید باقی دکلسن مثنوی جهان
ای پسر ملک جاوید نیست ز دنیا وفاداری امید نیست نه
بر باد رفت سحرگاه وشام سریر سلیمان علیه السلام ظاهر
خود را میارا ای فقیر ای زیبا و فاخر جامه لر له کندو ظاهرکی
زینت ایلمه تا چو بدری باطنت گردد منیر تا بهماه بدر گبی
سنک قلبک و باطنک منیر و روشن اوله طالب هر صورت زیبا
مباش هر خوب وزیبا صورته طالب اولمه در هوای اطلس و
زیبا مباش اطلس وزیبا هواسنده اولمه بیت نداند صاحب
دلان بیپوست موکه ابلهی دادبی مغز و اوست مولانا جامینک
نفحات انسنده مسطور در که برکسنه دن نقل ایدر اول کمسه

ایتمش فرقه ولی یه ملاقی اولدم وجیبی سنز نصیحت طلب ایلدم جمیعی
سی آباك ومصاحب الاحداث ددیلر معناسی زنهار ساده رویلر
مصاحبت ایلمه دیمکدر بیت درهوای لب شیرین پسران چند
کنی که جوهر روح بیاقوت مذاب آلود ازهوا ایکدر خدا رانند
باش هوادن کچ خدایه بنده اول زندکی می بایدت در زنده باش
سکا حیات قلب وقرب الهی کرك دنده زائده فارسی ایله اسکی
جامه معناسنه در خرقه پشمینه را بردوش کن یوکدن اولمش
خرقه اوموزك اوزره ایله یعنی خرقه پشمینه کبی شربتی ازنا
مرادی نوش کن نامرادلقدن بر شربت نوش ایله مراد مردان
عشقه کبی مرادات وارزو وهوا وهوسدن کچوب طاعت و
عبادته سعی ایله دیمکدر ای که در بر میکشی پشمینه را ای
کمسه که خرقه پشمینه کیرسن پاك دار ازکبر اول سینه را اول
کبردن سینه کی پاك ایله زیرا کبر ایله درویشلك بربره جمع اولمز
که همی خواهی نصیب آخرت اکر آخرت نصیبن استر ایسك یعنی اکر آ
خرتده نصیب استر ایسك رو برون کن جامهای فاخرت یو
ری اوستکدن فاخر جامه لرك چیقر من لبس الحریر فی الدنیا لم
یلبسه فی الآخرة بعض نسخه ده نصیب از آخرت واقع اولور بی
تکلف باش وارابش هجوب راحت ترکینی طوت یعنی راحتی ترك
ایله واسایش وحضور استمه زیرا دنیا راحت واسایش یری
دکلدر در برت کوکسوت نیکو مباش دی سنك اوستکده خوب
وزیبا جامه اولمسون زیرا بهلو جامه خوایت کو مباش سنك

يانك التنده ديو دوشنلك ويا تحقق نفسنه اولمسون امر حاضرده
صكره نهی حاضر واقع اولسه نهی غايب معناسنه اولورکو امر
حاضردر • همچو صوفی در پلاس وصوف باش • صوفی کبی پلاس و
صوفده اول با صفتهای خدا موصوف باش • حق تعالینك صفتلری ایله
صفتلنمش اول تخلقوا باخلاق الله • مرد ره را بوريا قالين بود
يول ارنیه بوريا قالينی اولور يعنی سالك راه حقه اولان کمسنه
حصر قالينی اولورکه بوريا ايله قناعت ايدوب قالينی استمز
زانکه خشتنش عاقبت بالين بود • زيرا که عاقبت انك بالنی
کرپيج اولور قالی وقالينی خالیچه دركه دوشنورلر بيت کم از
ده بر زمين حسب وبس مکن بهر فانی زمين بوس کس در
صفت درويش وحب درويشان گويد گر ترا غفلت بادانش
قرين اگر سنك عقلك علمله قرين ايسه يعنی اگر سنده علم و
عقل وار ايسه باش درويش وبه درويشان نشين • درويش
اول درويشلرله اوتور • همنشينی جز بدرويشان مکن •
درويشلردن غيری ايله مجالست ومصاحبت ايله • تا توانی
غيبت ايشان مکن • مادامکه قادرسن انلرك غيبتی ايله
حب درويشان کليد جنت • درويشلره محبت اتمك جنتك
مفتاحيدر • دشمن ايشان سزای لعنت • انلرك دشمنی لعنته
لايقدر • بوشش درويش غير دلق نيست • درويشلك کيجکی
دلقدن غيری دکلدر • دربی کام وهوای خلق نيست • خلق رادکی
هواسی اردنده دکلدر بعض نسخه ده حلق واقع اولور حاء حطیله

که بوغاز معناسنه در اول وقت معنی بویله اولور بوغازنك
مرادی هوسنه دکلدر بلکه جمیعسنی ترك ایلمشدر • مرد تا
نهند بفرق نفس پای • مادامکه نفسك ایاغنی قومیه‌سن یعنی
مغلوب و زبون اتمیه‌سن • کجا باید بدرکاه خدای حق تعالی حضر
تنك درکاهنه قنده یول بولورسن • مرد دربند قصر و باغ نیست
مردرکه مراد سالك طریقت حقدر قصر و باغ قیدنده دکلدر
بردل او غیر درد و داغ نیست • انك قلبی او زره درد و داغدن
غیری یوقدر مراد جناب قدسه وصول بولمق ایچون ریاضت
ریاضت و مشاهده‌یه سعی و کوشش ایلر دیمکدر • که عما
رت رای بری اسمان • اکر عمارت و قصرك اسمان او زره ایلد
عاقبت زیر زمین کردی نهان • عاقبت یر التنده نهان اولورسن
نته‌کم خواجه حافظ بیورر بیت هرکه را خوابکه آخر نه جو
مشتی خاکست • کو چه حاجت که بر افلاك کشی ایوانرا • کرچو
رستم شوکت و زورت بود • اکر رستم و زال کبی سنك شوکت
و توتك اوله • جای چون بهرام درکورت بود • عاقبت بالقبور
بهرام کبی سنك جای و مقامك قبرده اولور • ای پسر از
آخرت غافل مباش • ای پسر آخرتدن غافل اولمه • با متاع این
جهان خوش دل مباش • بو جهانك متاعی ایله خوش دل و
مسرور اولمه زیرا فانی در • در بلیات جهان صبار باش
جهانك بلالرینه صبر ایدیجی اول کاه نعمت شاکر صبار باش
نعمت و حضور وقتی حق تعالی حضرتنه شکر ایدیجی اول در

سن

بعض نسخه‌ده کرده واقع اولمشدر
بعضده کردون فحذفت الواو والنون
مسامحة وجه بعض الناس

صفت بدبختی چار چیز اثار بدبختی بود • دورت نسنه بد
بختلك نشانلری و اثرلریدر • جاهلی و کاهلی سخنی بود • بری
جاهللك وبری کاهللك درکه زیاده مشکل در • بی کسی و ناکسی
هر چار شد • بری بی کسلك و بری ناکسلك درکه جمیعاً دورت
اولدی • بی کس کمسه سی یوق ومعین وظهیر یوق معناسنه
در ناکس دنی وحسیس معناسنه در • بخت بدرا این همه
اثار شد • بو جمیعسی بر امر بخته اثار و نشان اولدی • انکه
بندعبارت می شود • اول کمسه که عبارت و اظهار بلاغت قید
اوله • بی شك از اهل خسارت می شود • شك سز اول کمسه
خسارت اهلندن اولور • زیرا انك کبی کمسه اکه تقیید سببی
ایله جناب قدسدن دور اولور • بعض نسخه ده بویله واقع او
لور و بو اولی در • هرکه دربند عبارت میشود • هرکه عبا
رت قیدنده اوله • بی شك از اهل خسارت میشود • شك سز
اول کمسه خسارت اهلندن اولور زیرا طاعت سببی ایله جناب
قدسه وصول بولور • بر هوای خود قدم هر کو نهاد • هر کمکه
اوکندی هواسی اوزره قدم قودی • یعنی هوا اوزره دونجی
می تواند کرد با نفسك جهاد • اول کمسه نفسیچون غزا اتمکه
قادر اولور جهاد اصغر کافر ایله جنك اتمکدر و هزار رتبه
بوندن مشکل در نفسك ده اولان کاف تصغیر ایچوندر
هرکه سازد در جهان با خوب و خور • هر کمکه جهانده خوب و
خور ایله قناعت اید • طاعت و عبادته سعی ایلمیه در

قیامت

قیامت نبودنش زانتش کذر • قیامتده اکه اتش دوزخدن کذر
وخلاص میسر اولمز • روی کردان از مراد وارزو • مراد وارزو
ودده یوز دوندر واعراض ایله • پس بدرکاه خدا اورتوره
حکم خدانک درکاهنه یوز کتور مراد هوا وهوس ایله
طاعت خدا میسر اولمدوغنی بیاندر • کامرانی سر بنا کامی کشد
دنیاده کامرانلق آخرتده مرادسزلق باشی چکر • مرد ره حظ
نکونامی کشد • مرد ره که مراد سالک راه عشقدر نکونامله
حظ چکر مراد الآیة لا یریدون علوا فی الارض حسبجه طریق
عشقلک سالکلری دنیاده علو ونام نیک واشتهار طلب اتمد
کلرین اشعاردر • امر ونهی حق چو در زبر ای وحید • ای یکانه چونکه
حق تعالی حضرتنک امر ونهیی دوتر بسن • پس مرو بر دانه
نفس پلید • پس پلید وسرکش نفسک ارزوی اوزره کتمه
ومرادنه تابع اولمه پلید پادشاهانه بسیله ناپاک معناسنه در
پلید یاء عربی ایله لفظ عربی دیرکند واحمق معناسنه در بو
معنی هم جایزدر کند واحمق لفظک ارزوسی اوزره کتمه • امر
ونهی حق ز قرآن کوش دار حق تعالی حضرتنک امر ونهی قرآن
عظیمدنه استماع ایله بوندکی کوش دار حفظ ایله معناسنه دکل
جایزدر کوش حفظ معناسنه دیوان ما فطلک بو بیتده روشن
در بیت ای ملک العرش مراد شو بده وز خطر چشم بدانش
داز کوش • جای شادی نیست دنیا خوش دار • دنیا حضور وسرور
یری دکلدر خوش طوت یعنی فهم ایله • هر که ترک کامرانی کند

هر کمسه ذوق کامرانلغی ترك ایلر • بر خلافش زندکانی می کند
انك خلافی اوزره دیرلك ایلر • مراد فقر و قناعت ایله کچنور دیمکدر
در صفت ریاضت میکوید کر همی خواهی که سر بلند • الهی استر
سنك که عالی قدر و مقبول حق اولاسن • ای پسر بر خود
در راحت ببند • ای پسر دنیاده کندك اوزره راحت و حضور
قپوسن باغله و عشق و طاعته سعی ایله • هر که بر بست او
در راحت تمام • هر کمسه او راحت و ذوق قپوسنی تمام بغلدی و
حق تعالی حضرتنك رضاسی طلبنده اولدی • باز شد بر وی
در دار سلام • دار السلامك قپوسی انك اوزره آچلدی •
یعنی جنته داخل اولدی • دار السلامدن مراد جنتدر • غیر حق
را هر که خواند ای پسر • ای پسر هر کمسه حقدن غیری سنی او
قم یعنی حقدن غیریسنه اعتماد ایدوب اندن مراد حاجت طلب
ایده • کیست در عالم ازو کمراه تر • عالمده اندن کمراهرك کمدر
بیت دل اندر صمد باید ای دوست بست که عاجزتر اند
زم ضم هر چه هست • ای برادر ترك عز و جاه کن • ای برادر
عز و جاهی ترك ایله • خویش را شایسته درکاه کن • طاعت و
عبادت سببی ایله کندوکی حق تعالی حضرتنك درکاهنه شایسته
ایله • خوار کردد هر که باشد جاه جوی • خوار اولور هر کمسه که عز
و جاه طلب ایدیجی اوله • ای برادر قرب این درکاه جوی • ای
برادر بو درکاهك تقربنی استه • این درکاهدن مراد جناب قد
سدر مصراع از در خویش خدایا بدر جز مفرست • عز و

جا

49

جاهست سوی بستی میکشد • عز و جاه سنی الجقلق جانبنه
چکر زیرا دنیا پرست اولوب خدای تعالی دن دور اولورسن
مرترا پرتن پرستی میکند • سنی تن پرستلکه چکر که انك سببی ایله
حیوانیت طبقه سنده قلورسن • نفس ترك هوا مسکین بود •
هوا و هوس ترکنده نفس مسکین زبون اولور • کوشمال نفس نادان
این بود • نادان نفسك کوشمالی و تادیبی بو اولور • چون دلت
بریاد حق ایمن بود • چونکه کوکلك حق تعالینك ذکر و یادنه
اوزره ایمن اوله • نفسك اماره هم ساکن بود • سوء قباحته
امر ایدیجی نفسکز ساکن اولور که شرندن خلاص بولورسن
قوله تعالی ان النفس لامارة بالسوء نفسکده اولان تصغیر
ایچندر • هرکه او را تکیه بر صانع بود • هرکمکه انك صانع
عالم اوزره تکیه و توکلی اوله • در جهان بالقمه قانع بود • جهانده
بر لقمه ایله قناعت ایدیجی اوله بیت قناعت کن ای نفس
بر اندکی که سلطان و درویش بینی یکی • اکتفا بروزی هر
روزه کن • هر کونلك رزق اوزره اکتفا ایله یعنی هر کونه
کفایت ایده جك مقداری رزق تدارك ایله اهل دنیا کبی نیجه
زمانه یتیجك ارزق جمع ایله • که هر روزی از خدا دریوزه کن • اکر
کفاف نفس مقداری رزق طوتمزسك حق تعالی حضرتلرندن
سؤال و طلب ایله الرزق علی الله در بیان مجاهدهٔ نفس
نفس نتوان کشت الا با سه چیز • نفسی قتل و هلاك ایلمك ممکن
دکلدر الا اوچ نسنه ایله • چون نکویم یاد کیرش ای عزیز •

جونكه ديم الى ياد طوت اي عزيز • خنجر خاموش وشمشير جوع • خا
موشلق خنجريله واجلق قلبجى در • نيزهٔ تنهايي وترك هجوع • تنهالق
نيزه‌سى وخواب تركى در بيت صمت وجوع وسير وعزلت وذكر
بدوام ناتمامان جهان را بكند كار تمام • هركرا نبود مرتب اين سلاح
هركمسه‌كه بو سلاحى مرتب ومهيا اوليه • نفس او هركز نمى يابد
صلاح • انك نفسى هركز فلاح بولمز • جونكه دل بى ياد الله هست بود
جونكه سنك قلبك الله تعالينك ياد وذكرندن اوله • ديو ملعون
يار وهمراهت بود • ملعون شيطان سنك يار سنك يار وهمراهك
اولور • اهل دنيا را جو دبوارا يدش • شيطان جونكه دنيايى اهل
دنيايه ذيب وزينت ايدى وخوب وزيبا كوستره • لقمهاى چرب
وشيرين بايدش • اهل دنيايه چرب وشيرين لقمه‌لر كركدر
پس حق تعالى حضرتنه طاعت وعبادت ايلمك نيجه ميسر اولور
چرب جيم فارسيله ياغلى معناسنه در • هركه اودر بند سيم
وزر شود • هر كمكه او سيم وزر قيدنده اوله درعقوبت
درعقوبت عاقبت مضطر شود • عاقبت عذاب وعقوبتده
مضطر ومتألم اولور لعن عبد الدرهم لعن عبد الدنيا • آنكه بهر آخرت
كارش بود • اول كمسه كه آنك ايشى آخرتده اوتريى اوله • از
خدا تشريف بسيارش بود • حق تعالى حضرتندن آكه جوق تشريف
واحسان اولور • مال دنيا خاكسار ان را دهند • دنيانك مالنى
ادانى يه ويره‌لر • آخرت پرهيزكاران را دهند • آخرتى صلحا و
پرهيزكارلره ويره‌لر دهندك فاعلى بارى تعالى در صيغهٔ جمع

تعظيم

تعظیم ایچوندر • هست شیطان ای برادر دشمنت • ای برادر
شیطان سنک دوشمنکدر • غل آتش خواهد اندر کردنت
سنک بویکی آتش غلنی استر قوله تعالی الم اعهد الیکم یا بنی آدم
ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین غل شول دمور درکه
مجرملرک بوینلرینه قورلر یعنی اغلال در • هد بربکور و بدنیا
اورد • شول بدبخت که دنیایه توجه و محبت ایدی • بهره کی از
عالم عقبی برد • آخرت عالمندن حقی نصیب ایلمدی در بیان صبر
بر فقر میکوید ای پسر با یاد حق مشغول باش • ای پسر حق
تعالینک یاد و ذکرینه مشغول • و ز خلایق دور همچون غول با
و خلایقدن غول کبی ایراق اول غول بر طائفه در که بیابانلرده
اولور • فقر خود را پیش کس پیدا مکن • کندو احتیاجیکی کمسنک
قتنده پیدا و ظاهر ایلمه • محنت امروز را فردا مکن • بو کونک
محنتنی یارین ایلمه مراد دنیاده محنت و الم چکمک آسان و آخر
زیاده مشکل ایدوکن بیاندر • هر ترا آنکس که فردا جان دهد
سکا اول کمسنه که مراد باری تعالی حضرتیدر یارین روح و حیات
ویرر • غم مخور امروز یکی لب نان دهد • غم یمه آخر بر دلم نان ویرر
زیرا مادامکه حیات مقرردر رزق منقطع اولمز • تا بکی چون
مور باشی دانه کشی • نیچه دکین مور کبی دانه چکوب رزق جمع ایدیجی
اولاسن • کر تو مردی فاقه را مردانه کش • اکر سن مرد ایسک
فقر و فاقه یی مردانه چک • نیر توکل کر بود فقر و زینت • اکر توکل
اوزره مستاظر و قدرت اوله حق دهد مانند مرغان روزی

حق تعالی حضرتی کسب و سعی سزقونلر کبی سنک رزقکی ویره قوله
تعالی ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب ومن
یتوکل علی الله فهو حسبه • بر خدا شاکر مرد فقیر • فقیر کمسنه
خدایه شکر ایدیجی اولور • کرچه هر قرنش لب نان خطیر • الرحمن
تعالی حضرتی اکه قوت مایه بخشمش بر د لم اتمک ویر قوت ازقه
خطیر شول نامدر که اندن خیر دن مایه اولمیه نانن ذکر سابقه
ایچوندر • خیر منشو بیش توانکر هیچ طاق • غنی نك اوکنده کرکبی ایکی
قات اولمه • ناکر چه یار با اهل نفاق • نا یار اولمیه سن زیرا حد
دن زیاده تواضع علامت نفاقدر • مردی را نام و ننك از خلق
نیست • مرد راه که مراد سالك طریق عشق در خلق دن نام
و ننك • فقر تنش از جامه های دلق نیست • دلق و کهنه جامه
لردن اکه نفرت و انقباض یوقدر مراد لا یخافون لومة لائم حسبنجه
میدان عشقك مردلری روز و شب طاعت و عبادته و ذکر و توحیده
مشغول اولوب خلقك لوم و طعنندن بروا اتمزلر دیمکدر • هر
کرا ذوق نکونامی بود • هر کمك نکونام لق ذوقی اوله • خاص منشمارش
که او عامی بود • انی خاص و مقبول حق صایمه که اول کمسنه عامیدر
زیرا تقیید حقدن غیره ایله در بیت از ننك چه پرسی که مرا نام
ز ننك و از نام چه پرسی که مرا ننك ز نام است • کر تهی دل فارغ
از زینت بود کی هوای مرکب زین ات بود • یعنی سنك مرکب و
زین هواسی اولور مرکب زینت زین زانك کسریله ایر معناسنه در
اکه متصل اولان تا خطاب ایچوندر بیت خوش بر انیم جهان در

نظر

نظر را روان فکر اسب سیه فزین مفرق نکنیم روی دل چون از
هوا بر تافتی چونکه کوکلک یوزینی هوادن چوردک بعد از آن
میدان که حق را یافتی اندن صکره بل که حق بولدک زیرا مادامکه
هوا مقرر در خدا میسر دکلدر هر که او از حرص دنیا دار شد
هر کمکه او حرص و طمعندن دنیادونجی و سیم و زر محبت ایدیجی اولور
بی کمان از ولی خدا بیزار شد شبه سز حق تعالی حضرتی اندن بیزار
اولدی زیرا او کمسه دنیا پرست اولور خدا پرست اولمز نتکه
خواجه حافظ دیمشدر بیت بده ساقی آن آتش تابناک که زردشت
میجویدش زیر خاک بمن ده در کیش رندان مست چه آتش پرست
وچه دنیا پرست چون شتر مرغی شناش این نفس را بو نفسی
برده قوشی کبی اکله یعنی همان اکه بکزر نه کشد بار ونه پرد
در هوا یوک چکر نه هواده اوچر کر بپر کو بیش کوید اشترم
اگر شتر مرغه اوچ دیه سن دوه یم دیر ور نهی بارش بکوید
طایرم اگر یوک قویه سن یعنی ارقه سنه یوک قومق استیه سن
قوشم دیر نفس اماره دخی بویله در که طاعت و عبادته سعی ایتمکه
تعلل و بهانه یه شروع ایلر چون درخت زهر رنکش دلکش است
اغی اغاجی کبی آنک رنکی دلکش و زیبا در لیک طعمش تلخ و بویش
ناخوشست لیک آنک دادی اجی و رایحه سی ناخوش و نامعقول
در اکثر نسخه ده کیاهی زهر واقع اولور کر بطاعت خوانیش سستی
کند اگر نفسی طاعت و عبادته اوقویه سن سستلک و کاهللک
ایلر لیک اندر معصیت چستی کند لیکن معصیت و فسق و

جستلك وچابكلك ايلر آه بو ظالم نفس كه كندو سينه نفعي محرز
اولان نسنه يه سعي واقدام ايلمز ليكن كندو سينه صافي ضرر اولان
نسنه يه جان ودل ايله كوشش واهتمام ايلر چونكه نفس حالي در
نفس را آن به كه در زندان كني اولديكه نفسي زندانه ايليه سن
هرچه فرمايد خلاف آن كني هر نه بيورر ايسه وهر نه آرزو ايلر ايسه
انك خلافني ايليه سن زيرا نفس دوشمندر دوشمنه خود متابعت
جائز دكلدر نيست در دانش بجز جوع وعطش اكه درمان
يوقدر آجلق وصوسزلقدن غيري يعني اكه زندان بودر زيرا نفس
بونلرله زبون اولوب امره اطاعت ايلر تا كه سازي رام اندر طا
عتش تا كه آني حق تعالينك طاعتنه رام ومطيع ايليه سن چونكه
سر نهد در راه در بار كشش طاعت يوكني حق تعالينك قبوسنه
چكه مراد حق تعالينك طاعت وعبادتنه سعي ايله ديمكدر بار اين
در را بجان بايد كشيد بو قپونك يوكني جان ايله چكمك كرك ورنه
همچو سك زبان بايد كشيد يوخسه صوسز ويورلمش كلب كبي
دلني چكمك كرك اين دردن مراد باب خدا دركه متعلق اولان
خدمته جان ودل ايله سعي وكوشش ايلمك كرك والا شول لسا نني
چيقرمش كلب كبي اولمق مقرر در نتهكم قرآن عظيمده واقع اولمشدر
قوله تعالى كمثل الكلب ان تحمل عليه يلهث او تتركه يلهث هر كه او
گردن كشند زين بارها هر كمكه او بو يوكدن بيون چكر باشند
از نفرين بر وانبارها نفرين ولعنتدن انك اوزرينه انبارلر
اولور مراد طاعت خدادن اعراض ايدن كمسيه هران نفرين ولعنت

مقرردر

مقرر ایدوکین بیانده • کرده بار امانت را قبول • اولدی امانت
یوکنی قبول ایلمش سن • از کشیدن پس نباید شد ملول • پس اول
یوکی چکمکدن ملول و بی حضور اولمق کرکمز قوله تعالی انا عرضنا الامانة
علی السموت والارض والجبال فابین ان یحملنها واشفقن منها وحملها
الانسان انه کان ظلوما جهولا • بیت • اسمان بار امانت نتوانست
کشید • قرعه کار بنام من دیوانه زدند • روز اول خود فضولی
کرده • روز اولکه مراد عالم ارواحدر خود فضوللق ایلمش سنکه
امانت قبول ایلمش سن • وان فضولی از جهولی کرده • و اول فضول
لغی زیاده جاهللکدن ایلمش سن پس لازمدر که شمدیه زیاده سعی
وکوشش ایده سن • جنبشی کن ای پسر کاهل مباش • چون بلی
کفتی بتن تنبل مباش • چونکه عالم ارواحده بلی دیدک دینادن
ایله تنبل اولمه انی بریته کتور قوله تعالی الست بربکم قالوا بلی بو سره
بیان و روشن ایلر • هرکه اندر طاعتش کسلان بود • هرکمکه اول
خدانک طاعتنده کسل اظهار ایدیجی اوله • حاصلش کمراهی وخذ
لان بود • انک حاصلی کمراهلق و مردودلق اولور کسلان
صفت مشبهه در عطشان وزانی اوزره • راه پرخوف است
دزدان در کمین • یول خوف ایله طولودر و حرامیلر بصوده در
سنی بر بلایه اوغراده لر • رهبری بر تا نمانی بر زمین • بر دلیل
و مرشدک الن طوت تا بو یولده بر اوزره قالیه سن راهدن
مراد طریق حقدر دزداندن مراد شیاطیندر که بنی آدمی
اضلال اتمکه سعی و اقدام ایدرلر بعض نسخه ده رهزن واقع اولورکه

معنی بویله در یوطی لك الت یعنی طریق حقه سلوك اتمکه جهد ایله
منزلت دور ست وبارت بس گران • منزلك ارافقدر ویوکك زیاده
آغردر • کوششی کن بس نمانا از دیگران • برپسی ایله وغیریردن
گرو قلمه مثنوی چو از هایکان در رویدن کروانبردیه هم افتاده
جز برو گراد باد ماماند برفتند تیز • تو بدی دست ازنشستی
بخیز • هرکه در ره ازگران باران بود • هرکمکه بولدن آغر یوکلولردن
اوله • هر دمش از دیده خون باران بود • هردم انك کوزندن
قان یاغجی اولور بیت مرو زیر بارکنه ای بس که حمال غا
جز بود در سفر • لاشه داری سلخ کن بار خویش • بر لاشه
طوتر سن کندو یوکی بینی ایله • ورنه در ره سخت بینی کار
خویش • یو خسه یولده کندو اشکی صعب وسخت کورر سن
لاشه دن مراد بونده جسد انسانیدر باردن مراد نه ایدوکی
بو بیتده روشن در • چیست بارت جیفهٔ وینام دون • بوکه
ندر دنیا جیفه سیدر که مراد اسباب دنیویه در وسیم
وزردر • کز لی ان کشته خوار و زبون • که اندن او توری
خوار وزبون اولمش سن الدنیا جیفة وطالبها کلاب • وقت
طاعت نیز رو چون باد باش • طاعت وقتی یل کبی تیز یورو
بجی اول • وا ز همه کار جهان ازاد باش • جهانك جمیع ایشلرندن
آزاد وفارغ اول بیان خصال ذمیمه میکوید چار چیز
دیگر ای نیکو سرشت • ای ابو طبیعتلو بودورت نسنه دخی
هست از جمله خلایق نیك زشت • جمیع خلایقدن بك زشت

قبیح

قبیح دره زانا جهانه اوّل حسد کیبی بود • اول دورتنده او ل
حسد درکه اوّل حسد برکینه دره زان کذشتی عجب خود بینی
بود • اندنه که کچدك یعنی اندنه صکره عجب درکه اول کنده سنی
کدر بخیللك در تتبّع اولان نسخه لرده بو بیت بویله وا فع
اولمشدر • خشم راد بکر قرو ناخورد ست • کرد یعنی او
جیجسی کشی غضبنی بو تمامقدر که زیاده قبیح دره خصلت
چارم بخیلی کرد نسنه • دوردنجی خصلت بخیللك ایلمکدر
ای پسر کم کرد کرد این خصال • بو خصلتلرك جوره سنه از
طولان یعنی بو خصلتلری ترك ایله • ازبرای آنکه زشتست
این فعال • اول سببدنکه بو فعللر قبیح و نامعقول در غلّ و
غش بکذار چون زر پاك شو • غلّ و غشنی ترك ایله التون کبی
پاك اول • بیش ازانکه خاك گردی خاك شو • اندنه اوّلکه خاك
اولورسن خاك اول • یعنی اخلاق ذمیمه لی ترك ایله تواضع
ایدیجی اول بیت ای برادر چو عاقبت خاکست • خاك شو پیش
ازانکه خاك شوی بنی که از خاك افتاده خوار برهوید کل و بشکفد
نوبهار • حرص بکذار و قناعت بیشه کن • حرصی ترك ایله قناعتی
کندوکه عادت ایله • آخر از مردنه یکی اندیشه کن • آخرا ولمکدن
بر ایله عزّ من قنع ذلّ من طمع • با محبان باش دایم همنشین • دایم
دوستلریله همنشین و مصاحب اول دوام السرور رؤیة الاخوان
تا توانی روی اعدا را مبین • مادامکه قادرسن اعدانك یوزنی کورمه
نته کم دشمندر مصراع احباب حاضرند با عداچه حاجتست درصفت

مدبرینه میکوید چاره‌جو آمد نشانه مدبری دورت سننه
بدبختلك نشانی قلبیدر یاد کبینش کر تو روشن خاطری اکرسن
روشن خاطر وصاحب فکر ایسك انی یار طوت یعنی خاطر کردن
مدبری باشد بابله مشورت ایله واحمق ایله مشورت ایتمك بد
بختلك در هم بجاهل دادن سیم وزرت هم جاهله سیم وزرکی
ویرمك بدبختلك در هرکه پند دوستان نکند قبول هرکه
دوستلرك پندنی قبول ایتمیه درحقیقت مدبرست ان بوا
الفضول اول بوالفضل حقیقتده بدبختدر بوالفضول زیاده بد
بخت مناسنه در هرکه از دنیا نگیرد عبرتی هرکه دنیادن
برعبرت طوتمیه هست ازان مدبر جرانرا نفرتی اول مدبر دن
جهان خلقنه تمام نفرت واردر زیرا دنیا سراسر عبرتله پر ایکن
اندن برعبرت المز مشورت هرکس بابله میکند هرکمسه که
ابله مشورت ایده دیو ملعونش سلك گمراه کند ملعون شیطانی
انی گمراه طلب ایلر زیرا جمیع اشلری نامعقول اولور انکه مال خود
دهد باجاهلان اول کمسه که کندو مالنی جاهللره ویره انجنانا
کس کی شود از مقبلان اکلین کمسه نجه سعادتلولردن
اولور زیر چو ابله راهی ایدیکف ابلهلك او جنه چونکه زر کله
میکند اسراف بسیار وتلف ان الله لا یحب المسرفین چوق
تلف واسراف ایدیجی اولمیه عمرنی کیر از زمانه ای جوان زما نه
دنابر خبر طوت تا نباشی در شمار ابلهان تاکه ابلهلرك
عدد وزمره سنده اولمیه سن هرکه را از عقل آگاهی بود هر

کمله

کمکه عقلدن آکاهی اوله · نزد او ادبار کمراهی بود · انك قتنده
ادبار کمراهلق در مراد صاحب عقل قتنده ادبار کمراهلق ایده کمن
بیاندر ادبار بدبختلك معناسنه در · در صفت بزرکی میکوید
چار چیز آمد بزرك ومعتبر · دورت نسنه اولو ومعتبر کلدی
یعنی بزرك ومعتبر در · می نماید خرد لیکن در نظر · لیکن اول
دورت نسنه نظرده خرد وسهل کورینور · زان یکی خصمست ودیکر
آتشست · اول دورتدن بری دشمندر وبری آتشدر · با بیماری که
از دل ناخوش باست · بری خسته لقدر که کوکلدن ناخوش
ومشوشدر · بر دشمن اندوکی فسادی بیلك دوست رفع
اتمکه قادر اولمز · وارا جق اتش تدریجله بوتون عالمی یاقوب خراب
ایلر · وارا جق عارضه قلب معدنی فساده ویرر · وبر حالته ایرشدر
رکه طبیب حاذق انکه معالجه اتمکدن عاجز قلور · چارمین دا
نش که آراید ترا · اول دورت نسنه نك دوردنجیسی علمدر که
هر نه قدر از اولسه سنی زینت ایلر · زیرا سنك عز ورفعتکه
سبب اولور · این همه نا خرد ننماید ترا · زینهار بودنلری سکا خرد و
سهل کورنمیه · هرکه در چشمش عدو باشد حقیر · هر کمکه دشمنی
انك چشمنده حقیر اوله که هر اندن حذر اوزره اولمیه · از بلای او
کند روزی نفیر · بر کون دشمنك بلا وفتنه سندن نفیر وفغان
ایلر · ذرهٔ آتش چو شد افروخته · بر ذره آتش چونکه شعله لنمش
اولدی · بینی از وی عالمی را سوخته · بونك عالمی اندن یانمش کوررسن
علم اکر اندك بود خوارش مدار · علم اکر از اوله انی خور طوتمه ·

زانکه دارد علم تدبیر بشمار • زیرا که علم حساب و بی عدد قدر
وعزتی طوتر • رنج اندک را یکن غم خوارکی • ای زاجف مرضه علاج
وغم ییجی لدایله ورنه بینی عجز در بیمارکی یوخسه خسته
لکده عجز و زیان کورورسن • درد سر را کر بجوید کس علاج • برکمسه
اکر باشنی اغرتسه علاج استمیه • خوف ان باشدکه برکرد زمزاج
انک خوفی اولورکه مزاجی بر امز اولمیس لازمدرکه هر نه اولورسه
انک معالجه سنه مقید اوله • باش از قول مخالف بر حذر •
دشمنک سوزنده حذر اوزره اول • بیش ازان کر بای الی ای پسر
اندن اول که ایاقدن کلمسن و عاجز و مضطرب اولمسن • اتش اندر
توان کشتن باب • ازاجق اتشی صو ایله سوندرمک ممکن در
وای ان ساعت که باید التهاب • وای اول ساعته که التهاب بوله
یعنی یالکز التهاب یالکلمق معناسنه در • در صفت لجوج میکوید
ای پسر هرکس که دارد چار چیز • ای پسر هر کمکه دورت نسنه
طوتر • چار دیکر هم شود موجود نیز • اول دورتدن دورت نسنه
دخی هم موجود وظاهر اولور • عاقبت رسوایی ار لجاج • عاقبت
لجاج و عناددن رسوایلق کلور بر یسی بودر • خشم را نکند پشیمانی
علاج • خشمه پشیمانلق علاج اتمز یعنی غضبه پشیمانلق البته مقرردر
لیکن پشیمانلغک اکه هیچ فایده سی اولمز بر یسی دخی بودر • بی کمان از
کبر خیزد دشمنی • شکسز کبردن عداوت حاصل اولور بر یسی دخی بودر
حاصل اید خوارئ ازکاهلی • کاهللکدن خوارلق حاصل اولور بر یسی
دخی بودر • چون لجوجی درمیان پیدا شود • چونکه اورتاده بر لجوج

پیدا

پیدا وظاهر اوله • بنده از شوی او رسوا شود • بنده انلك شوم لقندن رسوای اولور • خشم خود را چونکه مراد ندجاهلی • چونکه بر جاهل کند وخشمنی سوره یعنی بر کمسیه غضب ایده • جز پشیمانش نبود ند حاصلی • اکه پشیمانلقدن غیری بر فایده حاصل اولمز • هر که کردن کبر بالا کرد نش • هر کمکه کردنی بوینی بلند ایلدی یعنی کبر کوستردی دوستان کردند آخر دشمنش • عاقبت دوستلری اکه دشمن اولور کاهلی را هر که سازد پیشه • هر کمکه کند و سنه کاهللکی پیشه و عادت ایده • ایدا از خواری بپایش نیشه • خوارلقدن انلك ایاغنه بر نیشه کلور یعنی البته خوار اولور • خشم خود را کر فرو نخورد کسی • اکر بر کمسه کند ونك خشمنی یوتمیه • عاقبت بیند پشیمانی بسی • عاقبت چوق پشیمانلق کورر • هر که او افتاده تن پرورست هر کمکه افتاده تن پرور در نیست • انسان کمتر ارکاو و خرست اول کمسه انسان دکلدر و بقر و خردن دخی در و کمتر رکدر افتاده تن دن مراد بونده کاهل در تن پرور چوق یبجی معناسنه در در صفت ناجنسی میکوید چار چیز ای خواجه کم دارد بقا دورت نسنه ای خواجه از بقا دو تر • کوش دار ای مؤمن نیکو لقا • ای خوب یوز مؤمن استماع ایله • جور سلطان را بقا کمتر بود • سلطانك جورینه بقا ازرك اولور زیرا ظلم پادشاهدن دور اولوب جوری دخی منقطع اولور بیت نکند جور پیشه سلطانی که نیاید ز کرك چوپانی • پس عتاب دوستان خوشتر بود • صکره دوستلرك عتابی در که لطیفرك اولور زیرا معلوم در که عتاب دوستان لو

تأديب وتنبيه ايچوندر بو خصوص خود سرمايهٔ سعادتدر • ديكر

ان مهرى كه باشد از زنان كبر و يعنى اوچنجى اول محبت كه زنلردن

اولمشهوردر كه زنلرده مهر و وفا اولمز • بى بقا چون صحبت نا

جنس دان • اول محبتى ناجنس لرك صحبتى كبى بقاسز بل زيرا نا

جنسيت البته مفارقت اقتضا ايلر • با رعيت چون كند سلطان

ستم • سلطان چونكه رعيته ظلم ايده • مرورا باشد بقا در ملك

كم • اكه پادشاهلقنك بقا ازاولور ثبات الملك في العدل • كر تراند

دوستان ايد عتاب • اكر سكا دوستلردن عتاب كلمه كم بقا با

شد چو خطه بر روى آب • آب اوزره خطه كبى بقاسز اولور يعنى

آب اوزره خطه اولمدوغى دوستلرك عتابنه دخى بقا اولمز

چون بنا جنسان نشيند دمى • چونكه آدمى ناجنسلرله اوتوره

كمترك بيند از ايشان همدمى • انلردن همدملك ازرحقه كورر زيرا

بالطبع بعد لازم كلور • زاغ چون فارغ ز بوى كل بود • زاغ چونكه

كلك رايحه سندن فارغ ومستغنى اوله • نفرتش از صحبت بلبل

بود بلبلك صحبتندن اكه نفرت ومفارقت اولور زيرا جنسيت

يوقدر • صحبت ناجنس جان كاهى بود • ناجنسلك صحبتى زياده

عظيم جان اكسدجى يعنى اوده زياده الم وعذاب ويرجى اولور جان

كاه وصف تركيبى در وانده اولان يا عظيم معناسنه دركه يا وحد تدن

مشتق در نتكم كمال پاشازاده رحمة الله عليه دقايق الحقايق نام

كتابنده كتورمشدر وبوستانك بو بيتده اولان ياكه بجاى يه متصل در

مذكوردر معنى بى افاده ايلر بيت كيرم دست كيرى بجاى رسم وكر

بفلكى

كني برمكيرد كسم • جمله را زين حال اكاهي بود • جمله سنه بو حالدن
اكاهلق اولور مراد خلاف جنسك صحبتي زياده متألم ايدوكي هر
كسه روشن اولدوغنا بيان در بيت چاك خواهم زد بيا اين دلق
رياي چلتم روح اصحب ناجنس عذا بيست الم • چون فرا ناجنس
ايد در نظر • چونكه ناجنس سنك نظركه كله • اي پسر چون بادا
زوي دكذر • اي پسر اندشه يل كبي كچ زنهار اولميه كه مصاحبت
ايده در صفت شكر ميكويد چار چيز از چار ديكر شد تمام دورت
نسنه غيري دورت دن اولدي تمام • چون شنيده ياد ميدار اي غلام
چونكه اشتيدك اي غلام يادطوت يعني خاطر كدن كيدرمه • دانش
مرد از خرد كيرد كمال • كشينك علمي عقلدن كمال طوتر • از عمل نيت
همي بايد جمال • نيت عملدن جمال ولطافت بولور • دينت از پرهيز كا مل
مي شود • سنك دينك پرهيز و تقويدن كامل اولور • مراد شكر از
دياد نعمتكه سبب اولوردي عكدر • هست دانش با كمالات از خرد
علمه كمالات عقلدندر • هست بوند است معنا سنه در نيت
راي عمل كس نكرد • عملسز سنك نيتكه كمسه نظر ايلمز شكر نعمت
را كمالي مي دهد شكر نعمته عظيم كمال ويرر زيرا شكر نعمتك زيا ده
اولمسنه سبب اولور قوله تعالى ولئن شكرتم لازيدنكم بيت شكر
نعمت نعمتت افزون كند كفر نعمت از كفت بيرون كند • غافلانرا كو
شمالي مي دهد • غافللره بر كوشمال ويرر زيرا شكر نعمت صاحبنك
نعمتي زياده اولمسنه سبب اولور • شكر ناكرده زوال نعمتت شكر
ايلمامك نعمتك زوالي در زيرا شكر ايلمزسه نعمتي زايل اولور • روزي

شاكر كمال نعمتست• شاكرك نصيبى نعمتك كمالى در• زيرا شكرانهء
نعمتى كماله ايرشدرر شكردن مراد هر عضوى نه ايجون صرف اولندى
ايسه اكه صرف ايلمك كركدر• علم را بى عقل نتوان كار بست• عقل سز
علمى ايشه بغلمق يعنى اندن مستفيد اولمق ممكن دكلدر• بيتش بى عقلان
نمى بايد نشست• عقلسز قننده اوتورمق كركمز• بى خرد دانش
و بالست اى پسر• اى پسر عقلسز علم كنا هدر• علم مرغ و عقل و با
لست اى پسر• اى پسر علم مرغ و عقل قناندر• هر كه علمى دارد و
بنود پران• هر كمك بر علم طوته و انلك او زره اولميه يعنى عمل ايلميه• از
طريق عقل باشند بركران• عقل طريقندن كنارا و زره اولور مراد
عالم بى عمل اصحابدل قننده عقلى دور ايدوكين بياندر **در بيان**
انهاكه بازگرد بند• است چار چيزست انكه بعد از باز آمدن
رفتنش• دورت نسنه در اول كه انك كتمه سندن صكره• از محا
لاتست باز آوردنش• محالاتدندر انى كه كير وكتورمك• چون
حديثى رفت ناله بر زبان• چونكه ناله زباننده بر سوز كتدى يعنى
بر سوز سويلندى• يا كه تيرى جست بيرون از كمان• يا بر اوق كه
يك يايه دن طشره صچرادى• باز چون آرد حديثى كفته را• سويلنمش
سوزى نيجه كير وكتورر• كس نه كرداند قضاى رفته را• حال بو كه
كمسه كتمش قضايى دوندرمز اول دورتدن برى سوزدر سويلنه
تكرار رجوع ممكن دكلدر برى قضا و برى تيردر كه چون كماندن كيرو
دونمسى متيسر دكلدر **بيت** بازكه كه باز آيد عمر بشده حافظ هر چند
نايد باز تيرى كه بجست از شست بعض نسخه ده آرد يرينه ايد واقع

اولمغه

اولور• بازكي كرد چو تير نداختي چونكه تير اندلدقجن كيرو دو نه
همچنين عمري كه ضايع ساختي• بو مجلسي د رشول عمركه ضايع ايلدك
بونك دني رجوعي محالدر دوردنجسي عمر در بيت دريغا كه بكذ نشت
عمر عزيز بخواهد كذشت اين دمي چند نيز بيت دريغا كه بهاري
روزكار بر ويد كل و بشكفد نو بهار• هركه بي انديشه كفتارش بود
هركمكه انك سوزي فكرسز اوله• پس ندامتهاي بسيارش بود•
صكره اكه چوق ندامتلر اولور بيت تأمل كنان در خطا و صواب
به از ژاژ خايان حاضرجواب• تا نكفتي توانى كفتنش• مادامكه
بر سوزي سويلمدك اني سويلمكه قادرسن• چون مكفتي كي توان
بنهفتنش• چونكه سويلدك اني نهان اتمكه قچن ممكن در بيت
سخن تا نكفتي بر و دست هست چو كفته شو يابد او بر تو دست
عمر را ميدان غنيمت هر نفس• عمرك هر نفسني غنيمت بل• چون رود
ديكر نيايد باز پس• چونكه عمرك كيدر وارد نه دونمز بيت نكه دارد
صبت علم دميست• دمي پيش دانا به از عالميست• هيچ كس از دود
قضا را رد نكرد• هيچ كمسه قضايي كندو سندن رد ايلمدي• هركه راضي
از قضا نشت بدنكرد• هركمكه قضادن اولديسه مزو نامقبول ايلمدي
زيرا قضايه رضاي خدايه سببدر قضا و قدر علم الهيده اولان حكم در
قدرانك ظهوريدر امر الهي ايله عالم كون و فساده بيت
جور دمي نكرد از خود نك قضا سير نيست هر بند راجز رضا• هركه
ميخواهد كه باشد در امان• هركمكه استر سه كه امانده اوله بلادن
اكه بر نسنه ايرشميه• مهر مي بايد نهادن بر دهان كرك اغزيه اوزره

مهر قویه یعنی سویلیه سکوت اللسان سلامت الانسان می سزد کر
عمر باد ری عزیز لا یقدر اکر عمری عزیز دو نه سن چون برود
بیششن بخواهی دید نیز چونکه کیده ارتقدی کورمیه سن در
صفت خاموشی وسخاوت حاصل اید چار چیز از چار چیز دور
نشنه دن دورت نسنه حاصل کلور و پیدا اولور یاد دار این نکته
از من ایه عزیز ای عزیز بو نکته بندن یاد طوت خامشی را هر که
سازد پیشه هر کمکه خاموشلغی بر پیشه و عادت ایده کرد دایمن
نبود ش اندیشه هر ایمن اولور اکه بر فکر و غم اولمز من صمت نجا که
سلامت بایدت خاموش باش اکر سلامت کر کسه خاموش اول
کنفت ایمن هر که نیلی کرد فاش ایمن اولدی هر کمکه ایلکن فاش ایلدی
مراد سخا و کرم ایله مشهور اوله اول کمسه بلالردن خلاص بولدی
دیمکدر از سخاوت مرد باید سروری مرد سخاوتدن سرورلك
بولور شکر نعمت را دهد افزون تری شکر نعمته زیاده‌لك
ویریر و بالشکر تزود النعم بیت جوان مرد اکر راست خواهی
لیست کرم پیشه شاه مردان علیست هر که او شد ساکن و
خاموش بود هر کمکه او ساکن و خاموش اولدی از سلامت
کسوتی بر دوش بود انك او موزینه او زره سلامتدن بر کسوه
اولدی مراد سکون و سکوت سبب سلامت ایدوکینی اشعاردر
کر همی خواهی که باشی در امان اکر استرسك که امانده وحضورده
اولاسن بر و نکوی کن تو با خلق جهان یوری سن جهان خلقنه
ایلك ایله هر کرا عادت شود جود و کرم هر کمکه جود و کرم عادت

57

اوله • درمیان خلق کرد د محترم • خلق اورتاسنده محترم و
معززاوله • هرکه کار نیک باید می کند • هرکمکه عالمده ایوایش
ویرامز ایش ایلمز یعنی نه ایلرسه ان همه میداند که باخود •
میکند • اوله دوکلی ایلرکه کند و سنه ایلر • ای برادر بنده مجود
باش • ای برادر راسته تمامنک بنده سی اوله هرکیز غیره مقید اوله
تا توانی با سخا وجود باش • مادامکه قادرسن سخا وجود له
اوله • باش از بخل بخیلان برحذر • بخیللرک بخللرندن حذر اوزره
اوله • تا نشنوزمر ترا نار سقر • تاکه دوزخ اتشی سنی یاقمیه البخیل
لا یدخل الجنة

در بیان اخلاق چند که چندین دیگر ازان حاصل و ظاهر آید

چار چیزی بر دمد از چار چیز • دو رت نسنه
دن دورت نسنه ظاهر و حاصل اولور • نشنود این نکته جز اهل تمیز
بو نکته اهل ادراکدن غیری استماع ایلمز بعض نسخه ده مصراع اول
بویله واقع اولمشدر • چار چیزت بر دهد از چار چیز • دورت نسنه
دن سکا دورت نسنه ثمره و حاصل ویرر بو وجه اوزره دهد
محصول ثمره معناسنه اولور • هرکه از صادر نشود این چار کار
هرکمکه اندن بو دورت ایش صادر و ظاهر اوله • بیند ان چار چیز
دیگر بی اختیار • اختیارسز اوله غیری دورده کورر مراد اوله دور دی
البته اقتضا ایلر دیمکدر • هرکه در پایان کار ننگرد • هرکمکه بر
ایشک عاقبتنه التفات و نظر ایلمیه • عاقبت روزی پشیمانی خورد
عاقبت برکون پشیمانلق چکر هر خصوصده عاقبت بینلک لازمدر
هرکه نکند احتیاط کارها • هرکمکه آخر اشلرینک احتیاطنی ایلمیه بلکه

پنجه کلورسه اشلیه • بر دلش بنشیند اخر بارها : آخرانك
کوکلی اوزره یوکلر اوتورر یعنی غملر والملر کودر هرکه او
ستیزه با سلطان کند هرکمکه او پادشاهله ستیزه یعنی عناد
این کار خود را سربسر ویران کند باشدن باشه کندو
ایشنی ویران وخراب ایلر زیرا کشی کندودن بر کیمسه ایله
خصومت ایلسه کندونك ضرر وهلاکنه سعی ایدر مثنوی
خلاف رای سلطان رای جستن بخون خویش باشد دست
شستن اکر خود روز را کوید شب است این بباید گفتن
انك ماه و پروین هرکه کشت از خوی بد ناسازکار هر
کمکه یرامز خویندن خلیفه وناسازکار اولدی ناسازکار موافق
ناسازکار مخالف معناسنه در دوستان از وی بکنند شك فرار
شك سزد وسنلردن انك فرار واعراض ایلر دربیان ترك زینت
سر چه ارایی بدستار ای پسر • ای پسر باشکی دستارله نه زینت
ایلرسن کر توانی دل بدست ای پسر • ای پسر اکر قادر ایسك
کوکل اله کتور مرادلر حصولنه وسیله اولر بیت باحسانی
اساده کردن دلی به از الف رکعت بهر منزلی • تا نگردی ترك
عز ومال وجاه مادامکه عزت ومال وجاه ترکینی طوتمیه سن
از همه بر سر نیایی چون کلاه کلاه کبی جمیع سندن باش اوزره
کلمزسن مراد بود زکه مادامکه ماسوایی ترك اتمیه سن
عالی قدر اولمزسن • نیست مردی خویش را اراسته تن
کند وبی زینت الملك ارلنلاد کلدر قصد جان کردانکه او

اراست

اراست تن • اول کمسه که اول تنی زینت ایلدیکی جاننه قصد ایلدی
زیرا که درکاه خدادن دور اولمسنه سببدر • نته کم بو کتاب صا حبی
تذکرة الاولیا نام کتابنده ذکر ایلمشدر که هرکس که نفایس وزیبا
جامه لرده طالب و راغب اوله اول کمسه دوزخه قریبدر
کندو سنه کندو نك شاه طریقنده بیت زینت مردان بود مرد
تمام زینت دیکر نباید ای همام • نیست در تن نیك از تقوی لباس
جسمه تقویدن ایورك لباس یوقدر • در تکلف مرد را نبود اسا
س • تکلفده مرده اساس وثبات اولمز قوله تعالی ولباس التقوی
ذلك خیر حسبنجه جمیع زینت ولباسده لباس تقوی خوب وزیبا
ایدوکنی اشعاردر • هرکه او دربند ارایش بود هرکز او ارا یش
و زینت قیدنده اوله درجهان فرزند اسایش بود جهانده
اسایش وحضور فرزندی اولور که همان ذوق وحضور
و زینته مقید اولور طاعت و عبادته مقید اولمز عاقبت جز
نامرادی نبودش عاقبت اکا مرادسز لقدن غیری اولمز بهره
را از عیش وشادی نبودش • عیش وسروردن اکه نصیب
اولمز مراد دنیاده زینت وذوق وحضور وعیش ومراد و
سروره راغب اولان کمسه لره آخرتده عیش وسرور نصیب
اولمازدیمکدر • خود ستای پیشه شیطان بود کندوبی
مدح ایدیجیلك شیطانك صنعت وعادتیدر زیرا کندو بسنی
مدح ایلدی نته کم بو آیت کریمه ده ظاهردر قوله تعالی انا خیر منه
خلقتنی من نار وخلقته من طین ملعون بی خبر که خالك آتشدن

نیجه مرتبه اولی واعلی در آنکه خودرا کم زند مردان بود
اول کسه که کند وسنی کم اوزره وناقص طوتر مراد اول اولور کم
اولق جایزدر کاف فارسینك ضمه سیله که نابید اوجی قدر
مناسنده در کفت شیطان من زادم بهترم شیطان دیدیکه
بن آدمدن بهترم یعنی یکم تا قیامت کشته ملعون لاجرم اول
سببدن قیامته دکین بلکه ابدی ملعون اولدی از تواضع خاك
مردم میشود تواضعدن خاك آدمی اولور نور ونار از سرکشی
کم میشود نور ونار سرکشلکدن ضایع ومحو اولور ناردن
خلق اولنان ابلیس لعین کبی نوردن خلق اولنان ملائکه کبی
آدم خلق اولنمزدن اول تجلی ذاته طاقت کتورمیوب محو وهلاك
اولورلر آدم خلق اولنده قدن صکره اول حالت انلردن مرتفع
اولدی انسان خاك کثیف خلق اولندوغیچون اول تجلیاته
طاقت کتوروب هلاك اولمدی رانده شد ابلیس از مستکبری
ابلیس متکبرلکدن درکاهدن سورلمش اولدی کشت مقبول
آدم از مستغفری آدم مقبول اولدی استغفار ایدیجی لکدن
قوله تعالی ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من
الخاسرین شد عزیز ادم چو استغفار کرد حضرت آدم عزیز
اولدی چو استغفار ایلدی هم لعین شد خوار چو استکبار کرد
هم شیطان خوار اولدی چونکه کبر واستکبار کردی ایلدی دانه
پست افتد زیر دستش کنند دانه پست دوشر انی زیر
دست ایدرلر مراد دانه تواضع طریقی ایله خاکه اچنه دوشه

الد

اکه اعتبار و التفات ایلرلر دیمکدر بیت الحق معنا بینه در
خویش چون سر بر کشید ببینش کنند خوشه چونکه باش قلدره
وکبر ایلیه انی پست و پایمال ایلرلر من تواضع رفعه الله ومن
تکبر وضعه الله در بیان ابلهان میکوید چار چیز امد نشان
ابلهی دورت نسنه ابلهلک نشانی کلدی باتوکوم نابینای الهی
سخا دیدیم اکا هلف بوله سن عیب خود انکه نبیند در جهان
اول کمسه که کندو عیبنی جهانده کورمیه باشند اندر جستن
عیب کسان کمسه لرک عیبنی استمکده اولا بخل اندر دل
خود کاشتن کندونک کوکلنه بخل اکینی اکمک انکه امید
سخاوت داشتن اندن صکره ابلهلکدن سخاوت امیدنی طوتمق
یعنی مراد ایدنوب که خلق اکا سخی دیه لر هر کرا از خلق
او خشنود نیست هرکه که انک خوبندن خشنود و راضی دکلدر
هیچ قدرش بر در معبود نیست حق تعالینک قپوسنده
هیچ انک قدری یوقدر هرکه او را بینی بدخوی بود هر
کیم که انک صنعت و عادتی بد خویلق اوله کار پیوسته بدرد لی
بود انک اشی دایم برامز بوزلولک اولور یعنی کمسه انک
یوزینی کورملک استمز انی سومدکلرندن خوی بد و تن
بلا بی جان بود تن اوزره یعنی کنشیده برامز خوی جاننک بلا
سیدر زیرا انک سببی ایله نیجه بلالر چکر مردم بد خونه
از انسان بود بد خو کمسه انسانده اولمز بیت اکر زد
ست بلا بر فلک بدخوی زدست خوی بد خوش در بلا بجل

بشاخی از درخت دوزخست • بخل دوزخ آغاجندن بربو
داقدر وان بخیللر از سکان مسلخست واول بخیل مسلخ
کلب لرندندر بخیللکده اولان کاف تصغیر ایچوندر مسلخ
سلخانه معناسنه در روی جنت را نه بیند بخیل بخیل جنتک
یوزنی قنده کوره • بیننده افتاده اند با پیل اول بخیل کویا
فیلک ایاغی التنده دوشمش بر سوریک سکدر بیشه پایی
فیلدن خلاصی میسر اولمدوغی کبی اول بخیل همیان بخلدن
خلاصی ممکن دکلدر • باشد از بخل بخیلان بر کران بخیللرک
بخلندن کنارده اول زنهار بخیل اولمه تا نباشی از شمار ابلهان
تا که ابلهلرک شمار و زمره سندن اولمیه سن در بیان عافیت
میکوید از بلا نارسته کردی ای عزیز • ای عزیز تا که بلادن
قورتلمش اولاسن باز باید داشتن دست از دو چیز ایکی
نسنه دن ال کیرو طوتق و فراغت ایلمک کرک رو تو دست از
نفس دنیا باز دار • یوری سن نفس و دنیادن الکی کیرو طوت
واعراض ایله تا بلاها را نباشد با تو کار تا که بلالرک سنک
ایله ایشی اولمیه یعنی بلالردن خلاص بولاسن ور بحرص وآز
کردی مبتلا • وکر حرص و طمعه مبتلا اولاسن با تو روارد
زهر سو صد بلا هر جانبدن یوز بلا سکا یوز کوستر انکه
نبود هیچ نقدش در میان اول کمسه که انک میاننده هیچ
نقد اولمیه هر کجا باشد بود اندر امان هر قنده که اولدا
ماندن اولور میان بونده بل معناسنه در و معنی بونکله در اول

کمسه

کمسنه که اڭا اورتاده یعنی باشنده هیچ نقدی اولمیه نفس
ودنیا رار هاکن ای پسر ای پسر نفس ودنیایی ترك ایله
بازرستی ازبلا وآز خطر گیر وبلا وخطردن قورتلدك ای
بسا کس کزبرای نفس زار ای چوق کمسنه که نفس دن
اوتوری زار وعاجزدر د ربلا افتاد وگشت ازغم نزار
بلایه دوشدی وغم والمدن نزار ولاغر اولدی ازبرای نفس
مرغ نامراد نفس دن اوتوری نامراد مرغ امد ودر دام صیاد
وفتاد گلدی وصیادك دامنه دوشدی چوق مرغ که قوت از
زوسیله دام صیاده گرفتار اولدی دیمکدر بیت بلنکی که
کردن کشد بر وخوش بدام افتد از بهر خوردن چو موش
تا دلت ارام یابد ای پسر تا سنك کوکلك ارام بوله ای پسر
بود نابود جهان یکسان شمر جهانك واریغی ویوغنی یکسان و
برابر صای ازعذاب قهر حق ایمن مباش حق تعالی حضرتلرینك عذابی
وقهرندن ایمن اولمه ازبی ازار هر مؤمن مباش هر مؤمنك ازا
اردنده اولمه مراد هر مؤمنی رنجیده وپریشان خاطر ایلمه دیمکدر
در بلا یار مخواه از هیچ کس بلاده هیچ کمسنه دن معاونت طلب
ایلمکه سنی اندن خلاص ایده زانکه نبود جز خدا فریاد رس
زیرا که خدادن غیری فریاد رس ومعین اولمز هرگز رنجیده
عذر زنش بخواه هرکسی که انجیتمش سن انك عذرینی دله تا نباشد
خصم تو در عرصه گاه تا قیامتده سکا خصم اولمیه عرصه گاه محشر
معناسنه در کر غنا خواهد کسی ازذو المنن اگر بر کمسنه حق

تا حضرتنده غني لك استرسه • در قناعت مي توانش يافتن اني
قناعتده بولمق ممكن در ذو المنن احسانلر صاحبي معناسنه دركه
مراد خدادر **بيت** خدا را ندانست كه عت نكرد كه بدبخت روزي
قيامت نكرد **در بيان نصيحت ميكويد** هر كرا عقلست و دانش ايه
عزيز • اي عزيز هر كمكه عقلي وعلمي واردر • دور بايد بودنش از چار
چيز • آكه دورت نسنه دن ايراق اولمق كرك كار خود را ناسز
انكند رها كند وكنك كارني يعني مصلحتني نامعقوله حواله ايليه م
دمي نكند بجاي ناسزا نامعقول كمسيه آدمي لك ايليه زيرا ضايع او
لور • تكويم مراعات مردم مكن • عقل طوتر ايسك بدكار لغه ميل ايله
يعني عاقل ايسك فسق وفساده مايل اولمه زين چو بكذشتي سبكبا
مكن • چونكه بوندن كچدك سبكبارلق ايله مراد چونكه اني ترك ايلدك
عرض وو قار اوزره اول ديمكدر • تا شوي بيش از همه در روزكار كه
زمانه جميع نسنده زياده اولاسن بو هم معني در روزكارده
جميع نسنده مقدم اولاسن بو وجه اوزره بيش در باء فارسيله
دست بر نان ونمك بكشاده دارا لكي نان ونمك اوزره اچلمش طوت
مراد خلقي طعام لنذر ديمكدر **بيت** كرامت جوانمردي ونمك
اوزره ونان دميست مقالات بيهوده كل نيست تا تو باشي در
زمانه دادكر • مادامكه سن زمانه دادكر اولاسن زير
دستانرا نكودار اي پسر • اي پسر زير دستلري وبيچاره لري ايو
طوت **بيت** غم زير دستان بخور زينهار بترس از زبر دستي روزكار • هركه در بند خود امد استوار • هركمكه كندو بند نصيحتينه

محکم

61

محکم کلدیکی یعنی نصیحت طوتدیکی • پند اوراد یکران پندکار غیر یلر
انك پندیله عمل ایلرلر مراد شول ناصح که خلقه اندوکی نصیحتی
کندو بربینه کتورمش اوله غیر یلر انك نصیحتنی قبول ایدوب
منتفع اولورلر دیمکدر • هرکه از گفتار خود باشد ملول هر
کمکه کندونك گفتار و پندندن ملول اوله یعنی خلقه اندوکی نصیحتلر ندء
کندوسی طوتمیه • قول اورا دیکران نکنند قبول غیر یلر انك پندینی
و قولینی قبول ایلمزلر • هرچه باشد در شریعت ناپسند هرنکه شرع
شریفده ناپسند و نامعقول اوله کرد او هرکز نکود ای هوشمند
ای هوشمند هرکیز آنك چوره سنه طولنمه تا صواب کارسنی سربسر
مادامکه باشده باشه ایشلك هواسنی کوره سن بی مراد خود مکن
کار ای پسر ای پسر کندو مرادك اوزره ایش ایلمه مراد مصلحت
و کارکی کورر سن صواب اوزره در عناد ایدوب انی مرادك اوزره
اولمه سنی طلب ایلمه دیمکدر **در صفت زندکانی میکوید** هست
بی شك رستکاری در سه چیز قورتلمشلق شك سز اوچ نسنه ده در
با تو کویم یاد کیرش ای عزیز انی دیه سکا یاد طوت ای عزیز • زان
یکی ترسیدنت از ذو الجلال اول اوچدن بری حق تعالی دن قورقمقدر
دوم امد جستن قوت حلال ایکنجیسی حلال قوت طلب ایلمك کلدی • سه
می رفتن بود بر راه راست اوچنجیسی صراط مستقیم اوزره کتمك
رستکارست انکه این خصلت رواست قورتلمشدر اول کمسنه که
انك ایچون بو اوچ خصلت واردر • کر تواضع پیشه کیری ای جوان
ای جوان اکر تواضعی پیشه و عادت طوته سن • دوست دارندت همه

خلق جهان جمیع جهان خلقی سنی دوست طوترلر **مثنوی** بلندیٔ

باید تواضع کرنین که این بام رانیست سلم جزاین فرونین بود هو

شمند کزین نهد شاخ پرمیوه سر بر زمین سر مکن از بیش دنیا

دار پست غنی ومالدار اولکنده باشنی اکمه ورکنی بی شک رود دبنه

زدست اکر باشنی الرسن شک سز سنک دینک الکدنکیدر شمدی

باش اکمک دکل ایکی قات اولورلر بهر زر مستایی دنیادارلرا

التوندن اوتوری غنی یی مدح ایله تا چه خواهی کرد این مردار را

عجب مرداری نه ایلک استرسن خود بیلورسنکه الدنیا جیفة

وطالبها کلاب مرده کانند اغنیای روزکار روزکارک غنی لری مرده

لردر ای پسر با مرده کان صحبت مدار ای پسر مردهلر ایله صحبت

طوتمه مال وزر بیجد بدست اورده کیر حدسز مال وزینت اله

کتورمش طوت بعد ازان در کور حسرت برده کیر اندنصکره قبرکه

حسرت التمش سن طوت مراد سیم وزر جمعندن نه فایده عاقبت

حسرت ایله اولمدن یعنی اولمکدن غیری دکلدر **در صفت ذکر الله**

میکوید باش دایم ای پسر با یاد حق ای پسر دایم ذکر حق ایله

اول کر خبرداری ز عدل وداد حق اکر حق تعالینک عدل ودادندن

خبر طوترسن مراد لیس للانسان الا ما سعی حسبنجه دنیاده

کشی خیر وشردن هرنه ایلدر ایسه همان آنک جزاسنی کوردوکی

معلوم ایسه سن ذکر حقدن غافل اولمه تا که آخرتده انک ثوا بنی

کوره سن دیمکدر زینهار از ذکر صبح وشام را ذکر الله دن

صبح وشام دری طوت یعنی روز وشب توحید خدا یه مشغول اول

در

در تغافل مگذران ایام را ایامی غفلتله کچورمه تاکه غافلین زمره
سنده اولمیه سن یاد حق امد غذا این روح را بو روحه غذا ذکر
الله کلدی مرهم امد این دل مجروح را بو محبت ماسوا زخمیله
مجروح قلبه مرهم مراد الا بذکر الله تطمئن القلوب حسبنجه ذکر الله
قلبلرده مرهم ایدوکین بیاندر • یاد حق کر مونس جانت بود
با حق اگر سنک جانک مونس اوله کی هوای کاخ ایوانت بود
سنک کچن کاخ ایوان محبتی اولور کوشک ایوان دیوان معناسنه در
که زمانی غافل از جانان شوی اگر بر زمان حق تعالی حضرتنک حضو رنده
غافل اولاسن اندر ان دم همدم شیطان شوی اول دمده شیطانه
همدم ومصاحب اولورسن مؤمنا ذکر خدا بسیار گوی ای مؤمن
خدانک ذکر وتوحیدین چوق دی بلکه بر نفس اندن جدا وغافل
اولمه تا بیابی در دو عالم آبروی تا ایکی عالمده عزت وحرمت
بولاسن ذکر بر سه وجه باشد بی خلاف خلافسز ذکر
اوچ وجه اوزره اولور یعنی اوچ قسم در تو بدانی این سخن
را از گزاف • سن بو سوزی گزافدن بیلمزسک بو سوزی صحیح در
بو هم معنی در بو سوزی گزافدن بیلمزسکده یعنی سن وکو
نشش ایلمک گرک سنک بله سن عامه را نبود بجز ذکر لسان
عامه لسان ذکرندن غیری اولمیه • ذکر خاصان باشد از دل بی
گمان • خاصلرک ذکری شبهه سز قلبدن اولور ذکر خاص الخاص
ذکر سر بود خاص الخاص ذکری سر ذکری اولور هر که ذاکر نیست
او خاسر بود هر کمکه ذاکر دکلدر او خاسر در بو بیتده بو

داست معناسنه دائی اولمق جایزدر ذکر بی تعظیم گفتن بدعست
ذاکر ذکری تعظیم سز دیمك بدعت در واندر آن یك شرط دیگر
هست واول ذکر اللهك برشرطی دخی حرمت در هست بر هر
عضو را ذکر دیگر هر عضوك ذکری واردر بو هم معنی در هر عضو
ایچون بر غیری ذکر واردر هفت اعضا راست ذکری ای پسر
یدی عضوك هر بریسی ایچون بشقه بر ذکر واردر ای پسر یاری
هر عاجز امد ذکر دست الك ذکری عاجزه معاونت کلدر ذکر
با خویشان زیارت کردنست ایاغك ذکری خصملری زیارت
ایلمکدر ذکر چشم از خوف حق بگریستن گوزلك ذکری حق تعالی
حضرتندن خوف ایدوب اغلمقدر بازدر آیات او نگریستن
کیرو آیه کریمه نظر ایلمکدر آیاتدن مراد بونده مصنوعات در
استماع قول حق دان ذکر گوش قولاغك ذکری حق سوزی
استماع ایلمکدر بل تا توانی روز و شب در ذکر کوش مادامکه
قادرسن روز و شب ذکره چالش اشتیاق حق بود ذکر دلت
سنك گوکلك ذکری حق تعالینك اشتیاقیدرکه هر دم انك جمال
شریفنك مشاهده سی قلبکدن کیتمه کوش تا این ذکر کردد
حاصلت چالش تا تو بو ذکر سکا حاصل اوله بو هم معنی در
سنك حاصلك اوله آنکه در جهلست دایم در گناه اول کسه
دایم جهلنده گناهده در کی حلاوت یابد از ذکر الله الله تعالینك
ذکرندن حظ حلاوت ولذت بولور خواندن قرآن بود ذکر لسان
لسانك ذکری قرآن عظیم اوقودر هر کرا این نیست هست ازغلشا

هر

هر کمکه یوقدر مفلسلر دندر ثوابندن دور المق اعتبار ب ایله بعض
نسخه ده مصراع ثانی بویله واقع اولمشدر هرکرا این نیست
هست از مؤمنان هر کمکه بو وار در مؤمنلردر شفا الجنان
فی قرائة القرآن شکر نعمتهای حق میکو مدام حق تعالینک نعمتلری ینلك
شکرینی مدام دی برانن خالی اولمه تاکند حق بر تو نعمتها تمام
تا کم حق تعالی حضرتلری نعمتلرینی سنک اوزرکه تمام ایده حمد حق را
بر زبان بسیار دار حق تعالینک حمدینی زبانک او زره چوق طوت
تا نشوی از نار حرمان رستکار تا که محروم لق آتشندن قورتلمش
اولاسن یعنی الله تعالینک رحمتندن محروم اولیه سن لب بجنبان
جز بذکر کردکار حق تعالینک ذکرندن غیری ایله لبکی دپرتمه نعمه
زانکه باکانرا همین بودست کار زیرا که پاك اشی بو اولمشدر
پاکانندن مراد انبیا و اولیادر درد شمن داشتن و دوام
کردن آدمی را چار جیز آرد شکست آدمی یه دورت نسنه
شکست و ضعف کتورر با تو کویم دار کوش ای حق پرست
سکا دیه یم قولق طوت ای حق پرست دشمن بسیار و وام
بی شمار چوق دشمن و حساب سز و عدد سز قرض شغل
و بی حد عیال با قطار حد سز شغل و قطار ایله عیال یعنی اوله
بنبیار اوله عیال کسر عین ایله جمع عیل در جیاد جمع جید کبی
وای مسکین که غریب و ام شد وای شول مسکین که قرضه
غریب اولدی هر دمی از غصه خون تمام شد هر بر نفس
قانه ایچی بعنی زیاده محنت جکیجی اولدی بو وجه اوزره

مسکینی را تفقد ایده در هر کرا بسیار باشد دشمنش هر
کمسکه انک دشمنی جوق اوله خیره کردد هر دو چشم روشنش
انک هر ایکی کوزینه خیره وبی نور اولور هر کراده را لفظی زایددر
هر کرا اشغال بسیار ش بود هر کمکه انک اشغالی جوق اوله
در زمان دوز ازش کارش بود زمانه ده ایکی ایش زارلغی
اولور مراد کنددر انک امور زنده زیاده مضطرب و مضطر او
لور دیمکدر هر کراده دینه را لفظی زایددر ره در صفت زنان
وصبیان می کوید چار چیز است از خطاهای ای پسر ای پسر
دورت نسنه خطالردندر کوش دارش با توکویم سر بسر قولق
طوت سکا بانتدن باشه دییم اول از زن داشتن چشم وفا
اولا زندن وفا امیدی طوتمق ساده دله پس خطا باشد خطا
ساده دله زیاده خطادر باشد بونده است معناسنهدر
اکرچه اولور معناسنهدر اما بو محلده بو معنایه اولمسی
شدر از بد خطای دیکرست بی امز وناسمقول کمسه دن امیندلک
بر غیری خطادر صحبت صبیان ازینها ید ترست صبیلرک مصا
حبتی بونلردن یامزرکدر صبیان جمع در که مراد ساده
رولردر بیت خرابات کند شاهد خانه کن بر وخانه اباد
کردان بزن بیت هر کرا خواهد که چون حافظ شود دل نجویانه
منهد وز لی ایشان نرود کام نفس بد برآوردن خطاست
برامز وسرکش نفسک مرادنی حاصل ایلمک خطادر وزانکه
دشمن را بپرووردن خطاست زیرا دشمنی بسلمک خطادر

وقباحتدر

و فیاحتدر در حق والدین و قرض بجای آوردن میگوید
چار چیز است از عطاهای کریم دورت نسنه الله تعالینك
عطا اتدکلری در با تو گویم یاد گیرش ای سلیم بکا دیه بن یاد
دکره طوت ای سلیم • قرض حق اول بجای آوردنست اول الله
تعالینك فرض اتدوکنی یرینه کتورمکدر • والدین از خویشتن
راضی کردنست پدر و مادری کندکدن راضی ایلمکدر • قوله تعالی
فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما وقل لهما قولا کریما و حضرت رسول
خدا سرور انبیا محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشلر
درکه الجنة تحت اقدام الامهات قطعه سر زمان رمکتنکه
تاج شرف کردی از راه مادران باشد خاك شو زیر پای او که
بهشت در قدم گاه مادران باشد • حکم دیگر جنبت با شیطان
جهاد عمری بر حکم ندر یعنی بر امر الهی شیطان ایله جهاد غزادر
چار مشی نیکی بخلق نامراد انکدو ورد بخی سی نامراد فقیر خلقه
ایلمکدر • در تزاید عمر میگوید می فزاید عمر مرد از چار چیز
مرد که عمری دوت نسنه ایله زیاده اولور مرد را دانشا در
این نصیحت بشنو ای جان عزیز • ای جان عزیز بو نصیحتی
استماع ایله • اول آوردن بکوش او از خویش اول لطیف
آوازه قولاغکه کتورمك یعنی لطیف آوازی استماع ایلمك
و انکه دیدن جمال ماه وش و انده صکره ماه کبی جمالی باقمق
دیدن بودر نظر ایلمك معناسنه در بیت بفراغ دل زمانی
نظری بماه رویی به ازانکه چتر شاهی همه عمر های و هوی سوم

امدایمنی بامال وجاه اوچنجیسی مال ومنصب ایله ایمنلك

کلدیکی یعنی اوچنجیسی بود میفزاید عمر مردم را ازان انده

کشینك عمری زیاده اولور بوهم معنی دکشیدر اتدن عمر ز

یاده اولور بو وجه اوزره عمر مضاف اولمز ایلکه کارش به

مراد دل بود اول کسنه که انك ایشی کوکلی مرادی اوزره

اولور در بقا اومز دیش حاصل بود بقادة الکه زیاده لك

حاصل اولور مراد بو مذکورلر ازدیاد بقایه سبب ایدوکیدر

اشعار در **در نقصان عمر میکوید** عمر مردم را بکاهد پنج

چیز کشینك عمرنی بش نسنه اکسلدر یاد دارش چون

شنیدی ای عزیز • ای عزیز چونکه اشتدك انی یاد طوت

شد یکی زان پنج در صیری نیاز اول بشدن بری پیرلکده نیاز

واحتیاجدر بس یری والکی رنج دراز صکره غریبلك و

اندن صکره دراز رنج مراد غربت ومدت مدید خسته لك

بسبب نقصان عمر ایدوکینی بیان ایدر • هرکه اوبه مرادانداز

نظر هرکمکه مرده اوزره نظر اتسه یعنی مرده نظر ایده عمر

اونی شک بکاهد ای پسر • شك سز انك عمرینی اکسیلور ای پسر

بکاهد بوندلاز مدر • پنج اید ترس وبیم از دشمنان بشنجیسی

دشمنلردن ترس وبیم کلدیکی یعنی بشنجیسی دشمنلردن خوف و

قسود در عمررا اینها همی دارد زیان بونلر عمره زیان طوتر

ونقصانه سبب اولور • هرکه اواز دشمنان ترسان بود

هرکمکه او دشمنلردن خوف ایدیجی اوله کارا و هر لحظه دیکه

سان

نشان بود انك اپسني هر لحظه بر عمريه درلو اولور مراد حالي
خراب ومكدر اولور ديمكدر • از خدا ترس ومترس از دشمنان
اللهدن قورق دشمندن قورقمه كه همه دارد خدايت در امان
زيرا خداى تعالى سني جميعسندن حفظ وامانده طوتر درشامت
دروغ كوى ميكويد دزشو از پنج خصلت اى پسر بش خصلتدن
ابراغ اول • تا نريزد آب رويت در نظر • تا كمسنك نظرنده سنك
يوزك صويى دوكلميه يعني عرض وحرمته نقصان ايرشميه • اولام
كوئى با مردم دروغ • اولا خلقه يالانى از سويلمه زانكه كردد
از دروغت بى فروغ • زيرا كه كذبكدن بى فروغ وبى اعتبار
اولورسن هركه استيزه كند با مستيزان هركمكه اولورله عناد
وخصومت ايده ابروى خود بريزد بى كمان شبهه سز كندونك
يوزى يوزى صوين دوكر ببين مردم هركه نبود ادب خلقك
قننده هركمك كه ادبى اوليه كه بريزد آب رو نبود عجب اكر آب روى
دوكله عجب اولمز بيت از خدا جوييم توفيق ادب بلكه ا
تش در همه افاق زد • اى پسر با مهتران كمتر ستيز • اى پسر
عالى قدرلر له ازرك چالشو وعناد ايلمه وز حماقت آب روى
خود مريز وحماقتدن يوزك صوين دوكمه • كر بعالم آب روى بايدت
اكرسكا عالمده آب رو وعرض كركسه • دايما خلق نكونلي بايدت دايما
سكا ايو خو كركدر • هركه اهنك سبكبارى كند هركمكه سبكلك
ايلر • از وى آب روى بيزارى كند عرض ووقار اندن بيزارلق
ايلر • مراد عرض ووقار پايمال اولور ديمكدر • جز حديث راست با

مردم مکوی خلقه طغری سوزلری غیری سویلمه نا نکرد آب
روی آب جوی تا سنک یوزک صوبی ارمق صوبی کبی اولمیه مراد آب
رو بلا زوالنه بر اولمیه دیمکدر از خلاف واز خیانت باش دور
خلافدن وخیانتدن ایراق اول تا بود پیوسته نور روی نور تا که
دایم سنک یوزکده اسلام وایمانک اشعار ایلر نور اوله کرهمی
خواهی که کوینده نکو اگر استر سیسک که سکا ایو دیلر وایو
سوزلر سویلیلر ای برادر هیچ کس را بد مکوی ای برادر
هیچ کسیه یرامز دیمه و نامعقول سویلمه **بیت** چو همواره کوئی
کرهم دم خرند میرظن نامنت بینکی برهند تا نباشی در جهان اند
وه کین تا که جهانده غصه لو اولمیه سن از حسد در روزکار کس
مبین حسد دن کمسنک حال و روزکارینه بقمه بلکه حق تعالی
حضرتی ویردوکنه شکر ایله **در بیان علامات ایمان می کوید**
اصل ایمان هست ششش چیز ای وحید ایمانک اصلی التی نسنه در
با تو کویم کر بدل خواهی شنید سکا دیه یین جان ودل ایله اشتدن
استرسک سه ازان ششش با یقین خوف ورجاست اول التی
نک اوچنجیسی یقین ایله خوف ورجادر پس توکل پس محبت با
حیاست صکره توکل صکره محبت دخی حیا ایله یعنی توکل ومحبت و
حیادر هرکرا نور یقین حاصل بود هر کیمه که نور یقین حاصل
اوله صاحب ایمان و روشن دل بود روشن دل ایمان
صاحبی اوله نور یقین دن مراد شول یقین در که عقابه متعلق
اولان خصوصلره ذره قدر شکی اولمیه نته کم حضرت علی کرم الله وجهه

بس

بیورمش در لوکشف الغطاء ما ازددت یقیناً نامهٔ اعمال اگر
نبود سپید اعمالک نامه سی اگر سپید اولیه یعنی کناهلو جوق
اوله رومباش از رحمت حق ناامید یوری حق تعالینک رحمتنده
نومید اولمه زیرا یقین سببی ایله رحمت خدایه لایق اولورسن
هرکرا نبود توکل باخدای هرکمک که خدایه توکلی اولمیه شاید
بروی بکیرد هلی های سکا لایقدر که آنک اوزره های های ی
اغلیه سن مراد آنک کبی کشینک حالی زیاده خراب ابدوکینی
بیاندر و من یتوکل علی الله فهو حسبه انکه حب حق نبا شد
دردلش اول کسه که آنک قلبنده محبت حق اولمیه از عمل
جز باد نبود حاصلش عملندن آنک حاصلی یلدن غیری اولمز
باشد ای بنده خدا را دوست دار ای بنده خدای دوست طوتجی
اول تارهی تو از عذابش درکنار تا سن آنک عذابندن کنا ره
قورتله سن ای برادر شرم از ایمان بود ای برادر شرم
ایماندندر بی حیا از زمرهٔ شیطان بود حیاسز شیطانک بلو
کندندر الحیاء من الایمان در بیان آنکه آب روی ازان
زیاده شد می فزاید آب روی از پنج چیز بش نسنه دن
آب روی زیاده اولور باتو کویم بشنو ای اهل تمیز سکا دییم
ایشت ای اهل تمیز اب روی عزت و حرمت و عرض و قار معنا سنه در
چون بکار خویش حاضر بوده چونکه کند و اینتکه حاضر اولمش
سن آب روی خویش را افزوده کند و آب رویکی زیاده
ایلمش سن مراد کار و خدمتده سعی و کوشش از دیاد عزت

وحرمت ايدوكني اشعار در بيت وكر بندة كوشش كند بندة وار
عزيزش بدارد خداوندكار وكر كند رابست در بندة كى زجانه
داري افندي بخر بندة كي از سخاوت روي افزون شود سخاوتدن عرض
ووفا زياده اولور وز بخيلي خرد ملعون شود وعقلسز
كسنه بخيل للكن ملعون اولور هركرا بر خلق بخشايش بود هر
كمالك كه خلق اوزره بخشايش وترحمي اوله آب روي اودر افزايش
بود آنك اب روي تزايدده اولور باش هردم بر دو بار وياوفا
دايم محول ووفا ايله اول تا بروي خويش بيني صد صفا تا كندو يوز كه
يوز صفا كوره سن مراد تحمل ووفا سبب صفا وحضور ايدوكني
بياندر تا بماند رازت از دشمن نهان تا كه سنك رازك دشمندن
نهان ومستور قاله سر خود با دوستان كمتر رسان كندو سركي
دوستلره ازرك ايرشدر تا نكردي بيش مردم شرمسار تا كه
خلق قتنده شرمسار وخجل اوليه سن آنكه خود ننهاد باشي به
ندار انى كه كندك قومش سن يرندن قالدرمه اي برادر برده
مردم مدر اي برادر خلقك برده سني يرتمه عيبلرني يوزلرينه
اورمه تا نذرد برده ات شخصي دكر تا كه برشخص دخي سنك
برده كي يرتمه وسني رسواي ايليه بيت مدر برده كس نهفام
جنك كه در برده باشد تراتر ننك با هواي دل مكن زنهار كار
كوكل ارزوسيله ايش ايلمه تا نيارد بس بشيمانيت بار تا كه او
صكره اكا بشيمانلق حاصل كتورميه بار عربيله بس اولوب معنى بوليه
اولور تا كه اوجوق بشيمانلق بمشنى كتورميه مراد المستشار مؤتمن

حسبنجم

حسبنجه هر خصوصده تأنی و مشاورت لازم ایدوکین بیاندر تاز
بانت باشد ای خواجه دراز ای خواجه مادامکه زبانك د
راز اوله دست کوته دار و هر سوز امتاز الکی قصه طوت
وهر جانبه سکرتمه زیرا اولخوی ایله الك بر نسنیه ایرشمز
هرکه قدر یه تا نباشد در جهان هرکمك جهانده بر قدر واعتبا
اولمیه زنده مشمار شن که هست از مردکان انی دریه صایمه
زیرا اول اولیلر دندر از قناعت هر کرا نبود نشانه هر کمك
قناعتدن نشانی اولمیه کی توانکر شاز دنش مال جهان جهانك
مالی ایچون غنی ایلر بیت ای قناعت توانکرم کردان که ورای
تو هیچ نعمت نیست بر عدوی خویش چون یابی ظفر جونکه
کند و دشمنك اوزره ظفر بولاسن عفو بیتس اورحم
متش درکذر عفوکی اوکوکه کنور وجرمندنکچ مثنوی
چونکه دوشمن باشدت دست رس مرنجانش کورا همین غصه
بس عدو زنده سرکشت بیرامنت به از خونا وکشته در
کردنت با تواضع ایله اول وادب ایله اولمق خوی ایله
صحبت پرهیزکاران می طلب صالحلرولك مصاحبتنی طلب ایله
فاسقلردن دور اولور ادب المرء خیر من ذهب بود باجوی
وبی آزار بین باش تحمل استه و آزار وضررسز اول تاکه
کردد در هنر نام تو فاش تاکه هنرده سنك نامك فاش
اوله ومشهور اوله همچو بر یاقتدر انا یانده هر زمانه
نك عالملری تریاق کبیدر قاتلانند جمله نادان جوز هر جمله

جاهللر زهر کبی قاتللردر تریاك فارسیی و تریاق عربیدر مه
دم از تریاق می یابد نجات مردم مرضلردن تریاقدن نجات و
خلاص بولور خود کسی از زهر کی یابد حیات بر کمسنه خود زهردن
نجه حیات بولور صبر و علم و حلم تریاق دلند بو اوچ خصلت
سنك کوکلك تریاقیدر حرص و بغض و کبر زهر قاتلدر بو اوچ
خصلت زهر قاتلدر سنك خدادن دور اولمکه سببدر نجه جمله
کار رهانان داد نیست جمله کارك نجز و زبدهسی ناندر و همکردر در
بر و بر دوستان بکشاد نیست قبوی دوستلر یوزینه اچقدر
الآیة ویطعمون الطعام علی حبه مسکینا ویتیما واسیرا احسنجه
اخلاق حمیده نك کزیدهسی سخاوت و احسان ایدوکنی بیاندر
بیت کرامت جوانمردی نان دهد مقالات بیهوده طبل تهیست
کرچه دانا باشی اهل هنر اکرچه عالم و هنرمند اولاسن خویش
را کمتر ز هر نادان شمر کند وکی هر جاهلدن احقر و کمتر صای
زیرا اولیاء الله اول سببدن عالی قدر اولدیلر که کندولرینی
کلبدن ایو طوتمدیلر شد دو خصلت مرد ابله را نشان ایکی
کمسنه ایکی خوی نشان اولدی صحبت صبیان رغبت بازنان
صبیلر ایله مصاحبت و زنلره رغبت در بیان زندگانی
کوید ناخوشی در زندگانی ای ولید ای ولید دیرلکده نا
خوشلق مردرا زخوی بد کردد پدید کشینک یرامز خویدن
ظاهر اولور زیرا یرامز خوی سببی ایله خلق ایله امتزاجی اتمکه
قادر اولمز انکه نبود مرد را خوی نکو اول کمسنه که انك خویی

ایو

ایو اولمیه مرده میدانش که زنده نبود او لی مرده بیل زیرا
اوزنده اولمز بوهم وجهدر انی مرده بیل ایله مرده که اودر
اولمز هرکه کوید عیب تو اندر حضور هرکمکه سنك عیبکی حضورده کذ
سویلیه می نماید راحت از ظلمت بنور سکا ظلمتده نور ایله
یول کوسترر زیرا که عیبلرکه مطلع اولوب خود بینلکدن
خلاص بولورسن **قطعه** از صحبت دوستان برنجم که اخلاق
بدم حسن نماید کو دشمن شوخ چشم بی باك تا عیب مرا بمن
نماید مرتبه هرکس که باشد رهنمای هرکمسه که سکا رهنما یب
اوله شکر اومی باید اوردن بجای انك شکرنی یرینه کتورمك
کرکدر حال خود را از دوکس پنهان مدار ایکی کمسه دن کندو
حالکی پنهان مستور ایله طوتمه از طبیب حاذق واز یار غار
طبیب حاذقدن ویار غاردن که مراد یار صادقدر تا توانی
با زنان صحبت مجوی مادام که قادرسن زنلر ایله مصاحبت
استمه راز خود را نیز با ایشان مکوی کندو رازکی دخی
انلره سویلمه زیرا البته فاش ایدرلر انچه اندر شرع باشد
ناپسند اول نسنه که شرع شریفده ناپسند و نامعقول در
کرداو هرکز مکرد ای هوشمند ای عاقل هرکز انك اطرا فنه
طولنمه هرچه را کردست خدا بر تو حرام هر نه نی که حق تعالی
حضرت سنك اوزرکه حرام ایلمشدر دور باش ازوی که
باشی نیك نام اندن ایراق اول که ایوادلو ومقبول خدا
اولاسن چونکه بکشاید در روی خدای چونکه خدای تعالی

رزق قوسینی اجر دل کشاد داد ونکی کم غمان قلبلی کشاد
ومسرور طوت والم وطارلقی ازکوستر مراد الرزق علی الله
حسبنجه رزقک سکا ایرشور رزق ایچون غمناک اولمه دیمکدر
قطعه قسمت رزقت زازل کرده آنذ جند بی رزق برا کنده کی
نابند زنده کبی بنده کبت سرمکش از قاعده بندکی تازه روی
وخوش سخن باش ای اخی کولن یوز لطیف سوزلو اول ای اخی
بیت تا بود نام تو در عالم سخی تا که عالمده نسنلک نا ملک سخی اوله
حرامت بود نان انکس جمشید که چون سفره ابرو بهم کشید
پس مخور انده رزق ای ابوالهوس ای ابوالهوس موت غمنی چوق
یه چونکه وقت امد نکرد د پیش و پس چونکه وقت کلمه اوکنه
وارذنه دونمز الآیه فاذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعة
ولا یستقدمون حسبنجه موت معین اولانسا عتدن نه
بر نفس اول ونه بر ساعت صکره واقع اولور دیمکدر سا
عتدن مراد بونده زمان قلیلدر دل زغل وغش همیشه
پاک دار دائما قلبکی غل وغشدن پاک طوت تا توانی در
درون کینه مدار مادامکه قادرسن قلبکده کین طوتمه
بیت دلم خانه مهر یارست وبس ازان می نکنجد
در وکین کس تکیه کم کن خواجه بر کرم دادر خویش
کنده جبارک رحمتی اوزره توکل یعنی حق تعالینک رحمتنه
اعتماد ایله جباردن مراد حق تعالی حضرتیدر بهترین
چیزها خلق نکو نست نسنه لرک ایو رکی ایو خویدر

بدل بنای در رحمت جبار خویش

خلق خلق نیك را دارند و نست خلق ابو خویی دوستند دوست
دوتزلر پس هر کمسنه که ابو خویه اوله مقبول خلق اولور بیت
ازین ناموربه محلی محوی که که خوانند خلق بسندیده خوی
رو فروتن شو همیشه ای خلف ای خلف بوری دایم تواضع ایدیجی
اول کیم بود ارایش اهل شرف زیرا اهل شرف و اولیاء اللهك
ارایشی و زینتی بود زسموا المرء فی التواضع قطعه جمعیت
همه خیرها در خانه دینست آن خانه را کلید بغیر از فروتنی
شرها بدین قیاس بیك خانه است جمع و آن را کلید نیست
بجز مائی و منی بونده ابو اوغل معناسنه در فروتنی تواضع و
مائی و منی کبر و عجب معناسنه در • آنکه باشد در کف شهوت
اسیر • اول کمسنه که شهوت نفس الندہ اسیر و کرفتار اوله
کرچه ازاد ست او را بنده کیر اکرچه ازاد در اما انی بنده
طوت زیرا بنده شهوتدر • کر توبینی ناکس را بارکاه اکر سن
بر ناکسك بارکاهن کوره سن حاجت خود را از وهرکز مخواه
هرکز اندن کندو حاجتکی استمه ناکس خسیس معناسنه در
بر در ناکس قدم هرکز مبر • ناکسك قپوسی اوزره هرکز قدم
استمه یعنی قپوسنه وارمه ور ببینی هم مرس از وی خیر و
کورورسك دخی اندن خیر صورمه تاتوانی کار ایله را مساز ما
دامکه قادرسن ایلهلك اشنی دوزمه و اکه معاونت ایلمه کار
فرمایش ولی کمتر نواز اکا ایش و خدمت بیور اما از زر
احسانه و رعایته ایله درد بشمنان می کوید از دو کس بر

حذر کن ای هوشیار • ایکی کمسه دن احتراز ایله ای هوشیار
تا نبینی بکشی از روز کار • تا روزکاردن نکبت وشدت کورمیه سن اول از دشمن که او استیزه او ست • اول دشمندن
پرهیز ایله که او عناد وخصومت ایدیجی در • وانکهی از صحبت نادان اوست • واندن صکره نادان ودوستک صحبتندن پرهیز ایله
عدو عاقل خیر من صدیق جاهل خویش را از نزد دشمن
دور دار کندوکی دشمنک قتندن ایراق طوت • یار نادان را از
خود مهجور دار • جاهل یاری کندکندن دور طوت • ای پسر کم کوی
با مردم درشت ای پسر خلقه درشت وسخت سویله • ور
بکوی از تو کردانند پشت وکر خلقه درشت سویلیه سن سندن
ارقه لرین دوندررلر مراد سندن اعراض ایلیه دیمکدر • بهتر
خلق میدانی کراست خویلک ایورکی کمدر ایکن بلور کمده وار در
بیلورمسن انکه داد انصاف انصافش نخواست اول کمسه که
خلقه انصاف ویردی وانلک انصافنی استمدی مراد انصاف
عدل دادی رضاء الله ایله دیمکدر مصراع ز شاهان عدل می باید
که هیچ بیت شاه نه بود از طاعت صد صال ده قدر یک
ساعت عمر که در و داد نکند چون حدیث خوب کویی با فقیر
جونکه فقیره خوب ولطیف سوز سویلیه سن به بود ز آتش که
پوشانی حریر • اکه انده یکدر که اکه حریر جامه کیدره سن
الکلمة الطیبة صدقة • خشم خوردن بپیشه هر سرور ست • یعنی
بوغمق هر سرورکه وصاحب دلک پیشه وعادتی در • تلخ باشد

از

از شکر شیرین تریست • خشمی زهر اتمك اچی در لیکن
معناده شکر شیرین رکدر زیرا انك سببی ایله نتیجه ثواب
حاصل اولور **بیت** تحمل چو زهرت نماید نخست ولی شهد
کردد چو در طبع ریست هر که با مردم نسازد در جهان هر
کمک جهان ند خلق ایله امتزاج ایلمیه زندکانی تلخ داردی کما
شبهه سز اچی و دشوار دیر للاطونه زیرا کسه ایله اختلا ط
وامتزاج اتمدوکندن ننه کم حصولی زیاده عسرت و مشقت ایله
میسر اولور • آنکه نشو خست و ندارد شرم نیز اول کسه که
کستاخدر بودخی شرم طوتمز • وانکه او ناپاك زادست ایدیرز
بلکه او بد اصل و ناپاك زاده در ای عزیز • از ملامت تا بمانی
در امان ملامت و تهمتدن تا امان و حفظده قالسن باش
دائم همنشین صالحان • دائم صالحلرك همنشینی و مصاحبی اول
مراد مخالطت و مصاحبت علما و صلحا ایله لازم ایدوکین اشعار در

در صفت عزت و خوری کوید چند خصلت آورد خوری
بروی یوزه یعنی کشی یه نه قدر خصلت خوارلق کتورر با تو کویم
کر همی کوی بکوی سکا دیه یم اکر دیه دیرسك اول آن باشد که
مانند مکس اول اولدرکه سکك کبی مرده ناخوانده شد
مهمان کس دعوت اولنمامش کسیه مهمان اوله **بیت** توقع
زند زهر مجلست • برانا از خودش ناترا نذکیست هر که مهمان
کسی ناخوانده شد هر کمکه دعوت اولنمامش ایکن بر کمسیه
مهمان اولدی • نزد مردم خوار و از ار رانده شد • خلف قند

خوار و ازار سوزلمش اولدی• دیکر ان باشندکه نادانی رود
بره دفی اولدرکه بر نادان کیدر• کتخدای خانه مردی شود
بر مردکه خانه سنه کتخدای اولور حالاکه اننك بو خصوص
رضاسی یوقدر کار کردن بر حدیث ان دو مرد اول ایکی مردك
سوزی ایله ایش ایلمك ازین جهلند دایم درنبرد جهلسیندن
دایم نبرد وجنك ده دیرلر درنبرد ند تقدیرینده درکه
جهلندن اولان اداة جمع الا معروف در• هرکه بنشنید زین
دست صدور هرکه عالی قدرلك اوزرینه اوتوره کر برسد
خواری بر ویش نیست دور اکر اننك روی وذاتنه خوارلق
ایرشه بعید دکلدر• صدور جمع صدر درکه بوینه عالی قدرلر
معناسنه در جمع را نبود چو بر قول تو کوش چونکه بو جمعلر
سنك قوللك اوزره قوللغی یوقدر یعنی سوزلك استماع ایلمزلر
صد سخن کر باشدت یك را مکوش اکر یوز سوزلك اوله
وسخندان اولاسن انلره برین سویلمه زیرا ضایع اولور
حاجت خود را مخواه از دشمنان• دشمنلردن کند وحاجتکی استمه
زین بتر خواری نباشد در جهان• جهانده بوندن بتر خوارلق
اولمز از فرومایه مراد خود مجوی• سفله دن کند ومرادکی
استمه تا نیاید مرترا خواری بروی تا سنك بوزکه خوار لق
کلمیه بیت هیچ بخشد باز ستاند مجوی سفله مروت که
شیی لا شیء بازن وکودك مکن بازی هلا• هلا زن وکودك
ایله اوینمه هلا هل معناسنه در تهدید ایچون استعمال

اولنور تا نكردى خوار وزار ومبتلا تاكه حقير وزار و
مبتلا اولميه سن در صفت يار موافق مى كويد در جهان
نيست چيزى ايد بكار در جهانده التى نسنه ايشه يارر اولا
يار طعام خوشكوار اولا بر كره يعنى مكرر اولميه خوشكوار منهضم
طعام خوش يار موافق در جهان جهانده هر موافق يار لطيف در بوده
يار مخدومى كه باشد مهربان كبر وشول مخدوم كه مهربان و
شفقتلو اوله مخدوم افندى معناسنه در بيت رفيق مهربان
يار همدم همه كس دوست ميدارندا ومن هم هرسخن كان را ست
كوئى ودرست هرسوز كه انى راست ودرست سويلرسن
كوئى بونه سويلرسن معناسنه در بيت از دنيا وانكه درو بى نفع
نيست دنيادن واول نسنه دن كه انده سكا نفع واو در يكدر الجه
ارزانست عالم در بهاش اول نسنه كه عالم انك بهاسنده او
حوزد در عقل كامل دان واز دل شاد باش عقل كامل بل ومسرور
ودل شاد اول دشمن حق را نبايد داشتن دوست حق تعا
لينك دشمنى دوست طوتمه كركمز يار كشتن جمله چون اخر
بدوست جمله نك رجوعى چونكه آخر حق تعالى حضرتنه در دشمن
دن مراد مؤمن اولميانكمسه ظالم وفاسد در عيب كس بااو
نمى بايد نمود كمسه نك عيبنى يوزينه اورمق كركمز زانكه نبود
هيچ لحمى غدوده زيرا هر لحم غدوده سز اولمز لحمات غدوده جمع
غده دركه لحم ده اولان بز معناسنه در مراد عيبه سز كمسه
اولمز ديمكدر از خدا خواه انچه خواهى اى پسر اول نسنه يى كه

استرسن خدادن استه‌ایسه‌ن نیست در دست خلایق تیغ
وضرب خلایقه الندی دکلدر بلکه جمیع سنن حق تعالینک دست
قدرتنده در (وضربه) بنده کانرا نیست ناصر جز الله بنده‌لره اللهدن
غیری ناصر ومعین یوقدر یاری از حق خواه واز غیر مخواه
معاونتی حق تعالی حضرتندن استه خیر الناصرین در وانک
غیریدن استمه زیرا هیچ بر کمسه بر نسنه‌یه قادر دکلدر انکه
از قهر خدا ترسد بسی اول کمسه که حق تعالی حضرتنک قهرندن
زیاده قورقر بی کمان ترسند از وی هر کسی شبهه سز هر بر
کمسه اندن قورقر از بهر گفتن زبانرا هر که بست نامشروع
نامعقول سویلمکدن هر کیم که دلینی بغلدی کرد شیطان لعین
را زبر دست شیطان لعینی زبر دست و زبون ایلدی کس نیابد
هیچ خیر از هیچ کس کمسه بشی کمسه دن بشی نسنه بولمز یاد
کیر از ناصح خود این نفس کندو ناصحکدن بو نفسی بیلد طوت
این نفس این سخن معناسنده در نیست اول دوستی اندر
ملوک اولا پادشاهلردن وفا ودوستلق یوقدر این
سخن با ور کن از اهل سلوک اهل سلوکدن بو سوزه اعتقاد
ایله اهل سلوکدن مراد مشایخ در سفله را با مروت منکری بر
سفله‌یه مروت ایله نظر ایلمیه‌سن یعنی سفله‌دن مروت کلمز هیچ بد
خوی نیابد مهتری هیچ بر بد خوی اولولق بولمز هر که بر مال کسان
دارد حسد هر کیم که کمسه‌لرک مالی اوزره حسد طوتر بو
زحمت برد ماغش کی رسد انک دماغنه چی زحمت رایحه‌سی ایرشو

انکه

انكه كذابست مي كويد دروغ اول كسه كه كذابدر بيلانه
سوبلر نيست اوراده وفاداري فروغ وفادارلقده آنله
فروغي وصدقي اولمز در بيان اهل سعادت ميكويد هركرا اسه
كار عادت باشدش هركمله اوج ايش آنك عادتي اوله از
جهان بخت وسعادت باشدش جهانده اكه بخت وسعادت او
لور تا تواند چيزي منت كند مادامكه قادر سن برنسنه منت
سز ايده خويش را مستوجب رحمت كند كندوسني حق تعالى حضر
تنده رحمته مستوجب ولايق ايده هركرا بيني براه ناصواب هر
كمي كه ناصواب ونامشروع بولده كوره سن سن بر اهلسن ارتا يا
ب ثواب انك باشني بوله كتور يعني صراط مستقيمه اكه دليل اوله
نا ثواب بوله بيت بگمراه گفتن نكو ميرو گناه تمامست وجور تو
زحمت خود را زمردم دور داز كند ورحمت وجوركي خلق
دن ايراق طوت بار خود بر كس ميفكن زنهار كندو يوكي
زنهار كمسه اوزره براقمه مراد كمسيه الم واضطراب ويرمه
ديمكدر بيت خدارا برانه بنده بخشايشت كه خلق از وجودش
در آسايش است در بيان شكاري ميكويد كه همي خواهي كه
باشي رستگار اگر استرسيك كه قورتلمش اولاسن رنج
مكر داني اي برادر از نسه كار اي برادر اوج ايش ده بوز
دوندرمه اولادين بود حكم قضاش اولا اول انتهك قضا
سنك حكمني كورملك واندن ايدوكني ادراك ايلك بعد ازانه
جستن بجانه ودل رضاش اندن صكره جان ودل ايله اندر

ضاسني استملك بيت رضاء دوست كني طلب بنده مقبل
قبولكم ديجا نه هر سخن كه جانان كفت. جيست سيوم دوربو
دنه از جفا اوجنجي سي جفادن اراق اولمقدر هركه اين دارد بود
اهل صفا هركمكه بو اوجنجي نسنه طوتر اهل صفا اولور هركه دا
رد دانش وعقل وتميز هركمكه علم وعقل وادراك طوتر جزء
حق نبخشد هيج جيز حق تعالى حضرتندن طريقه ورضا سنندن غيري
ايله هيج نسنه احسان ايلمز صدقه كالو كردد بار ربا بر صدقه
كه ريا ايله الوده اوله كي بودان جيز مقبول خدا اول نسنه
تجين خدانك مقبولي اولور صدقده اولان دال ساكن اوقنور
وزن ايجون كر عمل خالص بكردد هيج زر اكر عمل زركبي خالص وپاك
اولميه مقبول حق اولمز قلب را تا قد نبا دد ر نظر زيرا صراف قلبي
نظرينه كتورمز و قبول ايلمز بانوكر باشي اندر روزكار مادامكه
زمانه ده غني اوله سين نفس را از ارزوها دور دار نفسكي
ارزولردن اراق طوت زيرا نفسه تبعيت مقبول دكلدر در
صفت صدق وامانت وسخاوت مي كويد چار جيز است
از كرامات بحق دورت نسنه حق تعالينك كرامتلريدر ياد
داريش جونه زمن كيري سبقه اني ياد طوت جونكه بنده سبقه
طوترسن اولا صدق زبانت در سخن اولا سوزده زبانك صد
قي در يعني يلان سويليه سن بعد از ان حفظ امانت فهم كن انده
صكره امانتي حفظ دركه خيانت ايلميه فهم ايله سن سخاوت هست
از فضل اله صكره سخاوتدركه الله تعالينك فضل واحساننددر

ففض

فضل حق دان کر نظر داری بکاه حق تعالینک فضلنی بیل اکر نظرکی
خیانتدن حفظ ایتمه سنکه نامحرم ونامشروعه باقیمسی ناتوانی
دور باش از سود خوار مادامکه قادرسن سود خواردن ایراق
اول زانکه هست از دشمنان کردکار زیراکه اول تعالینک دشمنی
ندندر سود خوار شول کمسه درکه زیادهیه صاتمغچون النه
نه کیرسه صقلر توتر کینه الکه مطر باز دیرلر هرکرا حق داده باشد
این چهار هرکمه که حق تعالی حضرتی بودردی ویرمش اوله باشد
آنکس مؤمن و پرهیزکار اول کمسه مؤمن وصالح در بیش مردم
هرکه رازت کرد فاش خلق قتنده هرکمکه سنک رازکی فاش ایلده
همدم ان ابله باطل مباش اول باطل ابله ایله همدم ومصاحب اوله
هرکه باشد مانع وعشر وزکات هرکمسه که عشر وزکاته مانع اوله
آنکه غافل وار بکذارد صلات اول کمسه که نمازی غافل کبی ادا ایده
یعنی که خشوع وخضوع اوزره ادا ایتمیه برحذر باش از جنانکس زنهار
زنهار انجلین کمسه دن حذر اوزره اول تا نباشی در جهان بسیار زار

در صفت خشم وقهر می کوید درکذار از چار خصلت زنهار زنهار
دورت خصلتدن کچ تا نسوزد مرترا بسیار فار تا سنی آتش چوق
یاقمیه ناردن مراد آتش دوزخ در لذت عمرت اکر باید بدهر اکر
سکا زمانده عمرک لذتی کرکسه یعنی عمردن برخوردار اولمق مرادک
ایسه باش دایم برحذر از خشم وقهر خشم وقهردن دایم حذر
اوزره اول یعنی کمسیه غضب ایدوب قهر وهلاک ایلمه دیمکدر بعض
نسخه ده مدت عمر واقع اولور چون نکرد خلق باخلق تو راست

اكرمرد ملكك خوينه اويه سنى رها ومقبول در تركيب معنا بيه
بود كه اكر مرد ملك خوني ايله دوزله رواد ر اى برادر تكيه
بر دولت مكن اى برادر دولت اوزره تكيه لنمه يعني تكيه ايلمه
باد دار راز ناصح خود اي سخن كند وناصحلرك بو سوزى ياد
طوت سود نكند كر بزه از قضا اكر قضادن قچاسن فايده ايلمز
زيرا اندن خلاص متيسر دكلدر • هركه مى ايد بدان مى ده رضا
هر نكه خدادن كلور اكا رضا وير زانكه حاصل نيست دل مر
سند دار • اول نسنه دنكه حاصل متيسر دكلدر بو كوكلي قانع و
راضي طوت هركه اوبا دوستان يك دل بود هر كمكه او دوستلر
ايله متفق اوله جمله مقصود دلش حاصل بود انك كوكلنك جميع
مقصودى حاصل اولور بو معنى دركه اكه كوكلنك جميع مقصودى
حاصل اولور **در بيان بى وفائى ميكويد** در جهان داني كه كردد
معتبر بيلور ميسن كه جهانده كم معتبر اولور • انكه او را بالك
از خوف و خطر • اول كمسه اكا بلا وخطردن خوف وباكى اولميه
كم كند باكس وفا اين روزكار بو روزكار كمسه وفائي ازايله
جور دارد نيستش با مهر كار جور طوتر انك محبتي ايله ايشى يوقدر
انكه با نور روز غم مى بست كار اول كمسه كه غم كونى سنكله ايشى
بغلدي روز شادى هم بر بستش زنهار سرور وحضور كوني زنهار
اني صور ورعايت ايله بعض نسخه ده بويله دركه روز شادي هم
بر كنش زنهار سرور وحضور كوني هم اني سينه كه جمله مراد انك
كوكسيه رعايت ايدوب اندن فراغت ايلمه ديمكدر • روز نعمت

كس

کم تو بر داری بکس نعت وجفو ر کونی الکه بر کمسه ایله
اختلاط و امتزاج ایدنه سن روز محنت باشدت فریاد رس
محنت و غم کونی سکا فریاد رس و معین اولور بیت هرکه فریا
د رس روز مصیبت خواهد کو در ایام سلامت بجوانمردی
کوش حونه بیابی دولتی از مستعانی چونکه حق تعالی حضرتنده
بر دولت بولاسن اندران دولت مراز دوستانه اولدو
لتده دوستلرکده منقطع اولمه مرتبا هر کسی که او بر غم بود
هر کمسه که او غمده سنک ایچون طولوله یعنی خیر خواهک اوله
سندن جدا اولمه چون رسد شادی بهمان همدم بود چونکه سرور
ایرشه بنه اول همدم و مصاحب اولور مراد دوست صادق و
یار موافق بو وجهله اولدوغن بیاندر در بیان معرفت حق می کوید
معرفت حاصل کن ای جان پدر ای بابانک جانی معرفت حاصل ایله
تا بیابی از خدای خود خبر تا که کندو خداکدن خبر بولاسن
معرفتدن مراد بونده معرفت الله که اولیاء الله دن غیری بر
کمسه اکا وصول بولمزنته کم منطق الطیر نام کتابنده شیخ
عطار حضرتلری که بو کتاب انلک درکتور مسندر جناب قدس
وصوله یدی وادیدن صکره میسر اولور برینی وادی معرفتدر
مثنوی کفت ما را هفت وادی در رهست چون کذشتی
هفت وادی درکهست و ابنا مدد رجهان زین راه کس
نیست از فرسنکک او اکاه کس چون نیامد باز کس زین راه
دور چونه دهندت الکهی تا صبور چون شد زاین جایکه

سر به كي خبر يافت دهند ايه بي خبر هست وادي طلب اغاز
كاركار وادي عشق است ازان پس بي كنار پس سوم زانه و
ادي امد معرفت پس چهارم وادي استغنا صفت هست پنجم وا در
توحيد پاك پس ششم وادي حيرت صعبناك هفتمين وادي
فقرست و فنا بعد ازان وادي روشن نبود در واد ركشش
امنجا و روشني كرددت كر بود يك قطره قارم كرددت هركه
عارف شد خداي خويش را هركيمسه كند وخداسني بيلجي اولديه
در فنا بيند بقاي خويش را كندونك بقاسني فناده كورر مراد
زنده كندونك وجودني محو وفاني بيلور ديمكدر هركه او عارف نشد او
نيست هركيمسه كه او عارف اولميه او ديري دكلدر قرب را لايق
وارزني نيست حق تعالى حضرتنك قربنه لايق و ادرينه دكلدر
هركه او را معرفت حاصل نشد هركيمسه كه معرفت الله حاصل
اولميه مراد قرب و وصال الهي متيسر اولميه ديمكدر نفس خود
سن را چون شناسي با هوا چونكه محبت سببي ايله كند و نفسكي اكليه
حق تعالى را بداني با عطا حق تعالى حضرتني عطا ايله بيلورسن هوا بونده
محبت معناسنه در من عرف نفسه فقد عرف ربه هركه او را معرفت
بخشد خداي هركيمسه كه حق تعالى حضرتي اكه معرفت باغشليه
غير حق را در دل او نيست جاي آنك قلبنده حقدن غيريه
يربوقدر نزد عارف نيست دينار اخطر عارف قتنده دنيانك
شرف و قدري يوقدر بلكه بر خود نيستش هرگز نظر بلكه انك
هركز كند و سنه نظري يوقدر خطر بونده شرف معناسنه در

بيت بهرد مستياي دنيا خشت كه هر مدتي جاي ديكر كشت
معرفت فاني نشدنه در وله بود معرفت انده فاني اولمقه اولور
هركه فاني نيست عارف كي بود هر كمكه اولخدا ده فاني دكلدر
نجه عارف اولور ويه دنه مراد خراد ر فاني اولمقدن مراد اخلا ق
ذميمه دنه بر اثر قالمامقدر عارف از دنيا و عقبا فارغست
عارف بانده اولان دنيا و عقبادنه فارغ در زانجه باشد غير
مولي فارغست اولمسنه دنكه حق تعالي حضرتندنه غيريه اوله
فارغ در بيت مي حرف وحدت كسي نوش كرد كه ديني وعقبا
فراموش كرد نته كم الدنيا حرام علي الاخرة والاخرة حرام علي
اهل الدنيا وهما حرامان علي اهل الله همت عارف لقاي حق بود
عارفلك فكر و همتي حق تعاليلنك جمال شريفي در زانكه خود را در
فاني مطلق كند زيراكه كندو سنده فاني مطلق در اثر قالماملق
مصراع يك دم ديدار دوست هر دو جهانش بهاست باجه
ماند اين جهان كويم جواب بو جهان نيه بكزر جواب ديم وبيا
ايليم انكه بيند ادمي چيزي بخواب اول نسنيه بكزر ادمي دو
شندكه كورر چون شود از خواب بيدار اي عزيز چونكه خوابدن
بيدار اوله اي عزيز حاصل خوابش نباشد هيچ چيز اكه
خوابدا منفعت وحاصل هيچ نسنه اولمز بيت عرورا نعمة جهانك
دولتينه نجاتي دوشدي سلطان اولدكمي همچنين چون زنده افتا د
ومرد بو كلين بر ديره دوشدي هيچ چيزي از جهان با خود
نبرد كند وايله جهاندنه بر نسنه التمدي هر كرا بود دست كرد ا زنكو

هر کمکه ایو عملی اولمشدر دروه عقبا بوه همراه او عقبا بوله
اکه یولداش اولور **بیت** خداوند دولت عمر دین خورد که دنیا
بهر حال می بکذرد این جهانرا چون زنی دان خوب رویه بو جها بی
بهر خوب صورت کبی بل خویشتن آرایداندر بیش شوی کندو سنی
زوجنه او کنده زینت ایلر مرد دایی بپرورد اندر کنار ارتی
قوجاغنده بسلر مکر و شیوه می نمایدبی شمار وبی حساب مکر
وشیوه کوستر ربی کمان سازد هلاکش ناکهان شبهه سز
ناکهان انی هلاک ایلر چون بیابد خفته شو یش از زمان
چونکه اول زمان کند ونده اریی اویومش بوله برتو باداره
عزیز بر هنر ای زیاده هنرمند عزیز سنک اوزرکه اولسون
که چنین مکاره باشی بر حذر کن بو نجلین مکاره دن حذر اد
زره اولسین مکاره دنیاده مکر اید بی معناسندر که بونده
مراد دنیادر **در صفت ورع می کوید** در ورع ثابت
قدم باش ای پسر ای پسر ورعده ثابت قدم اول کر همی خواهی
که کردی معتبر اکر استر سیک که معتبر و عالی قدر اولهسین
خانه دین کرددا باد از ورع دین خانه سی تقویدن معمور
اولور لیک می کیرد خرابی از طمع لیک طمعدن خراب لق طوتر
قطعه اکر پرسی طمع راست بدر کیست بکوید سلاد را اقبار
الهی و کر کوبی که کارست چیست کوید بخواری از لئیمان کام
خواهی ورش بر پسی ز زحمت کار کوید بعنت های فرمان عمر کاری
هر که از علم و ورع کیرد سبق هر کمکه علم و تقویدن سبق

طوتر دور پابد بود نش از غیر حق اکا حق تعالینك غیری پسند
ایراق اولمق کرك ترسه کاری از ورع پیدا شود حق تعالی
حضرتندن قورقملق تقویدن ظاهر اولور هرکه باشد بی و
رع رسوا شود هرکه که کند و سنی ورع ایله طوغری ایلدی چنینش
آرامش از بهر خداست اناکه حرکت سکونی الله ایچون درکه انده
هرکز بر پا اولمز اناکه از حق دوستی دارد طمع اول کمسه که
حق تعالی حضرتندن دوستلق امید طوته یعنی دوستلق دعوا
ایله در محبت کار دانش بی ورع تقواسز انی محبتده یلانجی بل
زیرا علامت محبت هیچ بر وجهله اکه مخالفت ایلمه دیمکدر
چیست تقوی ترك شبهات و حرام تقوی شبهه لولری و حرامی ترك
ایلمکدر از لباس و از شراب و از حرام لباس و شراب و طعام
دن هرچه افزوداست اکر باشد حلال هر نسنه که قدر حاجتدن
زیاده در فرضا اکا حلال اوله نزد ارباب ورع باشد وبال
تقوی اربابلرینك قتنده وبال اولور زیرا حق تعالیه توکل ایتمه مشدر
قوله تعالی ان اکرمکم عند الله اتقیکم چون ورع شد یار با علم و عمل
چونکه علم و عمله تقوی یار اولدی حسن اخلاصت بباید تا خلل نقصان
سز یعنی تام حسن اخلاص کرك زیرا شجرهٔ طاعت و عبادتك کوکی
اخلاص در ناکهان ای بنده کر کردی گناه ناکاه ای بنده اکر کناه
ایلدی کسنه توبه کن در حال و عذر ان بخواه فوری توبه و آنلك عذ
رله چون کناه نقد اید در وجود چونکه وجوده حاضر کناه کلده
توبه اید ندارد هیچ سود کلیجك توبه اکه هیچ فایده طوتمز بس هر

كناه مادرا اولور همان اول حالده توبه ایلمك كرك در انابت

كاملي كردن خطاست انابت وتوبه ده كامل لك ایلمك خطا در بر

امید زندكاني بي وفاست حیوة امیدیله اوزره زیرا حیوة بي وفادر

كمسه نك معلومي دكلدر كه هر كسك مدت حیوتي نه مقدار در بیت

بر لب منتظرم اي ساقي فرصتي دان كه ز لب تا بدهان این همه

نیست **در صفت خدمت میكوید** تا تواني اي پسر خدمت

كزين اي پسر مادامكه قادرسن خدمت اختیار ایله تا رود

اسب مرادت زیر زین تا سنك مرادك اتي بر التنه كیده یعني

مرادتك حاصل اوله دیمكدر من خدم خدم حسبنجه خدمت سبب

سیادت وسعادت در ایدوكنده اشتباه یوقدر بند چونكه خدمت

مردان كند بر بند چونكه مردانه خدمت ایده مراد اندن اولیادر در

خدمت اوكنبد كردان كند دور ایدیجي فلك انك خدمتني ایلر

بهر خدمت هر كه بر بندد میان هر كمكه خدمت ایچون اوتوروب بل بغلیه

باشد از افات دنیا در امان دنیانك آفتلرندن امانده اولور

هر كه پیش مقبلان خدمت كند هر كمكه مقبللر اوكنده خدمت

ایدر ایزدش با دولت و حرمت كند الله تعالی حضرتي اني دولت و

حرمت ایله ایلر مقبلاندن مراد بوندن مقبولانیدر دركاه احدیت

ومقربان باركاه صمدیت در مقبل سعادتلو ودولتلو معنا

سنه در كه الف ونون جمع ایچوندر خادمانرا هست در

جنت ماب خادملره جنتده ماب واعتبار وارد در روز حشر

بي حساب وبي عقاب قیامت كوني حساب سز وعذاب سز جاد

مانن جمع خادمدر خدمتکارلر معناسنه در عجم ده بازار کیده
کمسنه یه خادم دیرلر رومده بازاره کیدنه دیرلر خادمان بما
شفند اخوانرا شفیع خادملر قرداشلرینه شفاعت ایدیجی اولورلر لر
جاه ایشانند درجهان باشد رفیع جهانده انلرک یری رفیع ده
عالی اولور گرچه خادم عاصی ومفسد بود اگرچه خادم عاصی و
مفسد اولور بهتر از صد عابد ممسک شود یوز ممسک عابدده
ایو اولور بود وشود بوده است معناسنه در خادمانده
مراد اولیاء الله طایفه‌سنه خدمت ایدنلردر خادمی را کر کفاف
نفس نشود بر خادمکه اگر کفاف نفسده زیاده قیدده اوله
دور از اهل سعادت میشود سعادت اهلندن دور اولور زیرا
نفس پرور اولور اهل سعادتدن مراد اولیاء الله در بنده
کان حق بر جان باختند حق تعالینک بنده‌لری چونکه جانلرینی
فدا ایلدیلر اسب همت تا ثریا تاختند همت اتینی ثریایه چابلدیلر یله
مراد راه حقده بذل روح سببی ایله عالی قدر اولدیلر دیمکدر در
سخا کوش ای برادر در سخا ای برادر سخایه چالش سخایه
تا بیابی از بس شدت رها تا که شدتدن صکره رها بوله سن شدت
فتح لفظ معناسنه در که مراد درد و بلادر رهایی خلاص معناسنه در
مراد حضور وصفادر بیت کرم خوانده ام سیرت سروران غلط
گفتم اخلاق پیغمبران باشد دایم دوست جوانمرد ای اخی
ای اخی متصل جوانمرد وسخی اول زانکه نبود دوزخی مرد سخی
زیرا که سخی کمسنه جهنملو اولمز در رخ مرد سخی نور صفاست

سخی مردک یوزینه نور و صفا واردر زانکه در جنت قرینش
مصطفی است زیراکه جنتده قرین و همسایهٔ مصطفی در صلی الله
علیه وسلم اسخیا نرا با جهنم کار نیست سخیلرک دوزخ ایله ایشی
یوقدر جای ممسکا جز میان نار نیست بخیلک یری آتش ایچنده
غیری دکلدر حق تعالی بر در جنت بوست حق تعالی حضرتی جنتک
قپوسی اوزره یازدی این که جای اسخیا باشد بهشت بونی که
سخیلرک یری جنت اوله کار اهل بخل را ابلیس دانه اهل بخلک
اشنی تلبیس و نامعقول بل از جهنم همدم ابلیس دان دوز خه
ای ابلیسه همدم و مصاحب بل هیچ ممسک نکذرد سوی بهشت
هیچ بخیل جنت جانبنه اوغرامز بلکه اوراکه رسد بوی بهشت
بلکه اکا جنت رایحه سی بیله ایرشمز انکه مبحر اند مرد را
سقر اول نسنه که اکا سقر اوقورلر یعنی قرآن عظیمده که
واردر اهل کبر و بخل را باشد مقر کبر و بخل اهلنه مقر اولدی
سقر جهنم طبقاتندن بر طبقه نک اسمیدر مقر قرار ایده جک یردر
ای پسر در مردمی مشهور باش ای پسر کرم و مردلکله
مشهور اول از بخل و از تکبر دور باش بخیل لکدن و کبردن
دور اول با سخا باش و تواضع پیشه کیر سخا ایله اول توا ضی
کندوکه عادت و صنعت طوت یعنی تواضع ایله تا شود روی
دلت بدر منیر تا سنک قلبک یوزی بدر منیر اوله مراد نور
الهی ایله قلبک منور اوله دیمکدر **در صفت افعال شیطان**
می کوید چار خصلت فعل شیطانی بود دورت خصلت شیطانه

منسوب

منسوب فعل در دان اینهامرکه رحمانی بود بونلری بیلور هرکمکه
رحمانی اوله عطسه مردم چو بکذشت از یکی کشینک عطسه سی چو
بردن کلدیکی باشد ان از فعل شیطان بی شکی اول عطسه نک
سز شیطانک فعلندن اولور خون بینی نیز از شیطان بود بینینک
قانی دخی شیطاندن اولور انکه ظاهر دشمن انسان بود اول
شیطانکه انسانک دشمنی ایدوکی ظاهر در عطسه اقسر مقابینی
بورن حامیازه فعل شیطانست وقتی اسنمک و قوصمق شیطانک
فعلی در ای پسر ایمن مباش از مکر وی ای پسر انک مکرندن
امین اولمه حامیاز وحامیازه اسنمک معناسنه در در صفت
منافق می کوید دور باش ای خواجه از اهل نفاق ای کشی اهل
نفاقدن ایراق اول درجهنم دان منافق او تاق منافقلک وتاق
ومقامی جهنمدر بل وتاق حجره معناسنه در سه علامت در منافق
ظاهرست منافق ده اوچ علامت ظاهر در زان سبب مقهور
قهر قاهرست اول سببدن قاهرک قهرینک مقهوریدر قاهردن
مراد حق تعالی حضرتی در وعدهای او همه باشد خلاف انک
جمیع وعدهلری خلاف اولور که بر سبی بر بنه کتورمز قول او نبود
بغیر از کذب ولاف انک سوزی کذب ولافدن غیری اولمیه مؤمنا
نراکم رعایت میکند مؤمنلره از رعایت ایدر هم امانت را خیانت
میکند هم امانته خیانت ایدر نیست در وعده منافق را وفا
وعده ده منافقک وفاسی یوقدر زان نباشد در رخش نور صفا
اول سببدن انک یوزنده نور وصفا اولمز تا بیندار ای منافق

امین زنهار منافق امین صانمیه سن نیست باشرش از وروی
زمین انك شرنه یر یوزنده یوقدر از منافق ای پسر پرهیز کن
ای پسر منافقدن پرهیز وحذر اوزره اول تیغ را از بهر قتلش
تیز کن تیغکی انك قتلی وهلاکنده اوتوری کسکین ایله با منافقه
هر که همره میشود هر کمکه منافقه یولداش اولور منزل او درك
هم چه میشود انك منزلی جاهل دبنده اولور قوله تعالی ان المنا نفین
فی الدرك الاسفل من النار درك بوننده دیب معناسنه درجه
دن مراد بونده چاه دوزخدر **در صفت متقی میکوید** سه
علامت باشد اندر متقی متقیده اوچ علامت اولور کی نشود نسبت
تقی را با شقی متقی لق شقیه چقرز مناسبتی ومشابهتی اولور بر حذر
باش ای تقی از یار بد ای صالح یرامزدن یعنی یرامز بولداشدن حذر
اوزره اول یار بددن مراد فاسق وشقی در نابینداز دنیا در دره
کابد تا سنی نامعقول ونا مشروع ایشه اتمیه کم رود ذکر وغش
بر زبانش کذب وذکری انك زبانی اوزره از واقع اوله از طریقه کذب
باشد بر کرانه کذب طریقندن کنارا اوزره اول از حلال پاك کم کیر
ندکام پاك حلالدن ازمراد طوترلر تا نیفتد اهل تقوی در حرام
اهل تقوی تا حرامه دوشمیه **در بیان نمامی کوید** هر کرا باشد
سه خصلت در سرشت هر کمکه ذاتنده اوچ خصلت اوله باشد
انکس بی شك از اهل بهشت اول کسه شك سز اهل بهشتدن او لور
شکر در نعما وصبر اندر بلا نعمتلرده شکر وبلالرده صبر میدهد
آینه دلرا جلا کو کل آیینه سنه جلا ویرر هر که مستغفر بود اندر کناه
ومنا

هرکه

79

هر کمکه کناهدن استغفا رایدیجی اوله حق زنار دوزخش دارد
نکاه حق تعالی حضرتی انی دوزخ آتشندن نکاه طوتر یعنی حفظ
ایلر بیت بترس از کناهان خویش این نفس که روز قیامت قیامت
نترنکس هر که ترسد از اله خویشتن هر کمکه کند والهندن قورقسه
خواهد او عذر کناه خویشتن اول کند وکناه عذرن دیلر مثنوی
کنونت که چشمت اشکی بیار زبان در دهانست عذری بیار نه
بپیوسته باشد روان در بدن نه همواره کردد زبان در دهن کنون
بایدت عذر تقصیر کفت نه چون نفس ناطق زکفتن بخفت معصیت
را هر که بی در پی کند هر کمکه معصیتی بی بی ارد بجه ایدن ایزدش
از اهل رحمت کی کند حق تعالی حضرتی انی رحمت وجنت اهلندن قچن ایدر
ای پسر دایم باستغفار باش ای پسر دایم استغفار ایله اول و
زیدان مفسدان بیزار باش فاسقلردن و مفسدلردن بیزار
و دور اول بیت هر انکس با با سایان نشست زنجیر نا بار
سایان برست درصفت صدقه میکوید کر کنی خیری بدست
خویش کن اکر انته ایجون بر خیر ایلر سک کندو الکله ایله خیر خود را
وقف هر درویش کن کند و مالکی هر درویشه وقف ایله مراد
مالکی درویشلره بذل ایله دیمکدر خیر ثانی مال معناسنه در نته کم
بو آیة کریمه ده ایله در قوله تعالی وانه لحب الخیر لشدید یک درم
کانرا بدست خود دهد بر درم که انی کندو الکله ویرلر به بو
ران کزی او صد دهد بیکدر اندنکه اردنجه یوز ویرلر بخششی
خود بکی خرمای تر اکر کند لک بر دانه تازه خرما باغشلیه سن بهتر از

بعد تو صد مثقال زر بستدنه صکرہ یول مثقال النون باغشلمقدہ
یلہ در مثنوی زر و نعمت اکنون بده کان قست کہ بعد از تو بیرون از
فرمان تست بہ پیشان امروز کہ پنجہ جست کہ فردا کلیدش از دست
تو باخود ببر توشۂ خویشتن کہ شفقت نیاید ز فرزند و زن کسی
کوی دولت ز دنیی ببرد باخود نصیبی بعقبی نبرد هرم بخشیدہ
مکن باز رجوع هرنکہ باغشلدك اکہ رجوع ایلمہ یعنی اخوالدینہ
الہ کرز با افتادہ از دست جوع اکر ایقدنہ دشمن ایسلك فترہ
جوع الندہ یعنی هرنہ قدر فقیر اولور ایسلك این بدین ماندکہ
شخصی فی کند بواکہ بکرز کہ برشخص قوص مراد احساننہ بر رجوع در
باز میل خوردنان فی کند کیرو اول فی اولنمشی یمکہ میل ایدہ مصراع
اولدہ فی مصدر در مصراع ثانیدہ فی اسم مصدر در بو اعتبار لہ فا
فیہ بولنور و اصلی همزہ ایلہ در کہ فی در باپسر کرچیز کی بخشد بدر
الحر بید ر پسر نہ برنسنہ جلہ باغشلیہ میرسد کہ باز کیرد از پسر
لایق در اکہ پسرندہ کیرو طوتہ یعنی الہ ای پسر با مال و زر شادہ
محوکی ای پسر مال و زر ایلہ سرور اتمہ یعنی مال و زرم وار در دیو
مسرور اولمہ انلہ کسی را دادہ دیکر مکوی اولہ نسنہ یی کہ کمسیہ
ویرمش سن کیرو سویلمہ شادی دنیا سراسر غم بود دنیانك سروری
باشندن باشنہ غم اولور زیرا عاقبت حلالہا حساب و حرامہا عذاب در
سور او را در عقب ماتم بود آنك سورنك صوکندہ ماتم اولور سور
بونده دوکون معناسنہ در عقب قافك کسریلہ صوك معناسنہ در
بیت حافظ ز غم و کریہ کہ برداخت بخندہ ماتم زدہ را داعیہ سور نماند

ست

ست امر لا تفرح زد دنیا کوش دار دنیا ایچنده لا تفرح امرینی کوش
وحفظ طوت لا تفرح نهی حاضر در باب را بجد ندرکه خطاب قارونه
درکه دنیاده بر قدرت وغنایه واصل اولدیکه بیانی ممکن دکلدر
قومی اکا ایتدیلرکه سکا ویریلین مال بی کراندن اوتوری مسرور اولمه
زیرا حق تعالی حضرتلری مسرور کمسنه لری سومز نتهکم قرآن عظیمده
بیورر قوله تعالی اذ قال له قومه لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین
جای شادی نیست دنیا هوش دار دنیا سرور یری دکلدر عقل طوت
یعنی فهم ایله شادمانان را ندارد دوست دار حق تعالی حضرتلری مسرور
اولنلری دوست طوتمز این سخن دارم ز استادان سبقه بو سوزی
استادلردن درس طوتدم آیة کریمه ده خود مفرح در کر فرح
دارد ز فضل حق روا است اکر حق تعالینک فضل واحساننده سن
ور طوتر ایسک روادر لیکن از دنیا فرح جستن خطاست لیکن
دنیادن سرور استملک خطادر یعنی دنیا ایچون مسرور اولمق خطادر
زیرا فانی در ای پسر با محنت وغم خوی کن ای پسر محنت وغمه خوی
ایله روی دلرا جانب دلجوی کن کوکلک یوزنی دلجوی جانبنه ایله
دلجویدن مراد باری تعالی در قلبکی حق جانبنه متوجه ایله دیمکدر
در بیان فصایح می کوید خون واندوه هست قوت بندکان بندهلرک
قوت وغداسی قانه وغصه در غم شود یار فرح جو بندکان فرح
استیجی لرک یاری غم اولور زیرا غم سبب سرور در بیت شاد
برانم که دل ما غمیست کامدنی غم سبب خرمیست هرکرا نبود بدل
اندیشه هرکیمکه کوکلنده براندیشه وفکر اولمیه عاقبت بربادی

بیند تیشهٔ عاقبت ایاغنی اوزره بر تیشه کورر مراد بهرحال
کنده سنی کلی ضرر ایلر دیمکدر از چه موجودی بکند بیش ای پسر
ای پسر فکر ایله نه موجود و مخلوق سن یعنی ماء منیدن ظاهر او
لمش سن هرکسی دارد غم خویش ای پسر ای پسر هر بر کمسه کنده
غمنی طوترسین سکا لازم درکه کند و غمکی ییه سن کر دایزد مرترا
ازنیست هست حق تعالی حضرتی سنی یوقدن وار ایلدی ازبرآید
انکه باشی حق پرست اول سببدنکه حق پرست اوله سن نفس
وهوا پرست اولیه سن تا تو باشی بندهٔ معبود باش مادامکه
قادرسن معبودک بنده سی اول باحیا و باسخا وجود باش
حیا ایله سخا ایله وجود ایله اول معبوددن مراد الله تعالی
حضرتی در مکذران در خواب و خور ایام را ایامکی اکل و شربده
و نومده کچورمه زنهار از ذکر صبح و شام را ذکردن صبح و
شام دری طوت مراد صبح و شام ذکر خدایه مشغول اول دیمکدر
خواب کم کن اول روز ای پسر کونک اولی یعنی چین صباح ازاوی
ای پسر کم بو نده نهی معناسنه اعتبار اولنوب خواب کم کن خواب مکن
معناسنه اولنوب معنی بو یله اولمق جائزدر ای پسر چین صباحده
اویومه کم کندونک مدخولیله بویله چوق واقع اولور نفس را
خوردن میاموز ای پسر نفسکی یمکه اوکرتمه ای پسر مراد نفسکی
کثرت طعامه معتاد ایلمه ای اوغل دیمکدر بیت میروتن از
مرده وار بو هوش که اوراجمی پروی میلکشی آخرت روزت نکو
نبود منام کونا آخرده یعنی غروب ایلرکن سکا خواب ایو ولطیف اولمزیا

کمی

كلمي ضرب در بيشتر از شام خواب امد خراب اخشامدن اوكده
رك خواب حرامدر اهل حكمت رائي ايد صواب اهل حكمته صواب و
معقول كلمز درميان افتاب وسايه خواب افتاب وسايه اورتا
سنده خواب بيني او يومق ايي بس هركيز مرد تنها سفر اي بس
هركيز يالكز سفره كتمه باشدت رفتن سفر تنها خطر يالكزسنه
كتمك سكا خطره ضرراولور دست در رخ زدن شومست و
شوم ال يوزه اورمق شومدر شوم استماع علم كن زاهل
علوم اهل علومدن علم استماع ايله تاكه بودكر اولنان سنك
معلومك اوله علومدن مراد علمادر شب در ايينه نظر كردن خطا ست
كيجه آيينه يه نظر ايلمك خطا در روز اكر بيني تو روي خود راست
سن اكر كوندز يوزكي كورر ايسك روا ومعقولدر خانه كر تاريك
وتنها بود اكر سنك خانك تاريك وتنها اوله موصي بايدكه نر
ديكت بود بر موس كركه سنك قتكده اوله بعض نسخه ده
تنها وتاريكت واقع اولور دست رام زن تو در زير زنخ بس
الكي حلكه التنه اورمه يعني قومه نزد اهل عقل سرد امد چونج
اهل عقل قتنده بو خصوص بوزكي صووق كلدي يعني زيادة نامعقول در
چار بارا بارچون بيني قطار چاربايي چو نكه يوكن قطار كورر سن
درميان شان نيابي زنهار انلرك اورتاسنه كلميه سن چارباده
مراد بونده يوك چكن حيوانلردر تا فزايد قدر وجاهت
از خدا تا سنك قدر وعزتك خدا زياده ايده روز شب مي باش
دايم درد عا روز وشب دايم دعاده اول تا شود عمرت زيا ده

درجهان تاسنك عمرك جهانده زياده اوله ره نكويى كن نكوى در
نهان يورى نهانى ايلك ايله تانكاهد روزيت درروزكار تا زمانه
سنك رزقك ناقص اولميه معصيت كم كن بعالم زنهار زنهار عالمده
معصيتى از ايله هركه رود رفسق ودرعصيان كند هركمكه عصيانه
توجه وسعى ايده ايزد اند ررزق او نقصان كند حق تعالى حضرتلرى انك
رزقنده نقصان ايلر مراد رزقنى ناقص ايلر ديمكدر كم شود روزيرز
كفتار دروغ يلان سوزدن رزق اكسلك اولور درسخن كذاب را
نبود فروغ سوزده كذابك فروغ ورونقى اولمز فاقه ارد خواب عريان
بسيار اى پسر اى پسر چوق اويخو فقر كتورر هركه درشب خواب عريان
ميكند هركمكه كيجه ده جبلاق اويور درنصيب خويش نقصان ميكند
كند ونصيبنده نقصان ايلر بول عريان هم فقيرى اورد جبلاق يول ايلمك
هم فقيرلق كتورر اندوه بسيار بيرى اورد چوق غصه بيرلك كتورر
زياده لازمدر ٭ درجنابت بد بود خوردن طعام جنابتده يعنى جنب
ايكن طعام يملك براى مزد رفاسدست اين نيز دان خاص وعام بو نامعقول در
خاص وعام قتنده ريزه ماضا ميفكن زيرپاى نانك خرده سنى اياغ
التنه برقمه كه همى خواهى تو نعمت ازخداى اكرسن حق تعالى حضرتندن
نعمت استرسك شب مزن جاروب هركز خانه كه هركز خانه يه كيجه
جاروب اورمه يعنى كيجه ايله خانه يى سپورمه خاك روبه هم
منه ذر زير در سپورلمش خاكى هم قپو التنه قومه يعنى سپورند ولى
قبوك اردنه قومه كر بخوانى باب ونام ت رابنام اكر پدر ومادر
يكى نامله اوقيه سن يعنى اسملريله چاغره سن نعمت حق بر تو حرام كردد
حرام

حرام حق تعالینک نعمتی اوزره یکه حرام اولور زیرا والدینه زیاده
رعایت لازمدر کر بهر خوبی کنی دندان خلال اکر هر بر چوب ایله د
شوکی خلال ایدرسن بی نوا کردی واقفی در وبال فقیر اولورسن
و وباله دوشرسن الکی هرکیز طیراق و بالحقه ایله یومه ای پسر در
اشنان در مشتی ای پسر قپونک اشکی اوزره اوتورمه کم نشود
روزیه کم دار چنین بو بخلیی ایشدن رزق ناقص اولور
مشتی منشتی ده مصحف در ننه کم چنینم ایکن چینم دیرلر قار
سیدن بونک امثالی چوقدر در خلا باکر طهارت میکنی خلا یرده
اکر آب دست اله سن وقت خود را دانکه غارت میکنی بلکه
کندو وقتنی غارت و تالان ایدرسن تکیه کم نیز بر پهلوی در قپونک
یانی اوزره ازطاین باش دایم از چنین خصلت بدر دایم بو بخلیه
ایشدن طاشره دور اولور جامه را در تن نشاید دوختن جامه
بی اوستنده ایکن دیکمک لایق دکلدر باید از مردان ادب آمو
ختن مردلردن ادب اوکرنمک کرک کر بدامن پاک نشازی روی چوب
اکر اتکله کندو یوزکی ایدرسن روزیت کم کرددای درویش
ببینش ای درویش سنک رزقک زیاده ناقص دیر روبازار
بیرون ای زود بازاره کج کت وطشره تیز کل یعنی بازاره دنه تیز چق
زانکه رفتنا رانیا هیچ سود زیرا که کتمک فایده سنی هیچ بولمز سن
نبلک نبود کر کسی از دم چراغ ایو اولمز نفسکدن اکر چراغی سو
یندره سن یعنی افوروب سوندرمه رومه دود چراغ اندر
دماغ چراغک دوتننه دماغه یول ویرمه زیرا کلی ضرر در کم زنه

اندرویش شانه مشترك اوتاق طرغنی صقالکه از او ریبنی
غیر طرندوغی طرغله صقللی طرمه انکه خاص ان تو باشد خونشترك
اول طرقه که تسکا مخصوص صدر خوشرك وکولکدر ازکدایان باره
های نان مجر کدالردن نان پاره لرینی صاتون المه زانکه می ارد
فقیری ایدیسه زیرا که اول حالت ایدیسه حقیرلك کتورر دور کن
ازخانه تار عنکبوت خانه دن عنکبوتك یواسنی ایراق ایله یعنی
یوزوب کیدر باشد اندر ماندش ماندنش نقصان قوت انك
تالمه سندن ارق اکسکلی اولور خرج را بیرون ز اندازه
مکن خرجی مقداردن زیاده ریش خشك خویش را تازه مکن
کندوکی صقللکی تازه ایلمه یعنی صقللکی یاش طرغله طره قودی ایکن
طرمه زیرا خرق لق کتورر دست رس کر باشدت تنکی مکن اکر
سنلك قدرتك اوله طارلق ایلمه وسعت اوزره خرج ایله چونکه
ره واری بره لنکی مکن چونکه یورغه یعنی سرعتله کتمکه قدرتك
واردر اقسقلق ایلمه **در بیان فواید صبر می کوید** تا شوی
در روزکار از صابران تا که زمانه ده صابرلردن اوله سن
رو مکن از دیدن سختی کران یوزی سختلق و مشقت کورمکدن
کنار ایلمه بلکه مراداته صفای خاطر ایله جفا و بلا یوکنی چك
کر ترش سازه تور و اندر بلا اکر سن بلادن یوزکی اکشی ایدن سن
خویش را از صابران مشمر هلا هله یعنی تحقیقه کندوکی صابر
لردن صایمه در بلا وقتی که صابر نیستی بلاده شول وقتکه
صابر دکلسن نزد اهل صدق شاکر نیستی اهل صدق قتنده شاکر

دکلسن

دکلسن بی شکایت صبر تو باشد جمیل یعنی صبرك شکایت سز جمیل
اولور یا کیمی کم کن شکایت از جلیل بر کمسیه الله تعالی دن از
شکایت ایله مراد بر کمسیه شکایت ایله دیمکدر کر بنا باشد فخر
از درویشت اکر درویشلکده فخرك اولمیرکی باهل فقر باشد
خوبیت اهل فقر ایله یعنی سنك خصلتك واشنالغك اولور کرهمه جنبش
بفرمان باشدت اکر سنك جمیع حرکت و فعلك حق تعالینك فرمانیله
در حرمت از خدمت فراوان باشدت سنك خدمتك چوق حرمت
اولور بو زمان حق تقدیرنه اولمغه روشن در بنده از خدمت
یعنی میرسد بنده خدمتی عقبینه ایرشور حرمت در خدمت
آرام دلست سنك حرمتك خدمتده سکونه قلبك درکه هیچ بر
وجهله خاطره انقباض وارم کلمیه هرکه خدمت کرد مرد مقبلست هر
کمکه مقبولان درکاهه خدمت ایلدی سعادتلو کمسنه در زیرا اول
خدمت سببی ایله رضای خدایه لایق اولور • بو دنی وجه خدمته
حرمتك آرام دل لکدرکه هیچ بر وجهله تزلزل پذیر اولمیه کر بکردی
ای پسر کرد خلاف ای پسر • اکر خلاف وعناد طرفنه طولنیرسا یعنی
بونلره ترك ایلیه سن انکهی زیبد تراد صبر لاف اول وقتده
سنك صبرك لاف اورمغه یراشور زیرا جمیله ایرشمش اولورسن
کرهمی داری فرح را انتظار اکر دائما فرح و سروره انتظار طوتر سیسه
در بلا نبود بصبرت هیچ کار بلاده صبر له سنك هیچ ایشك اولمز
زیرا مادامکه بلا کیشی للئ ثابت قدم اولوب سروره فراموش ایتمیه سن
صابر زمره سنده اولمغه امکانك اولمز در بیان تجرید و تفرید

شنیدی از خدمت حرمت جویی بسیار لیکن حرمت خدمت هر ماله ابتداست

كويد كه صفائي بايد تجريد بشنو اكر صفا كورك ايسنه تجريد اول
كر خون دل ديكر زاهل ديد بشنو اكر عقل طوتر ايسك اهل نظردن اول
ترك دعوي هست تجريد اي بسر اي بسر تجريد دعوي ترك ايلمكدر
فهم كن معناء تجريد اي بسر اي بسر تجريدك معناسني فكر ايله
تجريددن مراد نه ايدوكني كند ومني بياي المشد زاصل تجريدت
وداع شهوتست سنك تجريدك اصلي يعني اهل دل قتنده تجريد
شهوت ارزوسي وداع وترك ايلمكدركه تكرار رجوع اولنميه بلكه
تلك كلي انقطاع لذتست بلكه بالكليه لذتك انقطاع دركه هركيز لذت
اطرافنه طولنميه * كرد هي يك باره شهوت را طلاق * اكر شهوته بر
سن اوغوردن طلاق ويره سن ان زمان كردي تو در تجريد طاق اولور
طاق بونده تك معناسنه دركه لانظير ايله تفسير اولنور كه تو بير
بدن زموجود ذات اميد اكر سن موجوداتدن اميدكي قطع اتدك ايسه
انكله ان تجريد كردي مستفيد اول وقت تجريددن مستفيد ومنقطع
اولورسن اعتقادت جونكه همه بر حقست بود سنك جميع اعتقادلك
توكلك جونكه حقه تمام حضرتنه اوله ان دمست تجريد جانت مطلق
بود اول دم سنك جانكك تجريدي مطلق اولور كه قيوددن ازاد
اولوب مطلقه اولورسن ترك دنيا كن براي آخرت اخرت ايجون دنيايي
ترك ايله وزند بركنش لباس فاخرت فاخر وحرير لباسو بدندن
جلك يعني لطيف جامه لري كيملي ترك ايله كر بيابي ازسعادت اين
مقام اكر سعادتدن بو مقامي بوله سن صاحب تجريد باشي والسلام
صاحب تجريد اولورسن والسلام كه زد نبي دست شوي بهر حق

اكر

اکر حقا ایچون دنیاده الاچکه سن الی بویه سن وانکه از تجرید کی
ندت نسبه بلکه تجریددن سنك درسك دونرلر یعنی تجرید
فقرینده سنك درس الورلر روهرکه باش دایم فرد باش یوری
دایم بجرد اول یعنی فرد اول تا بهر فرقی نشینی کرد باش تا هر بر
رفقونه اوتوره او توره سن غبار اول مراد کبر وعجبی ترك ایله
کندوکی غبار کبی بی قدر وناچیز طوت که زیاده عالی قدر اوله سن
دیمکدر فرق وفوق هر نسنه نك دپه سنه دیرلر کرد کبر وعجب
ورسوالی مکرد کبر وعجب وخود رایلوك اطرافنه طولنمه قدر خود
بشناس وهر جایی مکرد کند وقدرکی اکله وهر بری طولنمه زیرا
هر بری وارمق کنتینك عرضنه زیاده ضرردر بیت سکونی بدست
اور بی ثبات که بر سنك کرد اه نروید نبات هر که کرد کوهر
انکشت کشت هرکمکه کوهر اوجاغنك اطرافنه طولندی جامه از
دودش سیاه وزشت کشت جامه سی انك دو تندن سیاه و
چرکین اولور وانکه باعطار میکردد قریب واول کمسه که عطاره
قریب ومونس اولور او هم افتی زبوی خوش نصیب اول کمسه لطیف
رایحه دن نصیب بولور مراد لطیفه سی ساریه حسنجه هر کس کیمه
مقارن اولورسه آنك خوبی ایله خو بیلنور دیمکدر نته کم کوهر جنیلك
اوجاغی یاننده وارن کمسنك جامه سی زشت وسیاه وعطار ایله
مصاحب اولان لطیف رایحه ایله معطر اولور عطار ذکرندن کندو
اشارت واردر ذکر اولنان بیت مرادنه ایدوکی بو ابیاتدن روشن
اولور همنشینی صالحان باش ای پسر ای پسر صالحلر مصاحب اول

بو معنی هم جایزدر ای پسر صالحلر ایله اونوریجی اول هم جدا از
فاسقان باش ای پسر ای پسر هم فاسقلردن جدا وهم دور اول
جانب ظالم مکن میل ای عزیز ای عزیز ظالم جانبنه میل اتمه ورکینی کره‌یه
از ان قبل ای عزیز واکر ای عزیز ظالم جانبنه میل ایدرسک اول بلوکده
اولورسن رو ز اهل ظلم بکریز ای فقیر ای فقیر یوریه ظلم اهلندن قچ
تا نسوزه ز اتش تیز ای فقیر ای فقیر تا تیز آتشدن یانمیه‌سن اتش
تیزدن مراد اتش دوزخدر الرجه ظالملر صحبتی آتشه تشبیه
ایلمشدر صحبت ظالم بسان اتش است ظالملر صحبتی آتش کبیدر
زانکه خلق از او تند و سرکشت زیراکه اول ظالم خلقی انجیدیجی و باو ز
سرکشت درنته کم آتش یاقجی در اول ظالم دخی بو وجهله یاقجی در
از حضور صالحان صالح شوی صالحلرک حضور و مصاحبتندن صالح
اولورسن و ز نشینی با بدان طالح شوی اگر برامزله اوتوره‌سن
طالح اولورسن بابدانده مراد فسقه و ظلمه در هرکه او را صالحا ه
همدم شود هرکمکه اول صالحلره همدم و مصاحب اوله بو هم معنیدر
هرکمکه اول صالحلردن همدم اوله در حریم خاص حق محرم شود
حق تعالینک خاص حرمینده محرم اولور ای پسر مکذار راه شرع را
ای پسر شرع شریف طریقنی قومه اصل یا بی کر بکیری فرع را اگر فرع
طوترایسک وانک لوازمنی تمام یرینه کتورر ایسک اصلی بولورسن
فرعدن مراد شرع شریفدر اصلدن مراد طریقت و حقیقتدر
از شریعت کر نهی بیرون قدم اگر شرع شریفده طشره قدم قویه‌سن
در ضلالت افتی و بیخ والم وضلالت و بیخ والمه دوشرسن هرکه

در راه ضلالت میرود هرکه ضلالت یولنه کیدر از جهالت با
بطالت میرود جهالتدن بطالته کیدر ملاحده وزنادقه وانلره
تابع اولان بدبخت لر شرع شریفدن اعراض ایدوب زعم فاسد
لرینه اوزره بر نامعقول طریقه سالك اولورلر العیاذ بالله بوزمانده
ظهور ایدن ملاب وخنازیرك شر وضررلرندنکه نیجه
بیچاره ساده دیللری حیله وتلبیس ایله فریفته ایدوب شرع
شریفدن چیقرمشلر در بعضی نسخه ده مصراع ثانی بویله واقع او
لمشدر هرچه دارد جمله غارت میرود هرنه که طوتر جمله غارته کیدر
زیرا شرعدن جدا اولدیغی جمیعاً زهد وصلاح وتقوی کاهجر اولور رحقه
طلب ورزد کار باطل دور باش حق طلب ایله وناسشروعدن
وباطل ایشدن دور اول درسخاوت مردمی مشهور باش
سخاوتده وانسانیتده مشهور اول هرکه نکزیند صراط مستقیم
هرکه صراط مستقیمی اختیار وقبول ایلمیه درعذاب آخرت ماند
مقیم آخرت عذابنده مقیم ومخلد قالور زیرا شرع شریفدن دور
اولمغله کفره زمره سنده عد اولنوب ایمانسز اولمش اولور در
ره شیطان منه کام ای اخی ای اخی شیطانه یولنه آدم قوما وکی
ایله تا نکرده یه خوار بدنام ای اخی ای اخی تا خوار وبدنام اولمیه سن
هرکه در راه حقیقت سالکست هرکه راه حقیقته سالکدر
روزشب خایف ز قهر مالکست روزشب حق تعالینك قهرندن
خوف ایدیجی در مالکدن مراد حق تعالی حضرتی در بر خلاف نفس کن
کار ای بسر ای بسر نفسك خلافی اوزره اشله زیرا سعادت نفسه

مخالفت در• تانیغنی خوار در نا رسقر تا که نا رسیده خوارده
شمیه سن بعضی نسخه ده خوار هر بنه زا ر واقع اولور در بیان
دوستی را نشاید دوست کر باشد ز یانکار ای پسر ای پسر
اکر دوست زیانکار اولہ ترطمع زان دوست برد ار ای پسر
ای پسر سن اوله دوست دن امید به قالدر معنی ایی ترک ایله بعضی
نسخه ده دوست بد واقع اولور که و اوچکنز معنی بو یله اولور
پرامز دوست و مصراع ثانیده تو سر بنه ر و واقع اولور واوله
فتحیل که امر حاضر در هر که میکوید بدیهایه تو فاش هر کمکه سنک
قباحتلرک و عیبلرک فاش و اشکاره سو یلیه دوست مشمار نس با
و همدم مباش ایی دوست صایمه واکه همدم اولہ دوستی هرکیز مکن
با باده خوار شراب نوشش ایدیجی ایله هرکیز دوستلق ایلمه از خانه
کس خویشتن را دور دار انجلین کمسه دن کندوکی ایراق طوت منع که
میکند منع زکات اکر بر غنی زکاتنی منع ایدا یعنی و یرمیه دور از نش
تا که دارد حیات انده ایراغ اول مادامکه حیات دوتر سن ای پسر
از سود خوار لردن ایراغ اول خصم ایشان شد خدا ای نور باش
جمیع عالمه نور نثار ایدیجی خدا انلرک خصمی اولدی سود خوار اندن
مراد مطر ابار لردر غربجه محتکرون دیه لر احتکار فائده یه صاتمق
ایچون بر نسنه حبس و پنهان اتمکه دیرلر• دور شو ز انکس که
خواهد از تو سود ایراغ اول اول کمسه دنکه سندن فایده استر
کر سر خود بر قدمها تو سود اکر کندو نک باشنی سنک قدملرکه
سورب اشند ر دبا ایسه ده انکه از مردم همی کیرد ربا اول کمسه

السود خوار دادور یعنی ای پسر

که خلقدن رباطوتر یعنی ربا اولور زنهار اورانکوبی مرحبا
زنهار اکه مرحبا دیمه سن بر سر بالین بیماران کن رخسته
لرك باصدوغی اوجه اوغره یعنی انلرك خاطرلرینی صورو
حاللرینی کور زانکه هست این سنت ای خیر البشر زیرا که
بو خیر البشرك عادتیدر وطریقیدر رخسته نك خاطرنی
صورمق فرض کفایه در بس معلوم اولدیکه سنت بوندن عبارتدر
ده معنا سنه ناتوانی تشنه را سیراب کن مادامکه قادر سن
صوسزی قاندر در مجالس خدمت اصحاب کن مجلسلرده
اصحاب و احبابه خدمت ایله خاطر ایتام را در باب نیز یتیم
لرك خاطرینی اله ال تا ترا بیوسته حق دارد عزیز تا که حق تعالی
حضرتی سنی عزیز دوته دایم چون شود کریان یتیمی نالهان
چونکه بر یتیم نالهان اغلیجی اوله عرش حق را جنبش ایدان
زمان اول زمان عرش اتته حرکت کلور چون یتیمی را کسی کریان
کند چونکه برکسه بر یتیمی کریان ایده مالك اندر دوزخش بریان کند جهنم مالکی انی دوزخده دوزخ آتشنده بریان ایلیه
مثنوی چون ببینی یتیم سر افکنده بیش مده بوسه بر روی فرزند خویش یتیم ار بکرید که نازش خرد وکر خشم را یارش برد الا تا نکرید عرش عظیم بلرزد همی چون بکرید یتیم برحمت بکن خوه از دیده اش پاك بشفقت بیفشانش از چهره اش خاك اکر سایه خود برفت از سرش تو در سایه خویشتن پرورش
انکه خندانند یتیم خسته را اول کسه که خسته یتیمی کلدر رباز

یابد جنت در بسته را قپوسی بغلنمش جنتی اچق بولور هر که

اسرار تو کند فاش ای پسر آی پسر هر کیمکه سنک اسرارکی فاش

ایده از چنان کس دوری باش ای پسر ایه پسر انکلین کمسه دن

ایراغ اول در جوانی دار پیران را عزیز جوانلقده پیرلری عزیز

طوت تا عزیز دیگران باشد تو نیز تا سن دخی غیریلرک عزیزی

اولسن مراد رعایت و احترام لازم اولنلره اعزاز ایله تاکه

محترم و معزز اوله سن دیمکدر بر ضعیفان گر ببخشایی رو

واست اگر ضعیف اولنلره ترحم ایدرسن رواد رکیمز سیرتلری

خوب اولیاست زیرا بو اولیاء اشیلک خوب و مقبول خویلر ندندر

ارحموا من فی الارض یرحمکم من فی السماء بیت خدا را ویران نبند

بخشایشت که خلق از وجوق شد اسا بیست بر سر سیر بر مخوز هرگز

طعام طوقلق باشی اوزره یعنی طوق ایکن هرگیز طعام یمه تا غیر دره

برت دل ای غلام ای غلام تاکه سنک سینکدن کوکلک اولمیه زیرا کثرت

اکل و شرب قلبک اولان صفا و لطافتی گیدره در علت مردم ز پر خواری

بود خلقک علت و مرضی چوق ییجلکده اولور خوردن پر تخم بیماری بی

بود چوق یمک خسته لکک تخم و سببی در بود بونده است معنا

سنه دخی جایز در راحتی نبود و حسود شوم را شوم بد فعل

حسوده راحت اولمز بو وجه دخی جایز در شوم و خبیث حسود که

اصلا راحتی اولمز حسدی بلاسنده کاذب بد بخت را نبود وفا بد

بلایچی یه وفا اولمز بو معنی در بد بخت بلا بخیلده و فاسی اولمز

زیرا کذب ایله و فاجمع اولمز هر منافق را تو دو شمن دار با شد جمیع

منافق

منافقی نسن دوشمن طونیجی اول از وی واز فعل او بیزار باش اننک وآننک
فعللرندن بیزار اول زیرا حقتعالی حضرتی منافقلردن وفعللرندن بیزاردر
توبه بدخو کجا محکم بود بدخونک توبه سی قتندن محکم اولور یعنی
اولمز هر بخیلرا مروت کم بود بخیللرک مروتی از اولور زیرا بخل
ومروت برهی برلره الشمز تاشود دینت صفای چون زلال تاکه
سنک دینک زلال کبی پاک اوله باش دائم طالب قوت حلال دائم
حلال رزق طلب ایدیجی اول وآنکه باشد دربی قوت حلال اولکمسنه
حرام رزقاردنده اوله یعنی قوت حرام طلب اینه درتن او دل
همی میرد تمام انک تننده تمام قلبی اولور در بیان محبت خویش می گوید
رو ببر سیدن بر خویشان خویش خصملرک قتنه خاطرلرینی صورمغه
کیت وانلر ایله ملاقات ایدوب مصاحبت ایله تاکه گردد مدت عمر
تو بیش تا سنک عمرک زمانی زیاده اوله خویشان خصملردن یکدر
هرکه گردد ز خویشان تندرو هرکه خصمندن یوز دوندوره نی که نه
نقصان بذبرد عمر او شبهه سز آنک عمری نقصان قبول ایلر هرکه او
ترک اقارب میکند هرکمله او خصملرینی ترک اینه جسم خود قوت عقارب
میکند کندونک جسمنی اولدکده صکره عقربلره ازق ایلر یعنی اننک
جسمنی عقربلر یر عقارب جمع عقرب دراقارب جمع اقرب در خصم
معناسنه در بیت عربی الاقارب کالعقارب فی اذاها وکم حال عن
الحسنات خالی کرچه خویشان تو باشد از بدان اکر سنک خصملرک
یرامزلردن اوله کتر از قطع رحم چیزی مدان قطع رحمدن یرامز برک
بر نسنه بلمه بدانده مراد فسقه وکفره اولمق جایزدر حاصل معنی اقربا

هرنه اولورسه هركيم قطع رحم معقول دكلدركه اني بياندر هركه
او از خويش خود بيكانه شد هركمكه اوكندو خصمنه ابنجي اولديكه
صلهٔ رحم ايله مقيد اولمزسه نامش از روي بدي افسانه شد انك
نامي برلمزلق بوزندن افسانه و مشهور اولدي چيست مردي اي
پسر نيكو بدانرا مردلك و فتوت ندر اي پسر ايو بيل و خاطركه ال
اولامز سيدنه از حق در نهان اولا تنها سنك حق جل و علي دن قود
قعدر نيك و نيكوا بر مناسنده دركه نيكو بدان ببرد رعذر خواهان
مرد بيش از معصيت معصيت وكناهدن اول اعتذار ايدجي باشش
طاعات پيش از معصيت معصيتدن انك طاعتلري زياده اولور زيرا
حق تعالي حضرتلري انك اعتذارني قبول ايدوب اني معصيت وكناهدن حفظ
ايلر انكه كار نيك مردان ميكند اول كمسه كه نيك مردلرك يولنه كيدر
با ضعيفان لطف و احسان ميكند ضعيفلره لطف و احسان ايلر
هركه او باشد ز مردان خدا هركمكه او خدادوستلرندن اوله باشد
اندر تنكدستي با سخا احتياج وتنك دستلكده سخا ايله اولور
اي پسر در صحبت مردان در آي اي پسر اولياء اللهك صحبتنه كل
وانلر ايله اختلاط ايله تا نظرها يابي از فضل خداي تا حق جل و
علي نك فضل و احساننده نظرلر والتفاتلر بولاسن هركه از مردان
حق دارد نشان هركمكه اولياء اللهدن نشان دوتر نكذر آند
عيب دشمن در زبان دشمنك عيبني زبانه اوزره كتورمز مراد
كمسنك عيبني دلنه كتورملك دكل بلكه دشمنك عيبني دخي دلنه كتورمز
ديمكدر چون نخواهد مرد خصمانرا هلاك چونكه مرد حق دشمنلرك هلاكن

استمز

اینتمز از غم مردم شود اند و هنالك خلقلك غمندن غصه لو و یحضور
اولور می نخواهد مرد انصاف از کسی مرد حق بر کمسه دن انصاف آنمز
وتظلم وشکایت ایلمز که رسد ظلم وجفا بروی بسی فرضا اگر اکه چوق
ظلم وجفا ایرشور هر که پا اندر ره مردان نهاد هر کمکه مردان حق
یولنه قدم قودی واول رفقه دن اولمغه قصد ایلدیکی رود هرگز بد
نبال مراد هرگز مراد دارد بجه قچن کیدر زیرا اول همان خلقله مقید در
غیرینه فارغدر بیت سود ای جانان زجای مشتغل بذکر حبیب از
جهان مشتغل ای پسر ترك مراد خویش کیر ای پسر کند و مرادکنه
ترکنی طوت یعنی مرادکی ترك ایله • وانکهی راه سلامت پیش گیر و انده
صکره سلامت یولنی اوکوکه طوت در بیان فقر میکوید فقر میدانی
چه باشد ای پسر • ای پسر فقر ندر بیلور مسن با توکویم کرنداری
زان خبر سکا دیه یم اکر اندن خبر طوتمز سکا کر چه باشد بی نوا وز
بر دلق اکرچه دلق و خرقه التنده فقر و بی نوا در • خویش را منعم
نماید پیش خلق کند و سنی خلقه قتنده غنی کوسترر و غنا اظهار
ایلر زیرا اظهار الغناء من الشکر الفقر جوهر وسوی الفقر عرض
الفقر شفاء وسوی الفقر مرض العالم کله خداع وغرور والفقر من
العالم سر وعرض کر نسنه باشد زسیری دم زند اچ اولور یعنی اچ
ایکن طوقلقدن دم اورر هرگز اچلقدن شکایت ایلمز دوستی یاد
نیمنان خود کند و دوشمنلر بنه دوستلق ایدر کر چه باشد لاغر
وخوار و ضعیف اگر لاغر وحقیر وضعیف اوله وقت طاعت کم
نباشد از حریفه طاعت وعبادت وقتی حریف وقویدن الکسك اولمز

چون دل بهر دارد ودست تهی چونکه طولو کوکلی وبوش ال طوته
یعنی کندو کندینك غناء قلبی وفقر واحتیاجی وار ایکن می نماید در
ترازو فربهی ترازوده سمزلك کوسترر مراد غنا وقدرتی
اظهار ایلر دیمکدر ای پسر خود را بد رو پشان سپار ای پسر
کندوکی درویشلره تسلیم ایله انلر ایله مصاحب اول تانکه دارد
ترا بهر درد کار تاکه حق تعالی حضرتی سنی حفظ ایده جمیع بلالردن
با فقیران هرکه همدم میشود هرکم که فقیرلر ایله مصاحب وهمدم او
در سرای خلد محرم میشود جنت سراینه محرم اولور مراد جنته
ایرشور دیمکدر فقرادن مراد اهل طریقتدر من اراد ان یجلس مع الله
فلیجلس مع اهل التصوف **در بیان انتباه از غفلت** از خدای
خویشتن غافل مباش کند وخداکدن غافل اولمه غافلانه در رهی
باطل مباش غافللر کبی باطل ونامشروع یولده اولمه جای گریه
است این جهان در وی مخند بو جهان گریه وغم یریدر انده
کولمه ومسرور اولمه چشم عبرت برگشا وی لب ببند عبرت
چشمینی اچ ولبکی بغله یعنی چون وچرادن خاموش اول همچو
مور از حرص هر سوی مرد حرصکدن مور کبی هر جانبه گتمه بند
ناصح را بگوش جان شنو ناصحك پندینی جان قولاغی ایله استماع ایله
ای پسر کودکانه بازی مکن ای پسر کودکلر کبی اوینمه کار
با شیطان بانبازی مکن ایشنی شیطان ایله ایلمه مراد شیطانه
شریك اولمه دیمکدر نفس بد را در گنه یاری مده گناهده یرامز
نفسه معاونت ایلمه عمر بر باد از تبهکاری مده ناممعقول للکدن عمرکی

يله ويرمه مراد هوا وهواسنه سوايدوب عمرك ضايع ايلمه
ديمكدر هر كجا تهمت بود انجا مرو هر قندكه تهمت اوله اوله
بر كتمه راه حق را مجو نابينا مرو هر حق بولنديغو ركبى كتم دشمنى
دارى از وايمن مباش بر عظيم دشمن طوترسن كه مراد نفس
در اندن ايمن اولمه زير سقف بى ستون ساكن مباش ديركسز
سقف التنده ساكن اولمه زيرا مراد محض در دريا فسق
و هوا مركب مساز فسق و هوا بولنده مركب جايمه يعنى كوشش
ايله خويشتن را مسخره شيطان مساز كندوكى شيطانك زبونى
و مسخره سى ايلمه چون سفر در پيش دارى زاد كير چونكه
اوكيكده سفر طوترسن ازق طوت عمر خود را سر بسر برباد
كس كند و عمركى باشد نه باشد يار فنا اوزره طوت زيرا عمر
عزيزك عاقبتى فنا اوزره در سفردن مراد سفر آخرتدر
زاددن مراد عمل صالح در اى بس انديشه از اغلال كن اى
بس اغلالدن انديشه ايله كه دوزخده مجرملرك بوينلرينه قور لر
مراد انى فكر ايدوب ابو عمل ايله ديمكدر نفس بد را پايمال كن با
مال كن برامز نفسكى دبمه ايله پايمال و خواب ايله تاكه
سكا اطاعت ايدوب حق تعالينك عبادتنه مشغول ايله تا
نسوزى ساز كارى بپيشه كن تاكه دوزخ اتشنه يانمه سن
خلقله موافقت و امتزاجى بپيشه و عادت ايله از عذاب قهر حق
انديشه كن حق تعالينك عذاب و قهرندن فكر و خوف ايله جمله را
چون جود هستت از دنيا كذر چونكه جميع سنه دنيادن كذره

رحلت وار در جامی شادی نیست با چندین خطر دنیا ده
بوقدر خوف وخطر ایله سرور یریدکلدر بعضی نسخه ده
مصراع اول بویله واقع در جمله راهست بر دوزخ کذر
چونکه جمیع یشنه دوزخ اوزرینه کچمک وارد در حقا بو درکه
بو اولی در آتشی در پیش داری ای فقیر ای فقیرا و
یکری بر عظیم آتشی دوتر سن که مراد آتش دوزخدر
هیچ خوفت نیست از نار سعیر دوزخه آتشندن هیچ
سنک خوفک یوقدر بو سوز تقدیر طریقی ایله دربو
معنی در نار سقردن سنک هیچ خوفک یوقمی درکه بویله
بی پروا سن اند وکلهٔ کناهلرک حساب وعذابی خاطرکه
کتورمزسن سعیر دوزخ معناسنه در بیت در ان روز
کز فعل پرسید وقول اولوا العزم را تن بلرزد هول محال کرد
هشت خورند انبیا تو عذر کنه را چه دارد عقبه در راهست
وبارت بس کران یولده عقبه وار در سنک یوکک زیاده
اغردر بکذر در بارت بسی دیکرانه غیرلرک سعی ومقاد
نتیله سنک بو کلهٔ الحجز مرادی سنکا ابنه بر کسه بر فایده ا
یر شیمز دیمکدر دار یا اندر بیشی روز رستخیز قیامت کونی
اوکلده طوترسن یعنی روز محشرده کورملک مقرر در از
خدایت نیست امکان کریز خدادن سنکا قچمغه امکان یوقدر
خیر وشر که سنده ما در اولشدر که اول کون تقریر و قطمیر
انلری حسابی کوررسن هکر لطف الهی معین اولمه اتشی اسانه اوله

ا ب

ای پسر راه شریعت بیشن کیر ای پسر شریعت یولنی اوکله
طوت واندن طشره اولمه کر رویی ترك هوای خویش کیر
صراط مستقیمه کیدر ایسك کند و هواکی ترکین طوت یعنی
بالکلیه هوا و هوسی ترك ایله ای برادر باش فرمان حق ای
برادر حق تعالینك فرمانی ایله اول امرنه هرکز مخالفت ایلمه
تا بیابی جنت و رضوان حق تا حق تعالینك جنت و رضوانی
بولاسن رضوان بونده مصدر در رضا معناسنه اما جنت
مناسبتی ایله خوب واقع اولمشدر کردنا از حکم خدای خود
متاب کند و خدانك حکمندن بوین چورمه و امرنه مخالفت ایلمه
تا نمانی روز محشر در عذاب تا قیامت کونی عذابده قالمیه سن تا
بیابی در بهشت عدن جای تا عدن اچنده بر بولاسن شفقتی
بنمای با خلق حق تعالینك خلقنه تمام شفقت کوستریعنی شفقت
ایله بهشتك عدنه اضافتی عامك خاصه اضافتی قبیلندندر
بیت تو با خلق سهلی کن ای نیك بخت که فردا نکردد خدا با تو
سخت یا دهندت جای در دار السلام تا سکا دار السلامده
بر ویره لر تا فقیران روز شب می ده طعام روز شب فقیر
لره طعام شاد اکر داری درون خسته را اکر خسته و بیچاره
نك خاطرین شاد و مسرور طوته سن با زبانی جنت در
بسته را قپوسی بغلنمش جنتی اچق بولورسن بو بیت بر
مکرر دی کچمش در لیکن دورت بش نسخه ده بو یلجه بو
لندوغیچون تکرار یازیلوب شرح اولندی هر که از نصیحتنا

بجايه• هر كمكه بو نصيحتلري بر بينه كتوره درد وعالم رحمتش
بخشد خداي حق تعالى حضرتي اكه ايكي عالمده رحمت احسان ايلر
ور نيارد اين وصيت را بجاي وكر بو وصيتي يرينه كتورميه
دور ماند بي شكي او را خداي شك سز اول خدادن دور
اولور• يا الهي رحم كن بر ما همه يا الهي بزم جمله مزه رحم
ايله عفو كن جمله كناه ما همه بزم جمله كناهمزي عفو ايله بر
ما لفظ واحد اعتباريله ماده ثانيه قافيه واقع اولمق جايز
درننه كم فردوسي نك بو بيتده ايله در بيت الذين سو
هزاران سو هزاران بهم بر زدند كشته صد هزار• عاجزيم
وو جها كرده بسي عاجز و چوق جرم ايلمشز• نيست مارا
غير تو ديكر كسي• بزه سندن غيري بر كمسنه يوقدر كه بزه
معين اولوب لطف و ترحم ايليه بو وجه دخي جايزدر بزم
سندن غيري بر كمسنه مز يوقدر كه بجواني و دبراني بنده ايم
اكر قتوكه اوقيه سن وكر قتكدن سوره سن بنده لر اير مخالفه
قادر دكل ايز• هر چه حكم نيست از ان فرستند• ايم هر نكه
سنك حكمك در انده راضي يوز• بر رحمت حق باد بر روح
كسي حق تعاليك رحمتي شول كمسنه نك روحي اوزره او
لسون كي نصايح را بخواند او بسي كه بو نصيحتلري
اوجوق اوقيه• تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب• واليه
المرجع والماب• قد وقع الفراغ من تحرير هذه النسخة الشريفة
في آخر رمضان شريف في ليلة بنجه شنبه في وقت العشاء في

91

سلخ شهور اثني عشره سنه ثمانين والف من الهجرة النبوية
على يد عبد الضعيف الفقير الحقير محمد بن صفر في مدينة
قوش اطاسي في محلة دزدار الحمد لله على
التمام والصلوة والسلام على رسوله
افضل الانام وصلى الله
على سيدنا ونبينا محمد
وعلى آله وصحبه اجمعين
والحمد لله رب
العالمين
تم تم

~~93~~

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

ای کرده کمند دل ما زلف دوتا را / افکنده سر زلف تو صد دام بلا را
آشفته تر از زلف توزانم که بهر دم / ریزد بجفا چشم تو خون دل ما را
آینه الطاف خدایست جمالت / بگذار که در آینه بینم خدا را
آه ار بوسم در حرم کعبه کویت / از زمزم دیده بزنم آب صفا را
آندم که ز مهر تو شود خاک فرشته / بر خاک فرازش بطلب مهر گیا را

بر سمن هر دم ز سنبل میفشانی مشک ناب / میدهی جعد بنفشه بر گل سیراب تاب
با خیالش خاک در چشم نمی آید مرا / دیده با جای خیال او بود جای خواب
بر سر کوی توام چون ذره رقصان در هوا / آخر ای خورشید رو از ذره خود رخ متاب
بی گنه پوشیده ای از ما روی چون ماه از چه وجه / بی سبب بر مهربانان بستن در از چه باب
بر امید آنکه آن صنم سوی فرشته بگذرد / میزنم بر رهگذارش دم بدم از دیده آب

ترک بازی میکند آن چشم مست / نیست چون چشم مست تو می پرست
تا فتد بر چادر ازل مهر رخت / تا ابد عشق تو نگذارم ز دست
تن سقط شد در ره عشقت ولی / جان بیک موی ازین ورطه بخست
تو ز من در پرده چون ماه بسی / من بغم در مانده چون ماهی بشست
تا فرشته دید چشم تو مست / رفت در میخانه چون دردی نشست

ثابت قدمی در کین در مهر نه باعث — از عشق توام صد حادثه شد حادث
ثبت است مرا در دل مهر مهر رخسارت — تا ملک دلم را شد شاها غم تو حارث
ثانی نبود هرگز در حسن ترا یوسف — ای حسن جمالت را نی ثانی و نی ثالث
ثعبان سر زلفت ها وز صفت هر دم — در ریختن خونها هر لحظه شود باعث
ثلث خط تو ننوشت یاقوت بزیبائی — وین طرفه که تو او را در حسن خط وارث

چون مرا گرم شد از آتش عشق تو مزاج — جان پر درد مرا در دی جام است علاج
جرعه صافی ننوشم ز کف ساقی از آنک — خوش نیاید بجز از باده صافی مزاج
جعد بیداد گری بر رخ و می ترسم — که کند شاه غمت ملک دلم را تاراج
جز در تو نیست مرا ملجا و ماوای دیگر — گر کشی بر سر من تیغ و گر بخشی تاج
جان غم خوار من از مهر رخت گشت عزیز — اشک در بار من از خاک درت یافت رواج

حاصلی نیست از این زهد و ریائی و صلاح — روح را تازه کند خاصیت جوهر راح
حالیا روز نشاط است و می جام و مدام — جز می غالیه بو نوش مکن شام صباح
حرمت پیر مغان دار نگاه از سر صدق — که همین است نکونامی و پرهیز و صلاح
حاشا لله که کنم ترک می و شاهد و جام — ساقیا ریز می روح فزا در اقداح
حسرت لعل لبت جان مرا سوخت چنان — که بجز باده صافش نکند کس اصلاح

خاست بلبل که رود در حرم گل گستاخ کرد خارش دل مجروح بصد جا سوراخ
خاطر نازک بلبل ز غم گل خون شد که چنین ناله و دلسوز کند بر سر شاخ
خال هندوش تو که دانهٔ مرغ دل ماست بهر یک دانه مرو در پی دامی گستاخ
خرمی گر طلبی گوشهٔ خلوت بگزین دل بپرداز ز نیك و بد این خرم کاخ
خسته دل چند توان بود فرشته در ره خیز مردانه قدم نه که جهانست فراخ

دل بیو سر زلف تو مرا رفت ز یاد در سر زلف تو کارم سر موئی نگشاد
دانهٔ خال ترا دید دل سرگشته مرغ جان شد ز پی دانه در دام افتاد
در هوای تو جهان گشت چو سرگشته تا گرم بخت رساند بسر کوی مراد
دوش می گوفت فرشته بخیال رخ دوست یاد میدار که از مات نمی آید یاد

ذرهٔ آن مه ندارد مهربانی العیاذ در میان آن مه و مهر اجتماع امر شاذ
ذوق خدنگ ریز اگر داری شار بر چشم زانکه حکم قاطعت در ملک جان دارد نفاذ
ذهن صافی در آید کمال الحسن تو گرچه اندر نازکی اوجست مستفاذ
ذلتی از من اگر آید بلطفت درگذر چون ندارم در جهان غیر رحمت ملاذ
ذکر آن لب مر زبان را نی فرشته دم بدم العیاذ از غمزهٔ آن چشم خون ریز العیاذ

راستی را ریخت خونم بی شمار — چشم سرمست تو در عین خمار
راحت دل از تو می خواهم ولی — چون کنم چون نیست در کف اختیار
روی چون خورشید بنما از نقاب — تا شود ماه از خجالت شرمسار
راز عشقت با کسی کی گفتمی — گر نکردی آب چشم آشکار
رفت چون اشک از چشم هنوز — چشم در راه تست و جان انتظار

زار زوی ماه رخسار توای شمع طراز — همچو شمعم هر شبی تا روز در سوز گداز
زرد و رنجور ابتم زان دو چشم ناتوان — زانکه ریزد خون مردم دم بدم از عین ناز
زلف هندوی سیه کارت زمن دل برده — در سر کار تو کردم حاصل عمر دراز
زد دهانت خنده غنچه از آن دل تنگ شد — لاله رخسار ترا دید و داغش ماند باز
زهره بوسیدن پایت ندارم زان سبب — می نهم بر آستانه دم بدم روی نیاز

سینه از غم نیست خالی یکنفس — شادیم در عشق تو اینست و بس
سوخت کوی شمع را بر من جگر — گر نسوز اشک بارد هر نفس
سالها شد تا در امید وصال — بر درت نالیدهام همچون جرس
سر نثار خاک پایت می کنم — زانکه غیر از این ندارم دسترس
ساقیا درده شرابی نیستی — تا رهم از دست هجرت یکنفس

شد خجل افتاب از قمرش ‎ نرکس از چشم شوخ فتنه کرش
شمع را سوخت کوکبی بر من جکر ‎ که آتشی دل ماهی رود ز سرش
شاه ما را که حسنش افزون باد ‎ رحمتی نیست بر کدای درش
شد فرشته چو خاک بر در او ‎ تا مکر او فتد بر و کذرش

صبحدم برخیز ساقی بشتم آور جام خاص ‎ تا فزاید روح در تن هر دم از روی خواص
صحبت جانان غنیمت دان بجام خوشکوار ‎ کز غم دوران نیابی جز بدین شیوه خلاص
صورت روی تو یکدم نیست خالی از نظر ‎ زانکه این خلوتسرا بهر خیالست خاص
صد رهم افزون شود با ماه رویت مهر من ‎ کر چه در آتش مرا هر دم کذاری چون رصاص
صرف کردم چون فرشته عمر بر امید آنکه ‎ با سکان کوی تو باشد که یابم اختصاص

خروشت از سر کوی تو می کنم اعراض ‎ وکرنه بی تو ندارم سر جنان ریاض
ضمیر من نبود بی خیال عارض تو ‎ چنانکه نیست مفارق جواهر از اعراض
ضیا مکر ز جمال تو قرض کیرد شمع ‎ که سر زنش بکند هر دمش دیکر مقراض
ضرر نمیکند ای ماه اکر بلطف بشی ‎ تو خوش برای یک سو نهی همه اغراض
ضعیف و خسته و رنجور و ناتوان کشتم ‎ ز بیم غمزه خونریز تو مکن اغماض

طلب باده کن و کوش درین کهنه رباط
کر نخوشی مکن کل رنک بنشین بنشاط

طبع روشن کند اندوه دلم را ببرد
می صافی حکیمانه بقول بقراط

طوطی خط دلارام بکرد شکرش
چون غباریست که مشاطه وازو بید خطاط

طعنه بر باده پرستان مکن ای زاهد شهر
در همه قول یقین دان که نشاید افراط

طالب وصل تو زانست فرشته زو رشب
که ندارد نفسی جز تو سر عیش و نشاط

ظلم کم کن بمن ای فتنه کر نامحظوظ
که کرم دار بانظار عنایت ملحوظ

ظالمی میکند آن چشم سیه مکذارش
مردمی کن نفسی دارم از آن محفوظ

ظن بردم که بخورشید رخت مانند است
لیک با حسن رخت کس نبود رو محظوظ

ظل اقبال فکن بر سر من هیچو همای
که ندارم بجز از رحمت و لطف تو حظوظ

ظاهر است که نشود بیش کسی خط غبار
که نیاید چو فرشته ز خطوط حظوظ

عمر زمن خوشی نیست دریغ این متاع
ور تو بدین راضی نیست در نیم نزاع

عنبر زلفت مرا کرد معطر دماغ
مشک ختن کو مده بیش از نیم صداع

عرصه عالم ز مهر روشن از آن شد که او
قرص برد هر سحر از مه رویت شعاع

عشق عجب حالتیست مشکل تر غریب
نیست کسی را بهیچ وجه بدین اطلاع

عزم سر کوی تو داشت فرشته از آنکه
کرد بیک بارگی از دو جهان انقطاع

غالیه بوی می وزد باد صبا کوی باغ   تا ذوق کرده ام از نفس او دماغ
غم ز دلم می برد ساغر می ساقیا   خیز بنیک جرعه ده از دو جهانم فراغ
غایت لطف است اگر رخ بنمای چو روز   تا نبشاند می باد صبا را دماغ
غنچه کبیر اب شد از لب لعلت خجل   چون بشکر خندهٔ لب بگشادی بباغ
غرقهٔ دریای عشق گشت فرشته چنان   گر نفس سرد او می زند آتش فراغ

فتوح بخش شود در صباح بادهٔ صاف   بیار بادهٔ گلرنگ از آن می شفاف
فقیر کوی تو چون من هزار افزون است   که گرد کعبهٔ کوی تو میکنند طواف
فرح بروح رسانا ز خواص جوهر راح   از آنکه عمر گرامی همی رود بگذاف
فریب غمزهٔ ساقی بریخت خون دلم   ز عین لطف که هر جان فدای آن الطاف
فرشته وصف جمال تو چون توان گفت   که هست وصف تو برتر ز حیز اوصاف

قدح بادهٔ گلرنگ می صاف رفیق   هیچ کس را نرساند بصفای توفیق
قابل پند و نصیحت نشود باده پرست   بارها کرده ام از پیر مغان این تحقیق
قول مستان ز ازل گوش دل ماست   از دلما نرود تا بابد هیچ طریق
قیمت گوهر وصل تو ندانند چو من   هر که در بحر فراق تو نگشته است غریق
قدر شام سر زلفش ز فرشته برسید   که همه عمر در آن سلسله بودست رفیق

کافری کم ترکنی ای خیره کش وی بیباک … کز جفایت میکشم هر لحظه صد نوع جان خاک
کنج مهر ماه رویت در دلم جا کرفت … خلوت دل را از غیرت کرده ام یکباره پاک
کمترم از ذره افتاده در خاک درت … لطف کن ای آفتاب تا رو بر دارم ز خاک
کیرد آتش عرصهٔ آفاق ز آه سردی من … کر برآیدم از دل مجروح آه دردناک
کشتهٔ شمشیر عشقت شد فرشته عاقبت … مرغ جانش از غبار تنک هستی کشت پاک

لمعهٔ تافته از آن طلعت خورشید مثال … مهر و مه عاریه برد از رخ او حسن جمال
لب شیرین تو سرمایه ده تنک شکر … زلف مشکین تو پروانه ده باد شمال
لعل جانبخش ترا قاعدهٔ چشمهٔ خضر … درج یاقوت ترا خاصیت آب زلال
لطف تو کر نبود کوی توام راه نمای … کی توانم که برم راه سر کوی وصال
لفظ تو روح فزایست فرشته زان روی … که در اوصاف لبش می برد حسن مقال

می خورم خون جکر در غم عشق تو مدام … بر امیدی که رسم از لب لعل تو کام
میکنم عیب کر از جام مدامم سرمست … خود درین دور چه خوشتر بود از عیش مدام
من بمسجد نبرم رخت ز میخانه از آنکه … خوش بود کوشهٔ میخانه مرا بیت حرام
مست جام می عشق توام از روز ازل … برنخیزم ز سر کوی تو تا روز قیام
مدعی منع فرشته مکن از عشق که او … سر فرو نارد الا بمی و شاهد و جام

نسیم صبح چو بر ورد رسید از سایه بستان … که از انفاس مشکینش معطر شد مشام جان
نقاب از روی گل بکشاد چو باد صبح سواری … که بلبل میکند هر دم ز فرط بیخودی افغان
ندارد بالبت آب روان چشمه حیوان … ندارد بارخت تابی خورشید نور افشان
نهان چون دارم از مردم هوای عشق یار … که ممکن نیست کین آتش شود در زیر که پنهان
نظر بر روی چون ماهش فرشته کرد ناگه … روان جان را بشکرانه بزیر پای او افشان

هم آشفته زنجیر سر زلف تو اه … میکند زلف تو روزم چو شب تار و سیاه
هر که در ظلمت هجر تو ست در روز نکرد … کی تواند که برد بهره از آن روی چو ماه
هفت گردون به یک آه بسوزم در دم … که بسوزی دل مجروح برآرم یک آه
هوس زهد و صلاحست مرا لیک سود … چون به یک چشم زدن می بردم ز راه
هیچ در گشت فرشته بلطافت سخنت … وقت آن شد که بتحفه برسانی بر شاه

وقت عیش است و طرب زاهد شب خیز برو … دلق پشمینه بنه بر سر بازار گرو
ورع و زهد ندارد بر ما قیمت و قدر … توبه را بشکن و می نوش نصیحت بشنو
وصل یاری بکف آور که ز حسن رخ او … ببرد هر نفس مهر مه چارده ضو
وارهان دل ز غم دور فلک کین عیار … تاج کسری ببرد هم کمر کیخسرو
وجه زر که چه ندارید بجز از کلک چو سیم … ای فرشته مرو از لطفش نا امید مشو

لالای توام از جان ای جان منت لالا
شد سرو روان حیران از قامت زان بالا

لاله ز رخ خوبت از شرم برآراد آه
آندم که لب لعلت آرد بسخن لالا

لایق نبود از تو بیدادی و خونریزی
وقت هست که رحم آری بر دیدهٔ خونی بالا

لا کیف چون از رخسارش کردم طلب بوسه
صبر جان و دل ریشم شد شیفته زار الا لا

لا شک ز رخ خوبت خورشید خجل کرده
رخسار چو ماهست را تا بیند زاره بالا

یار من با من ندارد یاری
ای دریغا نیست کش دلداری

یکنفس بی ناز نبود ای دریغ
چشم او را هست مردم خواری

یا دهم جان یا بیابم وصل او
یا نبوازد یا کشد بازاری

یاد او کردم مرا دشنام داد
با من که چون کشته ام عزیز زار خواری

یابی از لعلش فرشته کام دل
کر دهد عمر عزیزش یاری

تمت وبالخیر عمت ● بید سلیمان لعون الرحمن بمدرسة
قلعة قوش اداسی حرسها الله تعالی من قرار
الجنی والناسی ● فی ثمانیة وسبعین و
مائة والف ● من سنة النبی
المبشر بعفو الله
عما سلف
م م
م

افراح اعلامیه بو اسلوب سیاقنده تحریر اولنور

دولتلو عنایتلو حمایتلو مزید مکرمتلو ولی النعم بی همتم افندم سلطانم حضرتلری

صایغ الطاف همواره اولان حضرت خداوند یوز اقدسلری رضای برای عافیت

و مستغرق رشحه احسان خلوص وادیه اولوب آ [illegible]

و میته اولوب و اغیاوقای حمایتلری مرحمت و محفوظ اولمری و شیادکیز و کمدد

فلیدلمی سیاقتین ولجونی تناور ریدرد ضحات حالت بنده کمترلری

بنده افندم بو وقعه الشریف وقته آخرته و کدارده وایلا بو یودعه

بعضی مرغوب جانبلری مفهوم معلوم بنده اطلاقه [illegible]

خطا موقوریز وانسیده تیار کرم حضرتلری وادیه محفوظا

ایلیه [illegible]

